

FR. LVDOVICI SOTELI
MINORITÆ

*Regii ad Apostolicam sedem Legati & Regni Oxensis Apo-
stoli ac designati Martyris*

AD VRBANVM
VIII. PONT. MAX.

De Ecclesiæ Iaponicæ statu Relatio, Imperatoris Augu-
sti, Principum, Electorum, omniumque statuum Imperii cuiusque
Ordinis lectione digna.

ACCESSIT

FR. JUNIPERI DE ANCONA MINO-
*rita Consultatio de causis & modis Religiosæ discipli-
næ in Societate Iesu instauranda, Ex Italico latine conuersa.*

ANNO M. DC. XXXIV.

BEATISSIME PATER.

Dost premissam sanctorum pedum (ad quos etiam hinc prostratus iaceo) humilem ac devotam osculationem. 1.

Frater Ludovicus Sotelo, Fratrem Minorum a
 lumnus, in seruis quidem abiectissimus, in filiis vero om-
 nium minimus, sanctitatem vestram de ijs qua iam
 dudum novisse presumo, certiore facere intendo.
 Nempe fuisse me quondam Idate Masamune, qui regni
 Oxu (quod est in Orientali Iaponia parte) gubernacula tenet, nec dum quidem
 per Baptismum regenerato, sed tamen Catechumeno, & qui Christianam fi-
 dem in suo regno predicari cup'ebat, simul cum alio sua Curiae optimate Phi-
 lippo Francisco Faxecura Retuyemon ad Romanam Curiam & qui tunc Apo-
 stolica sedis culmen tenebat SS. Papam Paulum V. qui ad caelos evolavit, Le-
 gatum expeditum. Quo tandem cum Anno salutis 1615. iuvante Deo perve-
 nissemus, a SS. Papa, magno cum Cardinalium Sacri Collegij Antistitum ac
 Nobilium concursu, nec non & Rom. populi ingenti letitia & communi ala-
 critate non modo benignè excepti, verum & humanissimè tam nos quam etiã
 tres alij, quos Iaponij Christiani, quatenus eorum circa Christianam Religio-
 nem statum Apostolicis auribus intimarent, specialiter destinaverant, auditi,
 recreati, & prout optabamus, quantocytus expediti.

Igitur cum ea, qua tum ex parte Regis Oxensis, tum etiam Christiano-
 rum Iaponia proponebamus, atque humiliter supplicabamus, audivisset, ac
 pro voto nostro annuisset, habito insuper cum sacra congregatione Cardina-
 lium sua Inquisitionis consilio, decretum est, debere in praefato regno Oxensi
 plaga Iaponia alium institui Episcopum. Designavit autem ad id muneris SS.
 Papa me omnium indignissimum, & quatenus assensum praberem, DEVS, 2.
 Apostolicis verbis (quos DEVS eligit, idoneos ministros facit) reluctanti pre-
 cepit. Quibus auditis sacros pedes osculando, consensu. Ordinaturn praeterea
 fuit

fuit Religiosos S. FRANCISCI sue sanctitatis & expensis & nomine ob praedicationem Evangelij in eo regno mittendos fore nobiscum ; mandatumq; Nuncio Apostolico ac Collectori Generali, qui tunc in Catholici regis Hispaniae Curia assistebat, quatenus sumptus ad id necessarios ministraret : nec non & antiquos annuales redditus ad fundationem & sustentationem cuiusdam Collegij & seminarij, quod Iaponia institui designaret, reliqua ad commodiorem occasionem remittendo. Cum autem reditum nostrum Iaponiam per Hispaniam & alias Indiarum Catholico regi subiectas Provincias necessario fieri oporteret, ordinatum fuit à praefato SS. Paulo V. tam meam consecrationem, quam etiam praedictorum expeditionem ad praefatum Nuncium Apostolicum habito primum regis consensu fore remittendum datis super ea re ad Catholicum regem, tam per nos, quam etiam per praefatum Nuncium specialibus literis, simul cum rescripto ad praedictum regem Oxensem, & Iaponios Christianos donis etiam ad eosdem, nec non multis gratiis, indulgentiis, reliquijs ac spiritualibus muneribus cum accepta benedictione, anno 1616. Hispaniam remearimus. Ibi quoq; cum ingenti gratulatione, latitia singulari & benignitate erga nos sanctae & Apostolicae sedis magnificentia, ac communi edificatione, non Praelatorum & Principum tantum, sed etiam regis Catholici, cuius speciali protectione illuc perveneramus, excepti, traditis Apostolicis literis, gratum regis assensum, & Iaponicam conversionem adiuuandi affectum piissimum vidimus. Sed ecce tunc ex noua Hispania in praedictam Curiam Nuncius regalis adueniens seuam ab Imperatore Iaponico, & generalem aduersus suae dit'ionis Christianos post nostrum inde discessum excitatam fuisse persecutionem, qua destrui templa & relegari Sacerdotes, & ob fidei confessionem plerq; occidi fideles nuntiabat. Eodem quoq; tempore, quo nos in Romana Curia detinebamur, nunciatum fuit Domino Paulo V. de obitu Episcopi Iaponensis à Religiosis Societatis Iesu, cuius & ipse erat alumnus. Ipse vero statim de successore ex eadem religione assumpto prouidit, cuius considerationem & expeditionem remisit pariter in Hispaniam, ubi praefati religiosi (quatenus visum fuit) non a quo satis animo ferentes alios, praeter suos, Ecclesiam in Iaponia dominationem habere, quod quidem in sacra Curia variis etiam diligentis aliena manu & industria adhibitis impedire non valuerunt, arrepta ex praedicto nuncio Iaponicae persecutionis occasione impedire. Persuadentes enim praesidi Concilij regalis Indiarum, alijsq; eius ministris (cui Rex Catholicus hac negotia commiserat) nullatenus expedire ea executionis mandare,

Ad Nuntium
Apostolicum
cum Regis
consensu Ca-
tholici, Epi-
scopalis con-
secrationem illa
Anno 1616.

Magnificè ex-
cipiuntur à
Rege & omni-
bus, & assen-
sum obtinēt.

Nuncium tri-
ste adfertur
de persecu-
tione graui &
tyrannali in
Iaponia,
Obitus Epi-
scopi Iaponiae
Societatis Iesu.
Successor ex
eadem Socie-
tate statim in-
stitutus, cuius
consecratio
etiam in
Hispania re-
missa. Ferunt
Iesuicæ indi-
gnè alios Re-
ligiosos in Ia-
ponia praefici,
& impediunt
aliena manu.

4.

mandare, quin potius omnino oportere omnia tam sua quam nostra simul suspendi, ne forte Tyrannus Imperator Iaponicus eo magis de his ipsis irritatus crudelius ageret in Christianos, re ipsa prout optabant, impetrauerunt, sicq; decretum fuit à Concilio Regio. Qua cum audiisset praefatus Apostolicus Nuncius, huic se decisioni opposuit, instantiam de nouo faciens, & relationem coram Regia Maestate, ad quam etiam Ordinis mei Vicarius generalis (qui in eadem tunc Curia morabatur) similiter & Ego recurrimus, clamantes coram Rege, & dicentes, nullum prorsus de indignatione Tyranni Imperatoris expectari posse maius damnum, ipsa iam suborta persecutione, & sacerdotum relegatione, neq; de fide Christianorum videri posse peius periculum, quam eosdem doctrinā atq; Ministris destitutos relinquere inter Lupos; in quorum etiam medium SS. Apostoli à Christo Domino missi sunt. Apostolicam quoq; sedem Christi vestigijs inhaerentem Spiritualibus ouibus de Pasto-ribus ac Praedicatoribus in similibus consuevisse prouidere, qui Christi gregem à lupina rabie protegerent: quorum quidem fidelitas pariter ac probitas, non modo in pace tranquilla, sed tunc maxime, cum aduenientibus lupis, urgentem persecutionis rigorem a quo animo pertulerint, comprobatur. E contra vero eos à Domino aperte Mercenarios appellari, qui desertis ouibus cum à lupis dilaniantibus impetuntur, effugiunt. His quidem Catholicus Rex benignum praebuit auditum, imò & edificatus est. Regale verò Concilium praedictum super iam edita determinatione ne revocaretur fecit instantiam, instantibus pariter super eadem re praefatis religiosi, qui demum prauauerunt, unde pro tunc tam sua quam nostra fuere suspensa. De qua restatim SS. Papam Paulum V. feci certiore, à quo etiam fuit denuo preceptum praedicti Nuncio Apostolico, quatenus coram Rege, eiusq; Concilio circa praedictorum expeditionem rursus ageret. Iam verò classis nouae Hispaniae expeditione instante, & in eadem socij mei Iaponensis Legati Iaponiam regressu, ne mea quoq; detentio ambitioni potius, quam animarum saluti forte imputari videretur: cum eo rursus 1617. redire decreui. Deo igitur opitulante in nouam Hispaniam tranquilla navigatione deuenimus, ubi nauem quandam à praefato Rege Oxensi missam, quatenus nos ad se reduceret, nostrum ex Hispania reditum expectantem inuenimus. Accidit autem ibi novum Insularum Philippinarum gubernatorem ex Hispania destinatum concurrere, qui navis qua suos milites transfretaret copiam non habens, petiit à nobis, ut simul ad praefatas quoq; insulas navigarem, qua à Iaponia non longo navigantibus

A 3.

inter-

Mercenarii
qui?Insistunt &
praevalet
PP. Societ.
Iesu.Inde per
Franciscanos
auisatur Pon-
tifex.
Pontifi-
cis iteratum
mandatum.Expeditio,
navigatio, ex-
spectatio ad
regnum Oxu.

Anno 1618.
appellitur ad
insulas Phi-
lippinas.
Piratae Ho-
landi.

Manila me-
tropolis.

6.
Iesuita Epi-
scopus dictus
petit impedi-
ri Franciscan-
os.

7.
Iesuita lin-
guar ignari
conantur eius
peritos Fran-
ciscanos im-
pedire.

Rex Oxensis
gaudenter ex-
cipit venien-
tes Româ &
ex Hispania,

intervallo distarent. Quod quidem libenter annuimus: comitantibusque ventis secundis prospera navigatione 1618. ad predictas insulas appulimus. Commodum vero tempus & secundum ventum, quo Iaponiam nauigaremus expectantibus nobis, Piratarum Bataavorum ad prefatas insulas applicantes naves, obsidentes portum, easdem infestarunt, donec elapsi temporis & ventorum opportunitate Iaponiam nauigandi recessit, anno 1619. sine opportunitate nobis devoluto. Igitur anno sequenti 1620. dum pro nauigando secundos ventos expectaremus, ecce ex Macam civitate China ad prefatum Insularum Philippinarum gubernatorem, simulq. ad Archiepiscopum Manilensem (est autem Manila in Philippinis præcipua & metropolitana civitas) à quodam religioso Societatis Iesu Didaco Valenteliter a missa venerunt, quibus se Episcopum Iaponensem iam consecratum dicebat. postulabatq. enixè ne Iaponiam nauigare permisterer, fore enim ut magna perturbatio, si eò venissem, in eius regni Christianis suboriretur, ipse enim religiosus Episcopus cognoscens (ut videtur) meam expeditionem per sua religionis alumnos sumtâ occasione ex suborta Iaponie adversus Christianos persecutione, fuisse quidem impeditam atque suspensam post meum à prædicta Curia discessum suam rursus per eisdem expeditionem obtinuit, qua per viam India Orientalis ad prædictam civitatem Macam peruenit.

Cum autem neque Iaponicum idioma nouisset, nec principem aliquem pro se haberet, cuius favore Iaponiam transmeare, ibique assistere posset, sicut me novisse & habere cognoscunt, meum Iaponicum ingressum eâ, quam prædixi diligentia, per sua religionis alumnos impedire curavit: qui prefatas sui Episcopi literas Domino Archiepiscopo, ac simul gubernatori Manila tradentes, instanter, quatenus me delinerent, persuasurunt. Et cum magnum sit earum civitatum, Manila, Philippinis & Macam China invicem commercium, correspondentiaque communis, qui illis præsumt alternatim se observant, & in postulatis sibi deferunt. Ergo ne eò anno simul cum seculari Collega meo Iaponiam nauigarem, detentus fui: nisi nihilominus mei Ordinis religiosos, apud me retinens Apostolicas literas, ad supra memoratum Regem Oxensem, eidem scribens & obsecrans, quatenus me ad se remeare curaret. Rex vero Oxensis auditus qua Collega meus ei retulit de benignitate & magnificèntia Apostolica & Regia, quâ suo nomine & Romæ & in Hispania & ubicunque fuerimus recepti, honore quoque & splendore quo du-

Etisui-

eti fuimus & reducti, gavisus est gaudio magno, Religiososque alacriter suscipiens, locum eisdem habitationis in sua Curia assignavit, ac de sumptibus necessariis iussit provideri, occultè tamen & cautè, ob commune Imperatoris adversus Christianos edictum, & maxime Religiosos, quos tamen non obstante, utriusque, id est, Religiosi cum Christianis quietè & pacificè commorantur in eo regno. Insuper & sequenti anno misit, qui me Manila inviserent, & in suum regnum reducere conarentur, duos sui exercitus milites, quod quidem ipsi iuxta iniunctum sibi præceptum strenuè præstiterunt, navem & victus pro navigatione necessarios diligenter parantes. Sed quando conscendere properabam, detentus, captus, & impeditus fui: Milites vero cum sarcinis, & sine me ventorum etiam opportunitate compulsi Iaponiam mæsti redierunt.

Ergo cum mecum ipse cogitarem Manila constituto nullam Iaponiam nauigandi sese fore copiam præstituram, inde exire contendi, sumpta occasione ex oblata opportunitate comitandi cum Domino Episcopo nova Segovia in suam diæcesin properante, cuius auxilio in quadam eius diæcesis provincia (Pagasnam incolæ appellant) naviculam sive ratem (qua nostro communi idiomate Fragata vocatur) extru: in quacum quodam Iaponio religioso socio meo, & aliis quatuor sacerdotibus item Iaponis (quos dum Manila commorarer, moribus & divinis literis sufficienter instructos & tertii Ordinis de Penitentia S. Francisci tribus votis emissis ordinari curavi) in præfatum regnum Oxense directè nauigare gestibam.

Verum & hoc ipsum per eos ad aures prædicti Gubernatoris Manilensis peruenit, qui iter nostrum impedire nitentur: & quidem iam omnibus pro nauigando paratis, strictum Gubernatoris ad ministrum Iustitiæ illius provincie peruenit mandatum sub grauibus pœnis præcipientis, quatenus supra dictam naviculam detineret. Nautis verò sub interminatione vitæ, ne eandem conscenderent, interdiceret, me autem Manilam reverti compelleret. Quo factum est, ut navicula protinus interdicta, Nautæ verò ab illo portu & provincia electi fuerint, pariter ac relegati. Ego autem præfatum Episcopum ad suam usque sedem sequi coactus, & quæ me Legatum esse à sede Apostolica receptum, utque Iaponiam redirem expeditum attestabantur, Apostolicis literis ante eundem presentatis, petij auxilium ab eo in forma ad comprimendum eos, qui me Iaponiam nauigare impediabant: quod utique

& iis in sua
curia locum
habitationis
assignat, oc-
cultè tamen,

Capitur hic &
detinetur F.
Ludouicus ne
pergat ad Re-
gem Oxen-
sem.

8.

9.
Nouum aliud
impedimen-
tum.

utique continuo diligenterq; praestitit, eosdem comprimens per censuras: ter-
ritus tamen ne hoc ipsum agere ferret Manilensis Gubernator, disposui, quate-
nus ego cum socio meo religioso Iaponio sub habitu saculari navem quandam
Chinensium Mercatorum, & quidem infidelium, qui tunc de illo portu & ci-
vitate nova Segonia Iaponiam proficisci parabant, sub titulo suorum famu-
lorum conscenderemus, quod ita factum est, sed inter nauigandum praefati
mercatores nos religiosos agnoscentes, veriti edictum & pœnas Iaponia latas
aduersus eos, qui religiosos in suis nauibus transfretant, cogitauerunt aliqui ex
ipsis mittere nos in mare aut certe occidere, Deo tamen ordinante aduersis
uentis & tempestatibus impediti pariter & conterriti tantum nefas com-
mittere timuerunt: & quo nauigarent, ubi quoq; essent ipsis nescientibus Ia-
poniam appulimus iuxta quandam civitatem Nagasqui propinquam In-
sulam ad finem occidentalis plage, in qua ante persecutionem assisibat Epi-
scopus, eiusq; incole ferè omnes erant Christiani, est omnibus nauigiis merca-
tura causa Iaponiam venientibus portus generalis, modo verò existit ibi Iu-
dex ab Imperatore specialiter aduersus Christianos & praecipue Sacerdotes
deputatus, ante quem nos presentauerunt supra dicti mercatores Chineses,
dicentes se fuisse compulsos in provincia Papagam è civitate noua Segoria,
unde nauigauerant, transfretare nos in sua nauis.

10

Ipsè quoq; Iudex & me, & quæ circa me Manila facta fuerant, tum per
exploratores quos Manila habet occultè, tum etiam per Iaponios alios merca-
tores qui nos eodem anno 22. Manila precesserant, satis apertè cognouit; sciens
tamen à Rege Oxensi cum ipsius Imperatoris consensu Hispaniam & Romam
missum me fuisse Legatum, cum suis ministris & assistentibus inito consilio
decretum fuit, me cum Socio meo religioso, & alio seruitore in carcerem mitti
debere in forma aliorum religiosorum (et si etiam legatus, religiosus tamen e-
ram) donec re ad ipsum Imperatorem delata, quid faciendum esset, ipse di-
sponeret.

11.

Incarcerantur
Nagasaki
& deinde ar-
ctius Omuri
Martyrio af-
fecti 17. alii
religiosi, igne
lento, & 100.
Iaponii Chri-
stiani pro
fide.

Statim ergò missi fuimus in carcerem Nagasaki, deinde ad Omuren-
sem saxis arctiorem carcerem delati. Contigit autem hic, ut mense Octobri
praedicti anni 1622. cum precedentis anni septem sub eodem Iudice in eademq;
civitate, & aliis circum locis 17. Religiosi, 8. Patres Dominicani, vnus Augu-
stinianus & quatuor Franciscani, & Iesuitæ itidem quatuor, cum aliis 100.
Iaponiis, quorum adiutorio vsi fuerant, & hospitio, illustre pertulerunt mar-
tyrium. Et quidem religiosi cum quibusdam ex Iaponiis igne cremati, siue ut
verius

verius dicam, igne longe posito assati, reliqui verò fuerunt capite truncati,
nullo alio titulo & causa, nisi quod DE I essent sacerdotes, ministri Euan-
gelij, & diuina legis promulgatores. Mihi quoque, cum primum fui compre-
hensus, pari fuisset fruendum titulo, feliciq; supplicio, nisi praedicti Regis Lega-
tus cognitus fuissem, in carcere tamen intenso adhibiti sunt custodes, qui ma-
gna vigilantia diu noctuq; assistentes, nullum hominem ad nos accedere, sed
neque in visere quidem nullatenus permittunt.

Deinde praedictus Iudex iterum est in Imperatoris Curiam profectus,
post cuius discessum comprehensi etiam à satellitibus duo religiosi fuerunt, al-
ter ex Ordine Fratrum Praedicatorum; Frater Petrus de S. Catharina Mar-
tyre, alter verò è Societate Iesu, Michael Caravallo, & quidem ambo eximia
virtutis viri, DE Iq; Zelosissimi ministri, nobiscum in hoc carcere Omurensi
tenentur inclusi. Est autem carcer grossis ex lignis compactus ad mensuram
longitudinis palmorum septem, vnde quaque patens, in modum caule bestia-
rum, in loco foetido & umbroso collocatus, ob idq; vermibus, colubris, aliis-
que reptilibus immundis & venenosis animalibus scaturiente. Sustentamur
autem Typha cocta, quæ quotidie nobis mittitur in quadam parua mensura.
Veruntamen in his & aliis incorporalibus incommodis largitur nobis DEVS
ex sola ipsius misericordia & bonitate incredibilem consolationem, & ultra
quam verbis exprimi possit, uberem latitiam, neque enim tædio afficimur
aliquando, nulla veres molestia nobis videtur & aduersa; quinimo dulcedi-
nem nobis omnia & exultationem exuberant. Et quamuis quatuor simus
sacerdotes, non ad omnia exercitia tantū, verū ad quotidie celebrandū habe-
mus, ministratibus fidelibus, cū ingenti vite periculo, quæ ad id necessaria
sunt, alia quoq; variis artibus. Adeoq; diuina mensa fruētes leuamē inde sin-
gularissimū, unicū verò ac totale remediū reportātes, carcerem non custodiā
quidem, sed palatium quoddam regium, aut certè hortum potius amantissimū
reputamus. Nihil autem aliud nisi pro DEO, & eius gloria vitam siue per
ferrum siue per crucem aut certè per ignem tradere desideramus. Quod et-
iam quanto citius fore confidimus. Ut enim per literas accepimus Iaponius Im-
perator, cum (informantibus Batavis Hereticis) religiosos habitu saculari
indutos, ac inter alios mercatores occultatos Iaponiam aduenire cognouisset,
vehementer iratus, quo omnes mercatores Christianos extraneos à suis re-
gnis relegari precepit, generale publicauit edictum, ad cuius executionem
B prafatum

Incarcerantu-
cum Sot, &
alii.

Incarcerati
sacerdotes
celebrant
Missam.

Maximam
exinde perci-
piunt divi-
nam consola-
tionem.

prafatum iudicem à Curia iam descendere ferunt, cum speciali quoque ordinatione occidendi, non solum nos, sed omnes etiam alios Christianos, qui à fide recedere recufarint.

13.
Duo religiosi
per Hollan-
dos capti, &
capitaneus
alique igne
cremantur.

Sed & ipsi Bataui duos religiosos sub habitu faculari in quadam navi mercatorum Iaponiam venientes comprehenderunt. Qui utique cum capitaneo & aliis officialibus in ea navi venientibus igni traditi sunt. Hac igitur una spe & desiderio sustentamur, illum iucundissimum ac felicissimum plane diem expectantes, quando per proprium sanguinem cum divino auxilio effusum DEI divinitatem ac sanctissimam suae legis veritatem testificabimur. Ergo in eo felici statu quamvis indignissimus, ex sola tamen DEI misericordia constitutus, ego in filiis minimus tuus, & humilis creatura, quid desiderare humanum, aut quid nisi ea tantum, quae in conscientia obligare senserim, contendam? maxime cum Praedecessoris tui D. Pauli V. teneat obedientiam implere, qui à Romana Curia mihi discedenti praecepit, quatenus ipsum semper de omnibus tam propriis, quam huius Iaponicae conversionis eventibus redderem certiores. Et de meis quidem hucusque relata sufficiant.

De huius autem Conversionis & Christianorum statu, & ad debiti obsequii absolutionem, & ad implorandam coram vero Patre primo ac benignissimo Pastore subventionis remedium nonnulla iam dicere oportet.

Non solum
per PP. Iesui-
tas, in Occi-
dentali Iapo-
nia, sed etiam
per PP. Prae-
dicatores &
Franciscanos
multi con-
versi sunt ad
Christianif-
mum.
Non obstante
generali Per-
secutione
multi religio-
si occultè re-
manserunt.
Mensis multa
Operarii
pauci.

Notum sit igitur Sanctitati vestrae Catholicam fidem divinam gratiam in huius Iaponici Imperii non solum parte Occidentali, quo à principio venerunt, & ubi semper fuerunt religiosi Societatis Iesu, verum etiam in Orientali, ubi primum S. Evangelij predicatorum fuerunt religiosi Minores S. P. mei FRANCISCI, qui etiam usque modo ibidem semper assistunt, esse dilatam, adeo, ut quamquam in utraque parte provincia, civitates, castella & loca penè sint innumera, in omnibus ferè & ubique aut sint Christiani, aut de Christianorum notitia saltem & auditus habeatur. Licet autem post ortam potentem persecutionem, quae in Orientali & Occidentali parte habeantur erecta Ecclesia fuerint funditus eversa anno 1614. religiosi quoque omnes generali Imperatoris edicto relegati, plerique tamen illorum, proprias vitas, contra Imperatoris Edictum, contemnentes diversis in locis occultati remanserunt: quorum labore doctrinam & exemplo fides in multis fidelibus integerrima conservatur, quin & ex infidelibus etiam plerisque convertuntur: eum tamen sit mensis quidem multa & operarii pau-

ci, & persecutionis indies crescat austeritas, Luporum quoque DEI gregem infestantium rabies augeatur, oves quidem multa devorantur, alia vero infirmantur, carentibus etiam quam plurimis victu doctrinam & Sacramentorum Pastore. Quamvis autem ex quatuor praedictis religionibus religiosi nonnulli Manilia & Macamo inter mercatores occultati pervenerint, iuste dicere possumus: Et quid haec inter tantos? praesertim cum neque istis omnibus doctrinam Sacramenta & alia adiutoria spiritalia, prout illis est à S. sede Apostolica concessum, fidelibus administrare.

Cuius obstaculi est in causa, ingens aliquorum ex ministris contradi- Etio & reluctancia, qui habentes Episcopum sui Ordinis religiosum assistentem (ut supra dictum est) in Macam civitate China eorum Provincialis qui Iaponia commoratur Episcopi Gubernator, Provisor & Vicarius generalis existit, cuius industria Iaponia regna, provincia & civitates inter suos tantum taxatae sunt, & divisa, & quidem cum praedicti vix vigesimum numerum compleant. Iaponicae sunt supra sexaginta, provincia vero plusquam in illis 200. quibus permulta correspondent capitales quaedam civitates magna & populosissima, quibus per multum temporis non dico ministrare, sed neque easdem percurrere, aut certè valeant perlustrare. Quod si ad aliquam istarum qui vis alius alterius ordinis sive Zelo Charitatis permotus, siue à fidelibus ipsis vocatus minister spiritalem eisdem consolationem & Sacramenta subministraturus accedat, postquam plurimum, qui per viginti & amplius annos non sunt confessi, sed neque sacerdotem quidem viderunt, confessiones audierit, lapsi proclives confirmaverit, à fide iam elapsos reduxerit, nec non & infidelium plures converterit, cum primum haec ad eius ministri, cui illa provincia iuxta sui Provincialis commissionem competit, aures pervenerint, ecce è diverso consurgens, etsi ea provincia maxime distet, ad eamque nunquam comperiat accessisse, quam properè venit, ministerum praedicta facientem oppressurus opponens eidem, quod eo loco (quippe qui sua Parochia sive diocesis sit) sacramenta administrare non liceat, neque ullatenus eum suis, quas dicit, ovibus occupari consentit. Quod si rursus minister instans objiciat: Cur, si sua sunt, tot annis & temporibus proderelictis habuisti? etenim talia sunt occupantis; respondet, & unde tu de hoc aut quare vexaris? siue etiam rationem à me petis? quid ad te de his, quae tibi de officio non incumbunt, sicut mihi certum est convenire? Et adducens praeterea Concilium Tridentinum, coram multis circum-

15.
Quarimonia
contra PP. Ie-
suitas impe-
dicantes alios
religiosos ne
in tanta ne-
cessitate E-
vangalitent
in illis parti-
bus.

Modus & oc-
casio opposi-
tionis Iesui-
tarum contra
alios Religio-
sos.

Disputatio
mutua alio-
rum cum Ie-
suitis.

stantis legit illum locum, ubi precipitur à S. Synodo sub excommunicationis sententia, ne ullus sacerdos administret Sacramenta in alterius Parochia sine Parochi consensu, sed neq. id solum, verum & Iaponio idiomate traducens idem publicè refert. Si autem dicat ulterius minister, hoc non de terris quidem infidelium & novis conversionibus, nec de neophytis Christianis, sed in antiquorum principum terris Christianorum & circa antiquas Parochias atq. fideles intelligi debere: eundem tanquam transgressorem Concilij publicat, atque de eodem loco propellere curat: Christianis verò ullatenus admittere ac apud se habere interdicit. Quod si de votione ac pietate commoti aliqui admittant, ut siue confraternitatibus, puta Rosarij, chordæ aut corrigiæ adscribantur, grauter deprehensos, ac si Christiani non essent à se propellunt. In alijs verò locis, ubi prædicti communiter assistunt fideles, non solum alios religiosos admittere, sed neq. cum eisdem (nisi latenter & quasi furtivè) communicare audent: si verò sit aliquis ubi sit aliquandiu & occupetur, existente iam ibi multitudine Christianorum statim eomittunt religiosum Iesuitam, qui se sui Episcopi vicarium aut mans, vexat Christianos, & ut se cognoscant superiorem, cui obedire teneantur, compellit. Quæ res eò extremitatis per venit, ut in partem etiam Orientalem (ubi nullus eorum prædicaverit, neq. unquam aliquando extiterit, sed religiosi S. Francisci primi Evangelium prædicaverunt, & ante persecutionem publicas Ecclesias cum licentia Imperatoris habuerunt, semperq. usq. modo exorta persecutione extiterunt) adhuc in ipsis civitatibus & curijs Imperialibus, Surunga, quæ Imperatoris præteriti, & Gendo, quæ præsentis Curia est, licet plus trecentis Leucis à Nagasquio (communi eorum residentia) distent, fuerit de illis missus, qui similiter vicarium se ibidem Episcopi publicavit, prædicta faciens & ministros antiquos maxime vexans. Pari modo Fratres Prædicatores ingressi sunt regnum Figea in Occidentali plaga, ubi prædicti ministri non erant, qui ingentem etiam fructum ibi crevisse videntes, illum similiter se contulerunt. Similiter in supramemorato Oxensi orientalis plage ultimo, ubi hæc minima Creatura & servus indignus DEI gratia & auxilio primus fui sacerdos, qui illuc accedens Evangelium prædicavi, ubi etiam religiosi mei Ordinis pacifice habitant (factis iam Christianis in multitudine magna) cum primum me à sede Apostolica, & præfato prædecessore tuo designatum Episcopum & nondum consecratum venire deprehenderunt, ministrum ex suis eo etiam protinus miserunt, qui sibi se Episcopi publicans Vicarium religiosos nostros perturbavit,

Iesuitarum
vteriores op-
positiones
vehementif-
simæ.
In Domini-
canorum
Franciscano-
rum & Augu-
stinianorum
confraterni-
tates Rosarii
Chordæ,
Corrigiæ.
Impedimen-
t: varia à Ie-
suitis contra
alios immif-
sa.
Fastus into-
lerabilis.
Præsumptio &
vsurpatio ex-
tra suam Pro-
vinciam.

Contra PP.
Prædicatores
Iesuitarum
oppositio.

barvit, Christianosq. tantopere molestarvit, ut S. Francisci Chordam abstulerit, recusantes autem dare à Sacramentorum communione excludebat. Ut verò alia omittam, hoc unum compertissimum est, religiosos Iesuitas velle solos inter hos Christianos pro Dominis haberi, & unicos patronos reputari, & hac de causa renuunt, neq. ullatenus permittunt, alios præter ipsos Iubila publicare, siue contos benedictos, aut imagines seu medalias, sed neq. haberi confraternitates, etiam ab Ecclesia approbatas, & ipsis ministris annexas, neq. Spirituale aliud quidpiam fideles provocans ad devotionem, & ad fidei augmentum valde conducens. Quod si aliàs ab alijs instituantur & publicentur, ipsi è vestigio fortiter resistentes pro viribus impediunt. Quando autem aliàs ob stare non possunt (censuris & ipsi impediti) eos qui hæc admittunt (ut dictum est) saltem à se & à suis sodalitijs faciunt alienos, ad quæ omnia habet eorum quilibet Auctoritatem, & omnes prædicti Iaponie sunt sui Episcopi vicem gerentes. Quod si etiam ad prædictum vicarium Generalem siue Gubernatorem recurrentes alij petant in forma ut informationes iuridicas Fratrum suorum Martyrum, qui pro Christiana fide Martyrium subierunt faciatur, nullo modo aut via eos recipere aut facere vult, cum tamen si de suis aut de Christianis à se baptizatis Martyres existant copiosus faciant informationes & amplas relationes multiplicent. Si quid ab alijs magnificum, si quid gloriosum fiat, hoc ipsi annihilare, aut certè per varios modos & circumventiones decolorare contendunt. Si quæ Religiosi intenta verint, obsistunt, vel saltem inutilia esse proclamant: Si quæ scribuntur, ea quoq. pro falsis haberi conantur, aut certè passioni attribuunt. Quæ verò adversa ipsorum causa evenerint quantum vis, quia publica negare non possunt, non ab ea quidem causa, sed ab indiscreto religiosorum Zelo, eorumq. imprudentia & cautionis defectu prorsus evenisse, ne, quæ verè fuit causa, patefiat, acclamant. Nolunt quæ ipsi primi non faciunt, ab alijs Religiosis inchoari, & licet tantum onus portare non possunt, aliorum tamen adiutorium recusant. Quæ sua sunt, ac per suos fiunt, ea vehementer magnificant, exaltant & publicant, in Sanctitate, in Scientia, in auctoritate non solum primi volunt reputari, sed neque æquales habere volunt. Et hæc quidem de Iaponie commorantibus tantum scribo, experientia enim ea comperi, & publica, notoria atque certissima habentur, sed tamen ipsi, ut alios à scribendo retrahant, quæ hic fiunt, iactant se in Curijs tam Romana, quam Regia habere Cardinales Prælatos, Proceres, Iudices, Alumnos & sua religionis singularissimos Protectores.

Perturbantur
& Christiani
conversi pro-
pter Chordam
S. Francisci, à
communione
remotis iis
qui eam nole-
bant abiicere.

Omnes Iesui-
tæ se Vicari-
os sui Episcopi
qualifican-
t.

Nolunt de a-
liorum ordi-
num Martyri-
bus fieri iuri-
dicam infor-
mationem, de
suis autem &
à se baptizatis
multipliciter.
Nihil reli-
quorum ope-
ra faciunt.
Excusant sca,
& suorum
minus pro-
bant.

Volunt à se
potius quam
ab alijs quæ-
vis inchoari,
sua magnifican-
t, exaltan-
t, publican-
t.

Non agno-
scunt sibi yl-
los in sancti-
tate, scientia
& auctoritate
æquales.

Iactant se de
magnis Pa-
tronis Romæ,
in Hispania.

B 3

Ipsum

16.
Episcopum
suum ipsi gu-
bernant.

Ipsam etiam Episcopum sibi faciunt esse subiectum: nihil enim præter ipsorum placita & ab ipsis ordinata, agere liberè potest, (quod certissimum est) cuius autoritas & nomen ipsis deservit ad omnia ea quæ sibi placent eius nomine & autoritate exequenda, & ad vexandos & opprimendos alios in dispendium animarum, & nihil penitus ad omnium utilitatem suorum, actus excedendos præstat: in civitate siquidem Macam constitutus est, & circa illius Ecclesiæ gubernationem occupatus (cuius proprius Episcopus suorum industria fuit in Hispaniam vocatus, neq; ad suam sedem unquam rediturus speratur) cuius autem utilitatis omnibus Iaponensibus Macanensium gubernatio: aliisq; per suos facta prædicitio, ne dispersas congregent, ne congregatus pastu vacantes pascant, ne quæ de ovili Christi sunt ad illud reducant, & omnia alia spiritualia auxilia quæ præstare possunt, impedire? Quid verò dicam (Sanctissime Pater) de scandalo, inquietudine, & perturbatione fidelium? certe verbis de predicare non valeo!

17.
Christiani
novi ista con-
siderantes,
quidam vacil-
lant, quidam
scandalizan-
tur, & à
fide deficiunt.

Duos esse
DEOS unum
divitem scilicet
& potentem,
alterum
pauperem à
potente oppres-
sum inde
inferunt.
Huiusmodi
contradictio
à primo in
Iaponiam in-
gressu duravit
semper.

Cum enim sint tenera plantule videntes & audientes huiusmodi esse & fieri inter eos, qui unum DEUM, unam fidem, unum Baptisma, unum orile & pastorem unum annunciant; Charitatemq; siue amorem DEI & proximi esse finem legis divinæ eisdem prædicant; videntes aliàs hac fieri in devotione tabescunt, in fide titubant, in charitate tabescunt, imò quod deterius est nonnulli à fide deficiunt. Infideles autem graviter scandalizati illudunt nobis & legem nostram irrident, dicentes: quod aut veritatem non docemus, aut certe pro vero non habemus, quod cum prædicemus, non observamus, nullumq; dicunt intercedere discrimen inter suos sacerdotes (quos ipsi Bonzos appellant) & nos quibus sicut assimilamur in multis contradictionibus ita etiam reverà doctrina nostra nihil differt à sua, quamvis verbis differre videatur. Alij dicunt duos esse DEOS, unum divitem & potentem, alium verò pauperem & humilem, qui à divite opprimitur & deluditur. Propter quæ multi, qui aliàs Christianorum sanctam & iustam legem esse cognoscunt, à recipienda fide nihilominus retrahuntur. Quæ proinde cum omni tempore nociva valde, & perniciosissima sint, hoc præcipuè persecutionis tempore longè venenosiora, & quàm alio quoq; tempore plus noxia. Huiusmodi autem contradictio semper fuit à prædictis facta aliis Religiosis ab initio sui ingressus in Iaponiam, & per varios modos continuata, de quo per nos & alios prædictus prædecessor Paulus V. cum certior factus fuisset, quæ supra retuli-

mus or-

mus ordinavit, præcipuè verò, ut alius ex Religiosis institueretur Episcopus, cuius industria & calore Religiosi protecti à vexatione liberarentur, sua quoque ministeria & actiones liberè exercere valerent; quod utiq; si executioni mandaretur, fuisset sanè remedium opportunum.

Sed cum ex supra relata diligentia fuerit impeditum, redditum est remedium sine remedio, & pax sine pace facta est: quin imò prioribus contradictionibus nova superaddita est contradictio; Et enim post nostrum in Hispaniam reditum (videlicet sui Episcopi consecrati, & mei non consecrati) prædicti ministri qui sunt in Iaponia prædictam inter se fecerunt Provinciarum divisionem, quam antea non habebant, unde & contradictio & oppositio Religiosis fuit multò quam antea durior & acrior, cum animarum dispendio longè maiori, cum Christianorum scandalo, dedecore sanctissimæ fidei nostræ & fidelium. Ego autem indignus & inutilis filius tuus, & si non consecratus, callens tamen Iaponium idioma, Regemq; Oxensem habens Protectorem, huc me si DEI utcumq; proficere desiderans, & mandata mihi commissa sedis Apostolica implere, ex quo inde profectus sum Iaponiam redire ac (tametsi fuerim per varios casus impeditus pariter & detentus) tandem Iaponiam cum DEI auxilio perveni, sed ipso quoq; sic ordinante perveni in Carcerem ubi constitutus his & aliis quæ mihi à Religiosis aliis per literas deferuntur, obviare & opponi non valeo, solummodo custodiam hanc DEI misericordiam magnam & sine ullis meis meritis præclarissimum donum & ingens beneficium reputabo. Gaudeo planè & in infinitum divina erga me omnium viventium vilissimum largitori congratulor, qui in tam felicem & eò præclarã sortem elegit, ut quam à Creatore vitam accepi, pro ipso reddam; ad quod me præparans semel atq; iterum mea conscientia secreta voluens atq; revoluens inveniri tibi segnitiei & negligentia, quæ me acriter quasi infidelem & seditiosum increpat, molestissimum accusatorem, nisi prædicia quæ publica in hoc Imperio manifesta & notoria sunt, tibi Domini Iesu Christi Vicario & in terris vice-DEO nota faciens scripta relinquerem, quatenus de his certior effectus de remedio provideas convenienti. Hoc igitur exagitat us stimulo compulsus sum hac scribere, non aliud quidem, nisi mea conscientia & obligationis satisfactio, maiorem DEI gloriam, sanctissimæ legis eius promulgationem, & animarum salutem desiderans.

Quæ mihi à Prædecessore tuo fuerunt commissa oves nondum permissus sum easdem videre: sed tamen (quoad potui) per alios mei Ordinis religiosos visitata usq; adhuc & administrata, nimis multiplicata sunt, quos tibi

18.
Requiretur
& alius Epi-
scopus præter
Iesuitam,

19.
Contradictio
quàm antea
acrior, ratio-
ne divisionis
factæ per Ie-
suitas.

20.
Scrupulosa
Conscientia,

170

Commendat
oves suas afo-
ciis acquiras
summo Pon-
tifici ipse ca-
ptivus.

Philippus
Fiaxcura
post vxoris,
filiorum &
multorum
conversionē
& moniti-
onem salubrē,
piē defunctus
qui fuerat hu-
ius scriptoris
Collega & al-
ter legatus.

20.

Imperator Ia-
ponicus intel-
lecto ex Hol-
landis esse in
sua aula Reli-
giosos clam-
docentes,
conquiri eos
& alios, capi-
que iubet, in-
ter quos F.
Franciscum
Francisc. & P.
Hieron. Ie-
suitam, & no-
biliss. Dn. Io-
hannem Fa-
ramundum
&c.

21.

Qui igne
consumpti
coram innu-
merata turba.
Quidam ado-
lescens nobi-
lis se ipsum in
ignem proie-
cit.

Colligentes
eorum cine-
res & carbo-
nes etiam igne absumentur 1623.

legitimo patri, primo & legitimo earum Pastori offero iterum atq; commen-
do, & quatenus illis quanto magis de pastore provideas humiliter supplico. Col-
lega alter legatus Philippus Fiaxcura postquam ad prædictum Regem suum
per venit, ab ipso valde est honoratus, & in proprium statum missus, ut tam
longā viā fessus reficeretur, ubi uxorem, filios, domesticos cum multis aliis
vasallis Christianos effecit, aliisque nobilibus hominibus consanguineis &
propinquis suasit ut fidem reciperent, quam utique receperunt. Dum igitur
in his & aliis piis operibus exerceretur ante annum completum post eius re-
gressum magna cum omnium adificatione & exemplo, multacum prepara-
tione suis filiis hereditate præcipua fidei propagationem in suo statu, & Reli-
giosorum in eo regno protectionem commendatam relinquens, piē defunctus
est. De cuius discessu Rex & omnes Nobiles valde doluerunt, præcipue tamen
Christiani & Religiosi, qui huius viri virtutem & fidei Zelum optimè no-
verant. Ab ipsis Religiosis, qui eidem sacramenta ministrarunt, eiusque obi-
tui interfuerunt, & ab aliis sic per literas accepti.

Imperator autem Iaponicus adeo in Christianos, & præcipue in DEI
ministros excañdescit, ut ultra prædictum relegandi è Iaponia omnes Chri-
stianos Mercatores Edictum, cum à Batavis insuper cognouisset aliquos sacer-
dotes esse occultos adhuc in sua Curia Imperiali Gendo, multosque ibi fieri &
esse Christianos etiam de nobilibus, eosdem fecit diligentissime conquiri. Com-
prehensi igitur sunt duo Religiosi, vnus Franciscanus, F. Franciscus Galvez
Hispanus, alius verò Iesuita, Hieronymus ab Angelis Italus, cum aliis quin-
quaginta & sex Christianis, quorum vnus D. Ioannes Faramundo nobilissi-
mus, & ipsius Imperatoris propinquus consanguineus, cui iam olim eo quod
Christianus esset, omnes digiti manuum & pedum fuerant crudeliter præcisi,
cruce etiam fronti candente ferro impressa, genuum quoque nervis similiter
præcisis, ad maiorem verò sui pœnam & illusionem & aliorum nobilium ter-
rorem sic dimissus. Nunc secundo cum præfatis Religiosis comprehensus tan-
dem in fide constanter perseverans, spretus magno statu amplis divitiis, ho-
noribus & pollicitationibus, Religiosi pariter & ipse cum aliis Christianis im-
pio & crudeli igne assati & consumpti sunt coram innumera pene turba. In-
de quidam adolescens nobilis & Spiritu Sancto motus, se Christianum esse
proclamans, se ipsum mirantibus vniuersis in medium proiecit ignem. Dein-
de alij Christiani Sanctos cineres, carbones, reliquias colligentes deprehensi,
eodem & ipsi ignis martyrio cum vxoribus & filiis etiam Christianis obierunt.

Qui

Qui omnes ferè 100. hilariter & latissime mense Decembri anni præcedentis
1623. illustre fidei testimonium reliquerunt. Multò quidem nobis tardius
comprehensi, primi tamen agonem consummarunt & cum feliciter regnant.
Erunt primi nouissimi & no viissimi primi: tamen nos in præparatione degē-
tes spera habemus. Verum amen fateor Sanctissime Pater, multos esse Iaponia
infirmos & imbecilles, qui metu persecutionum temporalium amittunt regna
cælorum, quæ fortibus patent. Sunt nihilominus rarissimi, qui ex corde fidem
relinquunt, adhuc autem qui & persecutionibus cedunt, ut plurimum sunt,
qui doctrina pastu & sacramentorum fructu carent: nam qui iis potiuntur,
& sacerdotum exemplo confortantur temporalia quoque, facile despiciunt, vi-
tam hilariter tradunt, & qualibet etiam crudelissima tormenta pro Christo
Domino, & eius fide sustinent. Terram ergo, quæ sic semen sibi commissum
conservat & usq; in centuplum multiplicat coli sanè & cultivari dignum
est. Quis enim Iaponicam gentem despiciat, quæ decoris margaritis & gem-
mis pretiosis ornat regna cælorum? Mittas igitur suppliciter obsecro, & in-
stanter supplico operarios fideles, & sic mittas & disponas, quod ab invicem à
labore non præpediantur, hoc est binos, prout Dominus misit discipulos suos
ante faciem suam, id est pares & æquales in omnibus & pacificos.

In æqualitas enim inter eos, qui circa eadem occupantur, generat rixas,
quemadmodum fuerunt exorta inter pastores Abrahæ & Loth: primi enim
maiores reputari conabantur, & ut tales alios vexabant. Oportet facere æ-
quales omnes Religiones in messe Iaponica laborantes: alias rixæ non cessa-
bunt, aut de nulla sit Episcopus, sed omnes pariter utantur & privilegiis sibi
à sancta sede Apostolica concessis in fauorem conuersionis infidelium pacificè,
& sine contradictione fruantur: aut certè ab vna quaque vnus Episcopus as-
signetur. Messis quidem iam congregata multa est nimis, & per totum Impe-
rium Iaponicum dispersa & quomodo tanta omnium sit per vnum Pastorem
vnus Religionis alumnus in Iaponia non existentem, neq; suis actibus &
auctoritate utentem poterit sufficienter administrari? præsertim cum per il-
lum ea, cuius est Religio aliàs vexare impedire & supplantare contendant.

Quod si de vna quaq; Religione cōstitueretur Episcopus deferrent quidē
sibi honorē in vicē præuenientes, meliora Charismata alternatim & charita-
tive emulantes, vnusquisq; illorū alios Religiosos propter suorū honestam cor-
respondentiam pacificè & benignè reciperet, tractaret, hospitaretur. Ad repu-
tationem etiam sanctarum Religionum & ministrorum, imò ut ipsius quam
docent

Petit à Ponti-
fice mitti bi-
nos & binos,
id est, pares &
pacificos.

22.

Vt omnes æ-
quales in ista
messe sint,
nec Episco-
pus sit alicui-
us ordinis,
vel habeat v-
na quæque
Religio suum
proprium E-
piscopum.

Rationes ad
hoc.

Iterum petit
multos ope-
rarios.

docent doctrinam, tam apud Christianos, quam apud Infideles auctoritatem ad communicationem & conferentium rerum grauium id ipsum videtur conuenientissimum. Sed id prae omnibus necessarium ut prouideatur huic gregi tam de pastoribus, quam de Canibus vigilantibus, qui per se oibus assistentes ubertim eisdem & fideliter prouideant de abundantia pastu spirituali, earum compatiantur laboribus in laborum conflictu protegant, vitam quoque pro ipsis si oportuerit, dare non dubitent, Iaponios ipsos prout libuerit docentes exemplo formantes, & ad actus superiores instituendi & informandi populum, nec non ad Religionem, & ad SS. Ordines recipiendos disponentes. Et si enim terra fertilis & messis disposita sit, deficientibus operariis aut paucis existentibus, certe aut inculta manebit, aut fructus reddet exiguos. Imò tametsi sterilis esset rebus, ut nunc profecto, si Iaponia semen & satores multiplicentur copiosissimum in horreum Domini segetes congregabuntur, nam diffusus ubique plurimorum martyrum sanguis, constantia eorum, & fortitudo tum in temporalibus contemnendis, quam in perferendis cruciatibus multorum animos, mentesque illuminant, maxime principum, qui ferè omnes egrè ferunt Imperatoris contra Christianos legem & rabiem, & iniustam esse sentiunt, quantum vis propter illius respectum, Christianos persequantur. Et quemadmodum in primordiis Ecclesiae Spiritus Domini fideles confortans ad subeundum Martyrium, & viam perfectionis amplectendam, sic etiam modo in Iaponia primitiis hos videmus Christianos ad eisdem actus disponere in tantis tamque illustribus Martyribus, & in quibusdam aliis, qui statum iam Religionis & viam arctam perfectionis aggressi, ad ipsum usque sacerdotium, & sacri verbi praedicationem Christiani populi instructionem & Sacramentorum administrationem peruenierunt. Quos sanè in virtute constantes, in exemplo fideles, in labore & fructu uberes experimur. Quomodo ergo poterit tam immenso populo de ministris Religiosis tantum Europaeis prouideri? & quara- tione isti sibi possunt circumquaque discurrere? Hoc maxime persecutionis tempore, & quia statim cogniti à satellitibus comprehendantur, animarum necessitatibus subuenire? praecipue cum & facies eorum valde nota sint, & distincta, & Christiani quoque ipsi eosdem, ne discurrant, abscondere, detinere, & occultare procurent. Iaponii quoque sacerdotes libere quocumque discurrunt & proximorum necessitatibus subuenientes inter ipsos & persecutores secure administrant adhuc in Carceribus & custodiis incognitum exercent ministerium, debiles confortantes, fortes consolantes, infideles propriis sectis & erroribus facilius & uberius confutatis efficaciter conuenientes, in verbis prom-

Principes æ-
grè ferunt ty-
rannidem
Imperatoris,
cui licet ob-
sequantur.

Fructus ma-
ximus isto-
rem laborum.

Iaponii etiam
utiliter alla-
borant.

promptiores, in modo arguendi & convincendi exercitatiores, cum suis nationalibus concurrentes ad invicem in iis quae docent magisterij transferentes, energiam cum plausu apud suos reperiuntur.

Quae faciunt, ipsi, quantumuis difficilia alij, etiam sua Nationis, imitari conantur, avidius timore eosdem amore & honore prosequuntur, & in sua specie, sicut cetera bruta leones maiores, & excellentiores. Quemadmodum enim sacerdotes Europaei ad magisterium, doctrinam & fundamentum huius Christianitatis sunt omnino necessarii, ita quoque Iaponios sacerdotes & ministros, tam persecutionis tempore, ad Tyrannorum rabiem retundendam, quam etiam in pace tranquilla ad communem & generalem administrationem (qua in tantum cresceret, quantum fuerint multiplicati ministri) necessarios quoque, censendos existimo. Vbi autem, qui per se ipsos hac videant, & experiantur, necessitatem animarum cognoscant, dispositionemque, Messis attendant, Episcopi non sunt, certe neque, instrui sacerdotes, neque, de necessariis Vineae Domini valet prouideri. Profecto sancti Dei Apostoli Orbis terrarum à Christo Domino fuerunt Patres, Pontifices & Doctores: fundamentum quoque, nova ipsius Ciuitatis descendens de caelo, duodecim discipuli agni fuerunt supra quos erectum est fastigium Ecclesiastici aedificij, cuius caput constitutus est S. Petrus, & eius successores, ossa verò & nervi corporis mystici Christi Domini sunt Episcopi, sacerdotes & Magistri. Quomodo igitur in hoc novo orbe nascantur filij atque, nutriantur sine Patribus? aut quara tione haec, nova Hierusalem extrui, eiusque fastigium erigi poterit sine fundamentis? vel qua etiam arte sine ossibus & nervis fiat huius mystici Corporis apta compagatio. Inspice, suppliciter obsecro, sanctissime Pater, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Etenim vinea nostra iam floruit fortissimis Martyribus, & quam plurimis etiam Confessoribus, qui honorum rapinam, membrorum amputationem & alia pro fide ludibria passi, adhuc à tyranno relictii sunt viuentes, quamuis alios retrahit à fide, viuentes in tanta eos nunc abiectione, opprobrio & miseria inter leprosos constitutos, qui fuerant antea nobiles & magni. Tempus etiam putationis certe istarum inutilium quaestio- num & dissensionum advenit: Grossi nostri dederunt odorem capacitatis, virtutis, Constantiae & fidelitatis. Profecto cum Gens Iaponica ingenio polleat & incessanter saluationem inquirat, lex quoque, divina & praedicatione Evangelicaratione naturali (quam Iaponij optime admittunt) sit maxime consentanea, eandem per 70. & amplius annos Iaponia praedicat, communiterque à literatis hominibus (praecipue nobilibus) pro sancta & iusta iudicatam,

Iaponios i-
pso, esse ap-
tissimos ad
ministra-
tione,

Iterum petit
dari Episco-
pos.

Amputandae
quaestiones
dissensiones.

Rationes cui
â 70. iam am-
plius annis, in
Iaponia cre-
verit Religio
Christiana.

Episcoporum
manus aliud
aliud Religio-
forum.

Episcoporum
dignitas &
munia.

Et suis sectis atq; doctrinis longè rationabiliorem habitum & superiorem, nos plus crevisse & profecisse, mirum est Cuius rei quamvis nobis sit occulta causa, non tamen à ratione alienum est, dicere ex eo fortasse provenire hoc, quod corpus hoc mysticum ossibus caret & nervis, sine quibus prædicatio & doctrina (quæ crescit & augetur) non ita abundanter ministratur, neq; efficaciter operatur. Religiosi enim sine Episcopis, per vi sine ossibus sunt: nam illi ex sola Charitate laborant, isti ex Charitate simul & obligatione: Religiosi vadunt & redeunt, vel saltem possunt ad operatione manum leuare: Episcopi etiam invitati, neque manum ab aratro retrahere, neque retrò possunt aspiciere, sed gregi tanquam rationem pro eo reddituri omninò debent insistere, illi ut nutrices sunt, isti ut veri Parentes. Religiosi primò & principaliter regularibus institutis, & religiosis obseruantis insistent; Episcopi verò primitias suæ activitatis, cura & intentionis in suo grege pascendo, nutriendo, augendo & recreando constituunt. Illi quidem sunt arbores valde fructuosæ, quo aves Calic concurrunt & commorantur, doctrina plures, & exempti vberes fructus exedentes; isti verò sunt montes excelsi, quorum pinguedine diversarum arborum multitudo coagulatur, & pulchritudo conservatur, scientiæ & disciplina flumina, doctrina fontes & aquæ largissima honestæ educationis & conversationis exeunt, & ad subditorum vales effluunt, metalla quoq; & copiosissima Virtutum gemmæ ex eminenti loco plus splendoris emicant, & lumen supra candelabrum positum lucet omnibus qui in domo DEI sunt, in his sanè montibus radij divini splendoris prius & efficacius elucet, ut facienda cognoscant, & influentia celestis auxilij ad eadem facienda copiosius communicetur. Et sicut alius in magnitudine potestatis spiritualis, & in altitudine dignitatis eminentius præcellunt: ita eminentiori quodam modo reguntur & confortantur à DEO, qui dedit eis talem potestatem in adificationem. Montes inquam sunt, in quibus beneplacitum est DEO habitare in eis, ut sic corpus suum mysticum obrescat & civitas celestis abundantius et vberius de necessariis provideatur; eumque ad illos frequentior est recursus plus confidentiæ, subiectio quoque et obedientia promptior: sunt enim Apostolorum successores, quibus DEVS dixit: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi, per quos fides seminata crescit, augetur, et vberes fructus ubique reddit, sine illis ergo apostolica deficiente influentia, non mirum est si Iaponia segetes, tarda et parva sint, et infacunda usque modo per tot annos colligantur.

ligantur. Sed quid si aliquis ministrorum DEI scandalosus existat & Apostata? aut alij mali per versi sacerdotes de multitudine illorum insurgant? quid inde? sic fuit ab initio: quia inimicus homo, super seminavit Zizaniim, cum qua & triticum simul crescere iussit Dominus. Et Apostolus Paulus prædicans, ex ipsis DEI ministris per versor viros fore insurrecturos per eosdem Electorum probationem fidei dixit. Neque Iudas Apostolatum evacuaverit, neque multi hæretici Prælati & magnates regale sacerdotium maculaverit, aut impediunt, neque etiam quam plurimi scandalosi Religiosi præteriti & futuris sanctum Religionis statum præpediunt, neque æquum est malis futuris impediri imminetia bona, quin potius in bono malo vincere docemur. Christus Dominus multos Sacramentis sanctis male usus fuisse, maximaque illa perpetranda sacrilegia & horrenda delicta exactissime præcognovit, ea tamen instituit & ut dicit D. Augustinus prælegit Deus de malis bona facere, quam mala nulla esse permittere. Si Opus Dei & prædicatio Evangelica faciendæ est per homines, & isti in iniquitatibus concepti sunt, quid mirum, si in præclarissimo opere occupati lutum inveniantur aurum? Veritas æterna dixit; oportet esse scandala, quia oportet verbum Dei etiam per homines seminari, sed tempore messis Dominus combusta Zizaniâ triticum inter illam multiplicatum mittit in horreum suum. Et quid si inter ipsos etiam Episcopos quæstiones & nova iurgia orientur? certe de futuris ne orientur institutionis tempore apostolica dispositio Diaceses taxando, & debitum ordinem præsignando providebit. Iam verò exortos, & quæ modo tantopere impediunt opus Dei sine illis sedari posse impossibile videtur, & qui Episcopos institui refugiunt, quæstiones semper habere volunt, sicut autem Iesuita ingressum aliorum Religionum Iaponiam impedire, imò præcludere volentes coram gloriose memoria Domino Gregorio XIII. prædecessore tuo id ab ipso ordinari necessario dixerunt, nam si forte diversi Religiosi Iaponiam ingrederentur futurum esse maximum impedimenti ad promulgationem fidei: cum enim Iaponia multa & varia sacerdotum differentia, si hoc ipsum esse inter Christianos deprehenderit, despicientes Dei ministros, doctrinam nostram ad omnino non audituros, aut certè eandem esse nostram & suam existimatos: ipsis quoque Religiosis inter se tam circa Doctrinam, quam circa alia (per quæ suis Bonzias seu sacerdotibus similes eos iudicant) infideles & novos Christianos valde scandalizandos potius fore, quam edifican-

Propter quosdam malos non sunt abrogandi Religiosi & alii ministri.

Disponendæ seu discernendæ Diaceses pro bono pacis inter Episcopos.

Iaponenses ingenio polleant facillè aliter per experientiam iudicant, quam initio Iesuitæ prætexebant, ne alii quam ipsi in Iaponia Religiosi viderent, qui in diverso habitu, in ordine in doctrina & moribus optime conueniunt. Rigore vitæ ceterorum docentium humilitatem, paupertatem, contemptum temporalium bonorum,

Gravissima martyria à Christianis perpeffa sunt, ipsis principibus & infidelibus prædicatio efficacissima, unde fit multos converti & suas sectas contemnere.

ficandos. Sed tamen postquam Deo disponente aliæ Iaponiam Religiones ingressæ sunt, re ipsa & in veritate contrarium omnino expertum est: Nam Iaponenses ingenio polleant, & quæ nova viderint, diligenter scrutentur; videntes aliarum Religionum varios religiosos, quorum alij ab occidentali navigauerint, etiam si diuersæ nationis distincta religionis, differentiæ habitus, & alterius sint instituti: quidam necessaria habentes, alij mercaturam etiam exercentes; alij omnino pauperes & mendici ut Minores, quidam honestis; alij hispidis & refartis vestibus utentes, & nudis pedibus incedentes, quos tamen eandem omnino legem, & in variabilem doctrinam predicare, profiteri, & obseruare dum cernunt, per hæc veram & certissimam viam salutis, & salutis æternæ hanc esse cognoscunt: & ut talem multo plures eam admittunt & in communi venerantur omnes, maioraq; feruor & deuotio inuenitur nunc in fidelibus per exempla viua & vitam rigidam Religiosorum ad pœnitentiam, mortificationem & Christi imitationem maximopere commouentur (Augustiniani enim & nos excalceati sumus, dominicani vero de reformatis Philippinarum.)

Nam si Christum predicant humilem & pauperem, & terrenam despiciunt, docentem ipsum quoq; vident imitari & eadem facere quæ aliis predicant & suadent. Quod quidem & in ipso effectu cognoscitur: nam ante ingressum Religionum in Iaponiam cum persecutiones fuerint à Tyrannis inflata, nullus tamen Religiosorum inuenitur occisus, aliorum vero martyres nulli ferè fuerunt: imò in integra provincia iam reducta per suorum principum nudum præceptum fidem facillimè relinquebant: ex quo verò religiones ingressæ, & primus Commissarius noster cum sociis Crucis martyrium subiit, multi & alij illustrissimi martyres pro fide passi sunt: & hi quidem non religiosi tantum, sed & de Christianis totius ætatis & sexus quamplurimi, magnos tolerantes cruciatus, in quibus præclara facinora, diuina responsa, & admirabilem constantiam Principes & persecutores experti sunt, quos utique iam fortiter despiciunt fideles, etiam si ob maiorem rabiem & crudelitatem ostendendam eosdem plagis casos, delusos & viuos relinquunt. Quod tamen ipsis Principibus & infidelibus omnibus efficacissima prædicatio est, quæ utique inspecta & Religiosorum aspera & inculpabili vita, infatigabili sollicitudine, intrepidus & uniformibus animis docendi, & diuinam legem suadendi consideratis eandem legem nostram fatentur veram & bonam, suas verò sectas & sacerdotes despiciunt, & irrident; videntes tot esse sectarum differentias, quot sunt sacerdo-

tum va-

rum varietates. Religiosi etiam trium prædictorum ordinum maximam inter se habent unionem & charitatem adhuc in temporalibus seipfos adiuuantes, & in necessariis communicantes: præcipuè vero in ministerio suadentes, quatenus omnes Religiosos & sacerdotes pro eodem reputent, sicut & eandem predicant doctrinam. In docendis id ipsum sentiunt & obseruant amplectentes communem & vbiq; receptam & approbatam doctrinam in nihilo penitus discrepantem: quod si discrimen aliquod & alteratio est, non inter se inuicem, sed cum Iesuitis est: Ipsi enim nonnullas Iaponia sententias sequuntur, quæ nullibi exercentur & in ipso adhuc rigore scholastico sunt plusquam dubia, v.g. Catechumenos de usuris antea factis restituendis, aut componendis ante Baptismum non admonent, sed postea ad confessionem referunt, & idem de male habitis & de seruis iniuste possessis affirmant. Antequam rudimenta fidei noverint Catechumeni, eos comunitè baptizant, & cum sola aqua sine oleis sanctis. Extra casum necessitatis licentiam communem concedunt non sacerdotibus, sed ipsis etiam secularibus omnes quos suadent baptizandi, quos vbiq; ad baptismum disponere & actus supernaturales fidei diuina & contritionis suadere penitus ignorant. In accommodatis 30. aut viginti pro 100. etiam dato pignore ob consuetudinem & officium tollere permittunt. Antea non diaconos & necdum ordinatos publicè in Missa solemnè & in pulpito Evangelium populo predicare faciebant. Circa concurrentiam Christianorum cum infidelibus in aliquibus actibus & consuetudinibus multum quidem variamus, in aliis verò, quæ minoras sunt, quia Religiosi his opponuntur, & contraria faciunt, & Christiani vehementi affectu eos plusquam alios venerantur, diligunt & obseruant, contradictio illis fit, & repugnantia, non quidem à se inuicem, sed ab ijs qui in Iaponia soli esse cupientes dixerunt etiam Pontifici dissensiones & differentias Iaponia esse futuras, si aliæ Religiones huc ingrederentur. Sic similiter propter questiones in posterum inter ipsos Episcopos oriundas, eorum (aliàs huic tantæ messi necessariam) institutionem recusare, iam exortas nolle sedari & remedium potius impedire est quam futuram timere. Si ergo hinc scandali causa oriunda in posterum inter Religiosos questiones (quæ usq; modo non fuerunt) assignabantur & impedimentum fidei & Evangelicæ prædicationis ita timebatur magnum esse futurum, ut propter hoc Religiosis in Iaponiam aditus impediretur: quomodo nunc non oriunda quidem & futura questiones: sed præsentis & exortæ, de quibus non futurum scandalum timetur, sed præsens (& magnum illud quidem, tam

similiter inter Episcopos,

Franciscani
Dominicani
Augustiniani
optimè inter
se conueniunt.
Alterationes
verò oriuntur
ex parte Iesuitarum.
Iesuitæ non
monent restitutionem
vfurarum ante
Baptismum,
sed postea in
confessione.
Nec vtuntur
sanctis oleis,
sed tantum aqua,
cum baptizant.
Permittunt
extra casum
necessitatis
Laicis ignatis
conferre baptismum.
Permittunt
dari 30. vel
20. pro 100.
& accipi in
accommodandis etiam
dato pignore
faciebant antea
cantari Evangelium in
Missa solemnè
& prædicari
per non ordinatos in
diaconos.
Qui Iaponia
soli esse cupientes
dixerunt,
Pape dissensiones esse
ibi
futuras, si aliæ
Religiones
edingerentur.

Petitur pro-
videri dere-
medio præ-
sentium ma-
lorum, per in-
stitutionem
Episcoporum.

Ex de multis
operariis pro-
videatur, cum
Religiosi tam
multum pro-
fuerunt, quo-
rum eminentia
& dignitas
maior ampli-
us boni
producit.
Exemplum
primitivæ
Ecclesiæ ad-

Exempla et-
iam docto-
rum aliquo-
rum Irenæi,
Polycarpi,
&c.
Nota illu-
strissimi pau-
peres.

inter Christianos, quam inter infideles ortum inspiciamus, & impedimen-
tum prædicationis & fidei non futurum, sed actuiam existens cum ingenti
animarum detrimento, & ipsius fidei ludibrio experimur, non erit causa suf-
ficiens realis & verior, imo & obligatoria ad te Sanctissimum Patrem recur-
rendi, reclamandi, & remedium deprecandi cum fundamento Veritatis &
necessitatis tanto maiori, quantum plus habent præsentia quam futura, &
humiliter supplicandi ut per Episcoporum institutionem non damna futura
sed iam præsentia mala ex prædictis questionibus suborta diluas, & de com-
petenti remedio provideas non quidem operariorum aditum ad mensis labo-
rem impediendo, sed modum & formam, quatenus de multis & bonis ope-
rariis abundantius messi provideatur, potius assignando cui sicut Religioso-
rum ingressus (de quo antea timebatur) tantum profuit, quantum ipsa nunc
experientia comperitur, sic tanto plus etiam ad ministrorum pacem & fidei
augmentum proficiet institutio, quanto eorum auctoritas, eminentia & ma-
ior est dignitas efficaciores actiones, actusque præclari. Sunt enim Ecclesiæ
offa nervus in omnibus subvenientia & notabiliter excedentia que suos pro-
inde est necessarium effectus determinatos habere: Quid vero de rediti-
bus & congrua sustentatione Episcoporum? Novimus certe Christum Do-
minum pauperes elegisse primos, & hos etiam à fidelibus oblata & ad ipso-
rum pedes deposita, aliis ministranda tradidisse, ut ipsi orationi & verbo Dei
expeditius instarent, suis que coadiutoribus & successoribus, nihil aliud præ-
ter potestatem spirituales tradidisse: antiqui quoque Patres nihil cum Eccle-
siis nisi onus & donum spirituale recipiebant, quin potius paupertatis ama-
tores austeritate vitæ, morum integritate & gravitate Doctrina divitias
constituentes & honorem, commissum sibi gregem fideliter administrabant,
Ecclesiam Dei augebant, quam suis illustrarunt Exemplis, & scriptis ditaverunt.
Sic Irenæus, Polycarpus, Damascenus, Basilus, Gregorius Nazianzenus,
Taumaturgus uterque, Cyrillus, & multi alij, qui specialiter de paupertate glo-
riabantur. Et quemadmodum sancti Martyres, dexteram columnam Eccle-
siæ constructam adificij, sic & ipsi præclari Pontifices sinistram extruunt.
His ergo innixa principis & fundamentis Domus Dei ita firmiter est adifi-
cata, quod porta inferi non prævalebunt adversus eam, talis namque debet esse
hæc nova domus DEI, quam Iaponia volumus adificare, tum præclaris or-
nata martyribus, quam Apostolicis condecorata Episcopis, & in cunctis
venustissimis nationibus resonet nomen eius, cuius initia primitivæ
assimilan-

assimilantur Ecclesiæ. Nunc enim Iaponia fremunt gentes & populi medi-
tantur inania adversus Dominum, & adversus Christos eius, qui in monti-
bus & speluncis & in cavernis terræ, aut certa in abditissimis receptaculis ex
industria in Domibus fidelium factis absconduntur. Non utique indigent
apparatu, neque redivitis his quidquam deferunt annales, qui pane lachry-
marum, & ferè semper insulsis cibis & modicis alimoniis utuntur & susten-
tantur. Dum hæc fiunt & hyems est, Religiosi Iaponia Episcopi à sua Religio-
ne, & à Christianis sicut alij religiosi sustentabantur, & hilariter quidem, ut
à tantis vexationibus liberentur, & liberè opus DEI valeant exercere. Cum
verò soror nostra (qua modo parvula est, & ubera non habet) crescentibus
quoque uberibus abundabit & lacte, tum veritatem Reges intelligent, hinc
erudiantur qui iudicant terram, non de fide solum, sed de Ecclesiastica etiam
dignitate. Ad hoc autem assequendum, eadem Iaponia, qua in Ecclesia primi-
tiva adhibenda sunt media, sine quibus utiq; ad ipsum perveniri non potest,
principis semper occupatis & impeditis sine fructu uberrimo magnificante
letitiam. Media inquam ad corpus hoc confortandum & convalidandum,
sunt compaginare ossa, hoc est, Episcopos & pastores tales instituere, ut per se
corpori assistant, eidemque maxime in adversis coadiuventur, quos utiq; dum
Metropolitanus hic non fuerit, Macana & Malinensi Ecclesiæ oportet suf-
fraganeos, tum quia propinquiores sunt, & per illam occidentalem plagam
transcunt, dum Iaponiam petunt, per singulos annos communicant, & se
in vicem agnoscunt, tum & quia alia Metropolis Boensis Ecclesiæ valde Ia-
ponia distat & nulla Religiosis est cum illis communicatio & cognitio: præter
solos Iesuitas, qui per orientalem illam plagam venientes eam cognoscunt, &
cum ea communicant, & cum Lusitani sint, nova Castellanis impedimenta
valebunt opponere, quasi Castellani de novo instituti ad suos qui in occidente
sunt, & Lusitani ad suos qui in occidente habitant reducantur, omnino ces-
sant.

Sed quis est iste, qui involuit sententias sermonis imperitis? de me dici
posse timeo. Nullus sanè alius nisi humillimus servus, qui coram Legitimo Do-
mino de Vineâ necessariis ipsum tremens informat, aut minima creatura, qua
coram suo Creatore incommodis remedium quarit, siue parvulus discipulus,
qui coram vero Magistro ea recitat, corrigendus quæ memoria didicit, vel
cerè filiorum minimus, qui coram piissimo Patre prostratus, quatenus de il-
latis molestus protegatur, & liberetur, recurrit ad ipsum, & quidem confi-
denter

denter nimis, tum quia Dominus, Creator, Magister & Pater est; tum etiam quia non mihi consulo, sed Vinca Domini mei, non pro me, sed pro hac Ecclesia pugno, & quidem aduersus eos, qui potentes sunt, ego autem valde infirmus, & in carceratus, pro Christo tamen, & nihil de humanis desiderans, sed solam veritatem defendere atq; iustitiam. Nihil de supradictis conscientiam remordet, nihil enim scripsi nisi publica & manifesta; & hac quidem in ultima quasi vita hora penè constitutus, & (vt dixi) ab interiori compulsus. Tu vero Sanctissime Pater sapientiam habes sicut Angelus Dei. Hec audiens de illis iudica, quia in prima sede es, quò in similibus recurrere tenemur: & tuis pedibus pro volutus, vt citius, quæ videbuntur opportuna disponas, suppliciter & humiliter exoptulo. Quidam ferunt Regem Oxensem, iam me fuisse in carceratum, cognovisse, velleque cum Imperatore de mea agere libertate. Si res ita se habet, non libertas utique sed nova captivitas & laboriosa peregrinatio mihi paratur: hoc tamen certum non est, imò certius existimo pro Christo Domino traditurum cum Sociis. Hoc solum instanter expectamus, Veruntamen sicut fuerit voluntas in Cælo, sic fiat & in terra ista in utili, in via & in aquosa. Quid faciendum sit statim cognoscet Sanctitas Vestra, cuius benedictionem humiliter peto, quem multis annis Ecclesia sua. DEVS conseruet incolumen. De hoc Carcere Iaponio Omurensi 20. Ianuarij Anno 1624.

Concordat in omnibus cum suo Originali, quod apud me habeo, præter quædam quæ N. 15. iusta de causa, vel delata, vel mutata sunt, quoad verba, non tamen quoad sensum: quin aliquod vel minimum verbum sit supperadditum. Quod ita esse affirmo in verbo sacerdotis. Sic subscriptum Frater Didacus Collado Ordinis Prædicatorum,

FR. IVNI.

FR. IVNIPERI DE AN-
CONA MINORITÆ CON-
SVLTATIO &c.

Um haud pridem Superiorum meorum iussu ab extremis Mundi finibus, id est, ex Iaponicis Insulis, Deo duce, feliciter in Hispanias, ac paulo post Romam appulsus, res mihi à Iaponica Christi Ecclesia mandatas eminentissimis Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Generalibus Hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, tradidissim: ita mox res tulit, vt Superioribus meis visum fuerit, nonnullorum gravissimi momenti negotiorum causa me in Galliam & Germaniam legare: quod ego onus recusare nefas duxi, tamquam Obedientiæ filius, cui iussa capessere fas est, nihilque prorsus liberæ voluntatis relinquatur. Quin etiam cum voluptate aliqua hoc iter sum ingressus, quod iam animo fingebam & imaginabar, coram in re præsentis meis me oculis vsurpaturum, quæ apud Iapones & Hispanos gloriosa mihi dicta fuerant à Reuerendis Patribus Societatis Iesu de rebus suorum præclare gestis, quemadmodum scilicet illorum magna auctoritate, doctrina, prudentia & assidua cohortatione apud Sacratissimum & Religiosissimum Imperatorem Catholicosq;, Imperii Principes & Ordines perfectum fuerit, vt multæ & ingentes provinciæ ab Hæresi expurgatæ & ad Ecclesiæ Romanæ complexum octoginta annorum interuallo reductæ, magnus Episcopatum & opulentissimorum Monasteriorum numerus ex A catholicorum manu recuperatus, & iam vniuersa fere Germania Catholica facta fuerit, nec verborum satius inueniat, quibus gratias condignas agat Societati Iesu, omnium bonorum suorum præcipuo post Deum auctori, quibus ego nominibus non parum sæpe

D 2 miri-

mirifice exhilaratus, & Iesuitis de tanto maximorum meritorum planeque Heroicorum facinorum cumulo ex animo gratulatus fueram. Sed proh dolor! *versa est in luctum cithara mea.* quoniam meo in Germaniam aduentu omnia longe aliter, ac spe præceperam, habere se inueni. Primum enim ne vna quidem provincia, atque adeo ne Ciuitas quidem vlla mihi demonstrari potuit in vniuersa Germania, quam Iesuitæ armis Apostolicis vicerint, & in captiuitatem redegerint in obsequium Christi. Loquor autem de illo Armorum genere, quod S. Paulus commemorat, & 2. Corint. 10. sic describit: *In carne ambulantes, non secundum carnem militamus, nam arma militia nostra non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitio- rum &c.* 2. Corint. 6. *Nemini demus vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed exhibeamus nos in omnibus sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris.* 2. Corint. 11. *Minister Christi sum ego in labore & arumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate.* 1. Cor. 4. *Vsq; in hanc horam nos Apostoli & esurimus & sitimus, & nudi sumus, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris, tamquam purgamenta huius mundi facti sumus.* Hoc armorum genere Iesuitas prorsus non vlos comperio ad Hæreticos in captiuitatem Christi redigendos, sed quocumque locorum deuenio, video eos omnibus dare offensiones, & ministerium eorum passim vituperari: nullam in illis apparere patientiam, nullas tribulationes, necessitates nullas, immo non modo maximas commoditates, sed etiam splendorem & magnificentiam in habitationibus: nullas angustias, nullos labores, nullas vigiliis, ieiunia nulla, nisi quæ omnibus Christianis sunt communia, nullum verbum veritatis, sed perpetua mendacia, noua ementita (quæ prouerbialiter *Nova Iesuitica* dici solent) simulationes & dissimulationes, nullam famem, nullam sitim, nullam nuditatem, frigus nullum. Et non modo non sunt facti purgamentum huius mundi, sed etiam passim in summo sunt honore, & in Aulis dominantur, atque ab ipsis proceribus coluntur & tantum non adorantur. Ac ne cui relinquatur dubium, cuius generis Armatura illi ad debellandos Ecclesiæ hostes vsi fuerint, palam ac sine circuitione confitentes habemus, eiusmodi Armorum Apostolicorum nullum aduersus Hæreticos vsum esse, sed tantum aduersus Ethnicos, nec Christi Baptismo tinctos. De Hæreticis valere illud, *Compelle intrare, & Va videli!* In libro enim, quem Dillingenses Iesuitæ *Iusta Defensionis* indice seu titulo anno superiore emisserunt, pag. 127. & 129. Monachorum irrident stoliditatem, qui putent se Apostolico modo Germaniæ Hæreticos ad Ecclesiam posse reducere, maiorum suorum exemplo, qui in Hispania Gothorum & Sueuorum nationes ante hos mille annos ab Hæresi Ariana, & totum septemtrionem ab Infidelitate & paganismo ad fidem Catholicam conuerterunt. *Quod de Apostolis (inquiunt) eorumque successoribus Monachus refert, ipsos solo verbo & prædicatione Evangelij nulla vi adhibita multisudinem populorum Christo adduxisse, id fatentur & sequuntur*

quuntur Doctores Catholici (Iesuitæ) quod attinet ad infidelium, seu qui baptizati non sunt, conuersionem. Sed alia ratio est de Hæreticis. Hi mandatis ac minis, etiam pœnâ reduci debent. Hic est optimus Hæreticos ad fidem Catholicam convertendi modus. Hæc illi: ex quibus discimus corrigendam esse Pauli doctrinam. Ille enim docet, *Arma Apostolica esse potentia Deo ad destruendas munitiones & omnem altitudinem extolentem se aduersus scientiam Dei, & ad redigendum in captiuitatem OMNEM intellectum in obsequium Christi.* 2. Corint. 10. Iesuitæ autem contendunt Arma ista non esse potentia ad capiendum OMNEM intellectum, sed tantam infidelium, nam intellectum eorum, qui baptizati sunt, non posse vinci armis Apostolicis, sed tantum armis carnalibus Principum, quæ vocantur *Brachium carneum*, 2. Paral. 32. in quo confidentes à Deo maledicti sunt, nec spem habent se visuros bonum, siue optatos successus Ierem. 17. *Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius* (qui nulla facit Arma potentia Deo, & sperat se carnalibus Principum armis munitiones & altitudines destructurum) *& erit quasi myrica in deserto, & non videbit cum venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto in terra saltuginis & inhabitabili.* Hoc loco non est consilium multis disputare, recte ne Principes Arma sua aduersus A catholicos expediant, cum perspicue fatis Apostolus doceat, ei timendum esse qui malum facit, id est, qui aduersus vtramuis Mosaicæ legis tabulam delinquit. *Si malum feceris, time potestatem. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Veruntamen non minus verum est, Principis siue potestatis officium postulare, vt populos in religione errantes non tantum suis, sed etiam Apostolorum armis reducat. Sic enim monet S. Augustinus: *Si terrentur tantum, & non etiam docerentur, improba dominatio siue Tyrannicum imperium videretur.* Sunt ergo etiam docendi, & eo quidem modo, quo Christus iussit, quoque Apostoli sunt vsi, & successores suos vti iusserunt. De Christo scriptum habemus Act. 1. *Capit Iesus facere & docere.* Matth. 7. *Admirabantur turba super doctrinam eius. Erat enim docens sicut potestatem habens* (faciendi nimirum opera illa, quæ alios facere hortabatur, puta relinquere omnia propter Deum, in nuditate & paupertate viuere, nec habere vbi caput suum reclinet) *& non sicut Scriba & Pharisei, qui non ostendebant factis, se habere potestatem faciendi opera, quæ alios facere iuebant. Dicebant enim & non faciebant. Alligabant onera graua & importabilia, & imponebant in humeros hominum, digito autem suo nolebant ea mouere.* Matth. 23. Tales doctores docent tamquam potestatem non habentes, & neque ad Gentiles neque ad Hæreticos conuertendos apti sunt. Itaque Princeps, qui tales doctores mittit ad conuersionem Hæreticorum, suo officio nequaquam satisfacit, nec sine peccato Hæreticos, talibus doctoribus non credentes, punire potest. Qualis autem Doctor in regno cælorum requiratur, Christus docet Matth. 5. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum.* Tales erant Apostoli: de quibus scriptum est Act. 5. *Virtute magna Apostoli testimonium reddebant resurrectionis Christi, & Gratia magna erat in omnibus illis.*

Hinc discimus, doctrinam Apostolorum factam fuisse credibilem per eorum paupertatem & vitæ duritiem, & caritatem eorum erga pauperes conciliaffe illis populi beneuolentiam & gratiam. Quod si oculis hominum non exhibuissent talia opera, frustra auribus verbum instillassent. Sermo enim sine ostensione operum summæ caritatis & patientiæ, est inanis & infructuosus, sicut Paulus docet 1. Corint. 2. *Non veni ad vos in sublimitate sermonis aut sapientia annuncians vobis testimonium Christi. Sermo meus & prædicatio non fuit in persuasibilibus & doctri humana sapientia verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis.* 2. Corint. 11. & 12. *Signa Apostolatus mei facta sunt supra vos in omni patientia, & ego non grauavi vos, nec ero grauis vobis, non enim quero qua vestra sunt, sed vos.* Cum essem apud vos & egerem (id est, non haberem necessaria ad cibum, potum & vestitum) nulli onerosus fui (nec eleemosynam à vobis petij) sed sine onere me vobis seruauit & seruabo. 1. Cor. 9. *Potestatem quidem habeo de Evangelio viuendi, manducandi & bibendi, & mulierem sororem, quæ mihi ministret, circumducendi. Sed non vsi sumus hac potestate, ne quod offendiculum demus Evangelio.* 1. Thef. 1. *Evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed in virtute, & in spiritu Sancto, & in plenitudine multa sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis & domini.* 1. Thef. 2. *Ipsi scitis introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit, sed ante passus & contumeliosus affectus fiduciam habuimus in Deo loqui ad vos Evangelium, non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra. Neque enim fuimus aliquando in sermone adulationis sicut scitis: neque in occasione auaritia, Deus testis est: nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab aliis.* 2. Thef. 3. *Ipsi scitis quæ admodum oporteat imitari nos, quoniam non manducauimus panem ab aliquo gratis, sed in labore & in fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus, prædicauimus in vobis Evangelium Dei. Non quasi non habuerimus potestatem (grauandi vos & manducandi panem à vobis) sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.* Tales ergo sunt Boni operarii in Dei messem mittendi, qui docent tamquam potestatem habentes. Hi sunt qui prudentia Spiritus vtuntur & caritate, qua non querit qua sua sunt 1. Cor. 13. *nec quod sibi vile est, sed quod multis, ut salui fiant.* 1. Cor. 10. *Qui aliter docent, & bene quidem prædicant, sed quæ sua sunt quærent, & vel gloriam, vel vtilitatem suam spectant, isti sunt Mali operarii, in astutia & carnali sapientia ambulant & terrena sapiunt, & alios quidem docent, sed sibi ipsis nihil profunt, etiam si propter prædicationem vita priuentur, cum caritate careant.* 2. Cor. 1. *Gloria nostra hac est, testimonium conscientia nostra, quod in simplicitate, & sinceritate Dei, & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei (hoc est in fiducia auxilii diuini) conuersati sumus in mundo.* 2. Cor. 2. *Christi bonus odor sumus, is qui salui fiunt, odor vitæ in vitam (ut nostrum bonum nomen alios ædificet) & adhuc quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi, dolose tractantes verbum Dei (id est, recte quidem docentes, sed alium finem in animo habentes quam illum quem verbis iactant) sed sicut ex sinceritate, sed sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur.* 2. Cor. 4. *Abdicamus occultum decorem (cauemus clam ea cupere & facere, quæ Dei ministro turpia sunt) non ambulantes in astutia*

in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo, 1. Corint. 13. *Si linguis hominum loquar & Angelorum (si Angeli munere fungar, & verbum Dei prædicem) caritatem autem non habuero factus sum as tonans, aut cymbalum tinniens. Esti tradidero corpus meum ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Eccles. 37. *Est vir peritus multorum eruditor, & anima sua inutilis est. Quia Sophistice loquitur, odibilis est: omni re defraudabitur (Sophistica sua prædicatione fructum non faciet). Non est enim illi data à Domino gratia.* 1. Corint. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo (seu contumacis serui more aspere tracto) ne forte cum aliis prædicauero ipse reprobus efficiar.* Philip. 3. *Videte canes, videte malos operarios, inimicos crucis Christi, qui terrena sapiunt, quorum Deus venter est, id est, qui Crucem & duram rigidamque vitam Christi & Apostolorum nolunt imitari, sed ventri suo & victu & amictu benigne faciunt: & Canum exemplo domum quidem custodiunt, & extraneos allatrant, sed domesticis, à quibus cibum expectant, adulantur, erga alios vero canes eque vtiles inuidi sunt & mordaces, quorum ingenium Phil. 1. sic Apostolus describit. Quidam non sincere, nec propter bonam voluntatem aut ex caritate Christum prædicant, sed ex contentione & propter inuidiam & per occasionem (id est, lucri aut gloriæ causa) existimantes pressuram se suscitare vinculum meum, id est, sperantes se effecturos, ut nemo audiendi Evangelii causa ad me in carcerem veniat, & tribulationi meae communicet (Philip. 4.) siue eleemosynam mihi in necessitate mea tribuat. Tales ergo Doctores gloriam suam aut lucrum ex ministerio Ecclesiæ captantes, & aliis inuidentes atque impedimentum afferre conantes, sunt canes & mali operarii (id est, bonæ quamuis doctrinæ, malorum tamen operum per exempla sua magistrum) & terrena sapiunt: ad quos Iacobi Apostoli verba sunt cap. 3. *Si Zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris: nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem; non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica. Vbi enim Zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum.* Ex hic omnibus Principes intelligere possunt, se nondum impleuisse suum officium erga populos in Religionis negotio errantes, si eos curent docendos per malos operarios, terrena, animalis, Diabolica sapientia præditos. Sicut enim boni operarii & Spiritus prudentia instructi. *Faciunt & Docent,* & ipso facto credibile reddunt suum testimonium: ita ex diuerso Mali isti operarii, qui dicunt & non faciunt, eo ipso incredibile reddunt id, quod verbis se tractant. Est autem manifeste improba dominatio, si Princeps cogat populos, ut credant illud esse verum, quod illi ipsi, qui verbis id verum esse dicunt, factis verum esse negant, & sic testimonium suum incredibile faciunt. Ita planum fit ad Christiani Principis officium pertinere, ut ad reducendos eos, qui in Religionis errore versantur, in eo præsertim nati, alti & educati, talium Doctorum operatur, qui Apostolico more doceant, nec inania verba afferant, interea offendiculum hominibus dantes, & occasione obrectandi præbentes. Minime enim satis est, quamuis necessariū, Doctorē, qui errantes in viam reducendos suscipiat, esse sine crimine, nec Auaritia, ambitione, aut luxuria teneri: sed præterea duo etiā*

in eo requiruntur. Vnum, vt careat criminis suspicione, nec suę utilitatē aut glorię studere, aut voluptatibus indulgere existimetur, sed bene ab omnibus audiatur. Ministri enim verbi diuini sunt vasa, siue patinę, in quibus thesaurus epularum cęlestium conuiuis, id est, Auditoribus antepositur. Qui sine eloquentia & magna eruditione verbum prędicant, sed cum vitę Apostolicę imitatione, ij sunt vasa fictilia, sed munda, quomodo docet Paulus 2. Corint. 4. *Habemus thesaurum istum in vasīs fictilibus*. Sed qui prędicant doctis & persuasibilibus humanę sapientię verbis per occasionem lucri aut glorię, aut propter Zelum, contentionem & inuidiam, ij sunt *vasa pretiosa* (Ierem. 25.) sed immunda & sordida, *vasa absq; omni voluptate* (Ierem. 22. quę convivis nauseam & stomachum mouent, vt etiam exquisitissimas dapes, siue optimam & verissimam de Christo doctrinam aspernentur ac fastidiant, siue ministerium eorum vituperent. Itaque sicut Prędicatori ad suam propriam salutem necessaria est Bona vita, quę caret peccatis: ita ad salutem aliorum necessaria ei est Bona fama, quę caret peccatorum suspicione. Ac propterea Apostolus suspitionis occasiones sic fugiendas monet Rom. 12. *Prouidite bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus*. 1. Thef. 5. *Ab omni mala specie vos abstinete*. Atque hoc est, quod de S. Ignatio Societatis Iesu fundatore scribit Maffei in vita eius lib. 2. cap. 8. *Omnium quidā tempus. accedunt rationes, non veritate solum, sed etiam Fama nisi censebat*. Deinde etiam si talis doctor & veritate & fama sit innocens, nec solum peccatis, sed etiam eorum suspicione & infamia careat, pręterea tamen adhuc desideratur virtutis perfectio, & Christi atque Apostolorum imitatio, est enim officii eius priusquam prędicet, ipsa vita sua prędicationem reddere credibilem, & Auditores in se intuentes ad credendum & assentiendum paratos reddere, tamquam oculis eorum exhibeat signum Apostolatus, quę est omnis patientia, & victus ac vestitus asperitas ac duritia, quę se prius prędicasse, antequam verbum loqueretur, ita scribit Paulus Galat. 4. *Scitis quia per infirmitatem carnis* (id est, per patientiam in carne mea, omnium rerum perperu difficultium) *Evangelizavi vobis prius: & experimentum meum in carne mea non spreuisti neq; respuisti, sed sicut Angelum Dei excepisti me, sicut Christum Iesum*, id est, cum vidistis meam summam paupertatem & famis, sitis, frigoris, contumeliarum, omniumq; carni molestorum patientiam, statim tamquam conspecto Dei signo iudicatis, me a Deo missum esse, & veritatem docere, ac propterea parati fuistis mihi credere quicquid vobis Dei nomine annunciaissem. Tales Doctores possunt cum eodem Paulo auditoribus dicere: *Quę audistis & vidistis in me, haec agite & Deus paci erit vobiscum*, Philip. 4. Talia ergo sunt Arma iustitię, quibus armati OMNEM intellectum, non modo Gentilium, sed etiam Hęreticorum, in captiuitatem possunt redigere. Quod si Principes huiusmodi Annatos prius ad debellandos Hęreticos miserint, seq; nihil profecisse videant, tum certi sunt Hęreticos esse in obligatione iniquitatis Act. 8.) *& funibus peccatorum suorum constringi*, Proverb. 5. *& Diaboli laqueis captiuos teneri ad ipsius voluntatem*,

luntatem, 2. Timor. 2. Itaque tempus habent Gladio ad vindictam malorum dato vincula & funes carnis ac diaboli pręcidere, id est, liberare eos spe, metu, voluptate, aut aliis affectibus, quibus impediuntur, ne veritatem amplectantur erroremque missum faciant. In his enim locus est verbi illi Isai. 28. *Tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui vestro*. Psal. 82. *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine*. Proverb. 29. *Virga & correptio tribuunt sapientiam*. Prou. 21. *Stultitia colligata est in corde pueri, & virga disciplina fugabit eam*. Proverb. 15. *Per timorem declinat omnis a malo*. Sed velut prędixi, tot provincię in Germania proximis annis superioribus non per Christi, sed per Ducis Fridlandię & Comitum Tilly Apostolos, nectam Apostolicę, quam P. stolicę debellatę fuerunt: ac propterea nihil nouum aut mirum videtur, nunc nuper necessitatem incidisse belli novi pro earum recuperatione suscipiendi. Pro cuius prospero ac felici exitu mea ego vota cum Iesuitis coniungam, quorum circiter septingentos ex varijs collegijs Lutheranorum metu profugisse accepi, qui si minus ex sententia bellum a Catholicis geratur, mecum fortassis in Iaponiam nauigandi consilium capient, cum pręsertim minime eos fugiat, quod etiam ipse passim non minus ex Catholicorum cuiusuis Ordinis, quam ex A Catholicorum sermone comperi, vno omnes ore tantarum in Germania calamitatum causam Iesuitis assignare, eosque omni Germania Edicto pellendos censere. Alij enim maximam in eos hinc quærunt inuidiam, quod Dilligenti volumine suo, quod *Compositio Pacis* inscribitur, *de fecerint scrutantes scrutatio*, nimisque curiose verba legis de Religionis pacificatione rimantes, vel potius calumniantes, eo rem redegerint, vt nulla profus Protestantis spes relinqueretur, Pacis illius beneficium in posterum vel minima ex parte perfruenti, sed necesse haberent in perpetuo metu esse, ne secundum Cæsareum edictum, Iesuitarum assiduo odio & importunitate extortum, ipsi propediem provinciis suis & subiectis populis, bonis etiam & facultatibus, ad extremum ipsa etiam libertate & religione sua spoliarentur. Saxonię Electorem per neminem alium, nisi per Iesuitas, a sua erga Cæsarem fide tot documentis comprobata abductum, & ad armorum Societatem cum Suecię Rege coeundam impulsam fuisse, quoniam ex illo Iesuitarum libro, & ex Actionibus nonnullis ad libri illius pręscriptum in Aula Cæsaria susceptis, certissimus fuerit factus, se minime euasurum, quin tres prouincię suę Episcopatus vna cum alijs Ecclesiasticis bonis restituere Catholicis, cum iisque de fructibus eorum, octoginta annorum spatio perceptis, decidere ac transigere, hoc amplius autem tamquam Augustinę Confessionis desertor, eoque ipso a Religionis pace exclusus & iuris veteris aduersus Hęreticos sanctionibus subiectus, aut Religionem suam, aut dignitatem locumque Principis, ipsam denique patriam amittere cogatur. Ista quippe omnia fieri necesse est, si Cæsar & Catholici Principes Iesuitis, velut Conscientiarum suarum arbitris ac moderatoribus, fidem habeant, & pacem Religionis ex illorum sensu & interpretatione intelligere atque executioni mandare velint. Hęretes, vt

E promit-

promiscue omnes Catholici & Acatholici queruntur, Saxonem aliosq; Protestantium Arma sumere coëgit, cum præsertim ex rigida illa aduersus ciues Augustanos, religionis eorum Socios, executione satis certum haberent, Dillingenſis illi libro omnem in Regia Cæsaris fidem haberi, & Religionis pacem prorsus ex illius præscripto intelligi. Alioqui bonam spem Saxonem habuisse, secum aliquanto benignius actum iri, ac propterea nihil intercessurum fuisse, quin Edicto Cæsario in aliis Imperii partibus executio præstaretur. Quod ergo aliter ceciderit, & Cæsar ac fæderati Catholici omnium illorum iacturam fecerint, quæ inter tot annos maxima pecuniarum & Christiani sanguinis impensa lucrati fuerant, atque insuper de suo haud parum deperdiderint, deque residuo similiter amittendo non minimo sint periculo, eam omnem Iesuitarum culpam esse contendunt, qui libris, consiliis, monitis & instigationibus suis totum Imperium vsque à fundamento commouerint. Alii eos accusant, quod ubiuis locorum se ingerant, & Principibus ac Magnatibus à Confessionibus esse postulent, eosque postea adulentur, & blanditiis ac poppysmis demulceant, nec ob peccata eorum quantumuis atrocias castigent, sed in eodem vsque luto hærentes, nec umquam morum emendatione præteritorum dolorem testantes, peccatorum absolutione impertiantur, & quomodo de Pseudo prophetis Ezech 13. scriptum est: *Consuunt pulillos sub omni cubito manus & faciunt cervicalia sub capite vniuersæ atati ad capiendas animas, & viuificant (sive absoluunt) animas, quæ non viuunt, mentientes populo credenti mendaciu.* Hinc porro idem ipsum euenire conueniuntur omnes, quod Isai. 43. se populo suo Deus testatur fecisse: *Interpretes tui prauaricati sunt in me, & contaminati Principes Sanctos, & dedi ad internecionem Iacob, & Israel in blasphemiam.* Dicunt enim, Iesuitas legis diuinæ interpretes rationem inuenisse, vt vnus homo sex aut septem Episcopatus bona conscientia tenere, & de fructibus eorum regie splendideque viuere queat, qui tamen sacerdotio non sit initiatus, nec umquam initiari cogitet. Et quamuis lex Dei dicat, *Episcopum oportet esse Doctorem,* siue Prædicatorem, tamen Iesuitas ita legem illam interpretatos, vt quis possit bona conscientia esse Episcopus, qui ne semel quidem in omni vita prædicauerit, nec prædicauerit, nec prædicare vel sciat, vel velit. Ex hac proinde interpretatione præuaricatione fieri, vt omnes Germaniæ Sancti Principes sint contaminati, vtque Deus inde offensus eam dederit ad internecionem & in blasphemiam. Alij Sacrilegium & bonorum Deo sacrorum inuasionem eis impingunt, quod Monasteria ex Protestantibus recuperata Sanctis in celo regnantibus, Benedicto, Bernardo, Augustino, Norberto &c. quibus à fundatoribus consecrata fuerat, restitui nolint, sed ea partim ipsi artibus suis inuadant, partim Principes Ecclesiasticos & sæculares in potestatem suam redigere doceant. In alio certe Dillingensium Iesuitarum libro, qui *Placida Disceptatio* inscribitur, magnopere contendunt, Papam & Imperatorem in conscientia teneri (id est, mortale peccatum commissuros, nisi sic faciant) vt Monasteria illa dent partim Cardinalibus &

Episcopis

Episcopis in Commendam, Principibus secularibus in Compensationem summum in bello factorum, Militibus in stipendium, & ipsis Iesuitis ad fundanda Collegia, Scholas & seminaria. Verba eius sunt pagina siue facie aut columna 6. *Imperator ratione iustitia obligatur ex Monasteriis recuperatis Ecclesiarum siue Episcopatum debita dissoluere, dare militibus, Rempublicis opibus egentem adiuuare.* & pag. 15. *Ex Monasteriis Episcopatus succurritur, dantur Commenda bene meritis & accipiuntur.* & pag. 16. *Potest ex Monasteriis Episcoporum necessitatibus donari, stipendium militum assignari, ubi alia desunt* & pag. 24. *Cur agre ferrent Ordines Religiosi quadam Monasteria Cardinalibus, Archiepiscopi Episcopis cedere?* & pag. 34. *Episcopi grauiamna passi sunt, ac alienum contraxerunt, ipsi auxilio Monasteriorum vacantium egent pecunt & accipiunt, & in libri titulo siue frontispicio æquum esse significat, vt Monasteria Principibus secularibus in sumtuum compensationem bellicæ adiuuantiæ ad tempus donentur,* & pag. 7. *Quod si in corporum & opum defensorem, beneficentia Ecclesiasticis impenditur quanto magis in Doctores, qui animas seruant, id est, in Iesuitas?* Eadem sententia probatur in supradicto *Iusta Defensionu* libro in præm. numero 28. 30. & 31. Ex istis clarissime constat, Iesuitas leges diuinas & humanas sic interpretari, quod non sit Sacrilegium, Monasteria aliaque bona Ecclesiastica contra pias fundatorum voluntates in alios vsus converti. At enim talem doctrinam esse sacrilegam & Sacrilegiorum magistram, Symmachus Papa & sexta Synodus hoc suo Decreto perspicue docent: *Valde iniquum & INGENS SACRILEGIUM est vt quacunque vel pro remedio peccatorum, vel pro salute, vel reque animarum suarum, vnusquisque Ecclesia contulerit, aut certe reliquerit: ab his, quibus hæc maxime seruari conuenit Christianis & Deum timentibus hominibus, & super omnia à Principibus in aliud transferri vel conuersi permittatur.* Quod deinde iuadent Monasteria Cardinalibus & Episcopis dari in Commendam, in eo aperte contra diunt Spiritui Sancto, qui per Concilia & summos Pontifices docuit, id nihil aliud esse, quam res Deo Sacras dare lupis in prædam, quemadmodum videre est in Concilio Lateranensis sub Leone X. celebrat. Sess. 9. cap. 3. & Concilij Trident. Sess. 25. cap. 2. & ex Clementis V. Bulla Iuri Canonico inserta. Quod etiam propter vsus solum S. Emmerani Monasterium, Episcopo Ratisponensi commendatū, Carolus Crassus Germaniæ, Galliæ, Italiæ & magnæ Hispaniarum partis Dominus, et si alioqui castitate, pietate ac deuotione vel religiosissimis Monachis nihil cederet, à Deo tamen desertus & Imperio deiectus sese ad mendicitatem redactum viderit, Germania vero Danis irruentibus prædæ fuerit, nemini in Historiis versato est ignotum Helmoldi quidē verba sunt Histor. Slavor. li. 1. ca. 7. *Carolus Crassus captos Danorum Tyrannos non ea, qua decuit, eueritate hostes Dei vitus est, sed ad sui deselectionem & grauem Ecclesiarum amparent impiis ampissime donatos à se abire permisit. At illi Regis inertiam irridentes, ubi noxia libertate positi sunt, rursus in vnum conglobati tantas strages dederunt, vt crudelitas modum excesserit, quid multa? Vrbes cum ciuibus, Episcopum cum toto*

cum toto grege simul obruti sunt, Ecclesia illustres cum fidelium caterua simul incensa sunt. Quamobrem Carolus accusatus in Curia (in Comitibus) & obstultitiam regis depositus, Arnolfum germani sui filium accepit successorem. Hic porro Arnolfus in Diplomate suo, quod adhuc Ratisbonæ exstat, cur non modo Carolus in tantam calamitatem inciderit, sed etiã vt Episcopatus & ciuitates igne & ferro à Danis tam immaniter vastatæ ac desolatæ fuerint, veram causam hoc modo exponit: Omnium successorum nostrorum magnitudo cognoscat, postquam pater meus Carolus Imperator pro petitione Episcopi Embriconis S. Emmerani Ecclesiam præstauit, NVMQVAM postea habuit victoriam, neq; corporis & animi sanitatem vsque ad finem vita sua. Si quis ergo Imperator aut Rex eandem Ecclesiam alicui præstet, in maledictione S. Mariae, Sanctique Petri successorumq; eius & omnium Sanctorum persistat. Hinc omnes facile iudicare possunt, Iesuitas vt auuditatem suam explerent, & opulentis aliquot Monasteriis potirentur, Episcopos, Principes & Milites in sacrilegij Societatem & prædæ partem vocasse, idque eis suauissimè, quod toti Germaniæ funestum & luctuosum futurum, non ex isto tantum Caroli Crassi exemplo prædici potuit, sed etiam ex multis aliis, quæ Baronius in Annalibus passim annotauit, quorum illustrissimum est Alexii Comneni Imp. anno 1082. Recitat similiter Baronius eodem Tomo XI. Petri Blesensis verba ex epistola eius 112. quorum nonnulla hic quoque legi digna sunt: Si Rex Gallia (inquit) iter pro subuentione terra Sancta arripere proposuit, non de spoliis Ecclesiarum, non de sudoribus pauperum viaticum sibi & suis exhibeat, sed de redditibus propriis, aut de præda hostili bella Christi conficiat. Quaratio est, vt qui pro Ecclesia pugnant, Ecclesiam spolient, quæ in inimicorum spoliis & donis triumphalibus ampliare debuerant? Putant ne insipientes & miseri, quod Christus qui summa iustitia est, velit sibi de iniuriis & sacrilegio exhiberi Sacrificium, aut sustineat commissæ ex his spoliis prosperari? Si enim testimonio veritatis in ignem æternum immittitur, qui sua pauperibus non dedit: vbi quæso mittendus est, qui bona pauperum vel Ecclesiarum rapuit aut fraudauit? Pro his & consimilibus peccatis filii Ephraim, intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli (id est, milites Christiani alioquin bellatores fortissimi turpiter fugemus) NVMQVAM pauperum, numquam Ecclesia spolia prosperum habuerunt euentus auspiciis &c. His consentanea sunt Caroli Magni verba in libro septimo capitulorum: Nouimus multa regna & reges eorum propterea cecidisse, quia Ecclesias spoliauerunt, resque earum alienauerunt, & militibus loco stipendij dederunt, quæ propter nec fortes in bello, nec in fide stabiles fuerunt, nec victores existerunt, sed terga multi vulnerati & plures interfecti verterunt, regnaque & regiones, & quod prius est, regna cælestia perdidit, atque propriis hæreditatibus caruerunt & hæcenus carent. Qualiter Dominus talium criminum vltices panas per Saracenos & alios populos venire permisit, cunctis earum gesta legentibus liquet, & nisi nos ab his caueamus, similia nobis superuenire non dubitamus.

Ista igitur sunt, quorum nomine Iesuitas magna omnium non modo Protestantium, sed etiam Catholicorum, & quidem primariorum sacri ac secularis Ordinis hominum inuidia atque odio flagrare comperi: quæ quidem res cum

res cum ipsorum propria, tum communi Ecclesiæ causa vehementer me animant & excruciat. Ipsorum quidem, quoniam quocumque huius Germanici belli euentu non videntur nullo fore periculo. Si enim vincant Hæretici (quod Deus omen obruat) cum Iesuitis alios sibi lares persequi, & vel extra portam ire trigemiam ad saccum licet. Sin Catholici, etiam illis conspectus eorum grauis erit, quippe quibus consiliis, librisq; suis tantos malorum montes & marorum videantur excitasse, Monachis præsertim, (vt futurum verisimile est) minime cessantibus, sed pro fama & salute sua tot occultis artibus & famosorum libellorum editionibus oppugnata strenue propugnantibus. Si denique bellum conditionibus componatur, iam vbique A catholicorum exaudiuntur voces, aliter pacem esse non posse, nisi communi omnium Imperii Principum Ordinumque decreto in æternum Iesuitæ exilium malasque in oras ire iubeantur: cui eorum postulationi tamquam minime iniquæ multi Catholicorum annuere se paratissimos ostendunt. Quo vero miseræ terrarum se recipient, si Germania aliter, quam Iesuitas ex penitis faucibus excreando, & ab imo vsque stomacho funditus euomendo, se saluam esse non posse statuat? In Gallia & Italia iam plus fere est Iesuitarum, quam Muscarum cum caletur maxime, quod etiam si non esset, vix vllus ibi Germanorum Iesuitarum vsus foret, quippe cum quibus nullum possit esse populis illis sermonis commercium. Gallicum enim & Hetruscum sermonem non magis callent, quam Iaponicum: tum si quando cui contingit, vt improbissimo labore linguarum exoticarum intelligentiam sibi pareret, ab Italis & Gallis non magis loquendo, quam Harpocrati litando & obmutescendo intelligitur. Cuius rei iucundum specimen videre mihi contingit, cum Roma Venetias proficiscens prope Anconam in publico diverforio Ad Vltimum, quod via Bononiam ducenti imminet, in duos Iesuitas Germanos Romam tendentes incidissem. Eorum alter, qui sibi in Italici idiomatis studio nequaquam operam lufisse videbatur, B. & P. subinde inter se commutabat, sæpe pro B. suum Germanicum W. efferebat, adeoque pro Barca dicebat VVarca, vbi W. est illa ipsa litera, quam Itali, Galli Hispani in voce Guarda pronunciant, D. quoque & T. nullo habebat discrimine, quemadmodum & F. atque V. consonam. C. sequente I. aut E. nihil à Z. ei differebat. GL & GN. Italarum nullò prorsus modo proferre poterat. Cum G. pronunciaret, vix vnumquam ab Italo intelligebatur, in efferenda H. litera non minus adspirabat aut anhelebat, quam qui vel caudicariam sortiti prouinciam ligna fundit, vel pipis grana pistillo in mortario conterunt. Manghiar bane & Peser, sino. dicebat pro Mangiare pane & Beuer Vino. Toue è vostro figili solo, pro Doue è vostro figilivolo. Eghli è cosa maraticiosa pro Maravigliosa. Havrete fituto i Bapa, pro Hauete veduto il Papa. Mi bar she egh li ha VVon ingheng no à fotar la potta. pro Mi pare che egli ha buon ingegno à votar la borta. Ista Latine nobis interpretari necesse habuit, vt intelligeretur, etsi nec ea res minimæ difficultatis fuit. Sux Societatis Pater Generalis ei erat Armatum Referentus Bater Fitellesus, & Pater Bisfiola erat: ei Biszio-

ei Bisziola, ò correpta, nam quomodo Itali eum vocant, Germanico more scribitur *Bischo*, ò producta. *Ciacconium* vocabatur *Ziacconium*, nec vquam probum in eo efferendo nomenclatorem se præbuisse, nisi Capuccinus quidam Germanus ei demonstrasset, *Ciaccon* Italis proferri vt Germanis *Tschaccon*. *Be-taiogus* ab illo audiebat, qui esset Pædagogus. Festiuè etiam acroamatis loco nobis erat Psalmos Latinos legendo, vt *Forze mera ad Tominum clamasi. Teum me-ius*, pro Voce mea ad Dominum clamaui. Deus meus. In Hispania ab iisdem causis nullum sibi locum Germani Iesuitæ polliceri possunt. Et si enim opibus sibi affluere videntur, & abundare, quippe qui ex Regis Catholicis vectigalibus, quæ ipsi priuatis hominibus oppignerata vel redemerunt, vel expalparant, & eblanditi sunt plusquam quingenta aureorum millia quotannis capiunt, idque in Solis Castellanis regnis, in quibus Lusitania, Valentia, Nauarra, Aragonia, & Catalonia non comprehenduntur: vt mittam ingentia patrimonialia & hæreditates vntissimas, quibus ex Magnatum aliorumque liberalitate positi sunt: quæ res facit, vt quoniam eorum Patriarcha vectigalia Societatis in quos libeat vsus conuertendi ius habet, per causam copiosiorum, quæ abundant, aliorum Collegiorum inopiam tolerandi, minime absurdum dictu videatur, haud minores Patris Generalis, quam summi Pontificis opes esse, quippe quæ non ferantur esse octingenties, siue bini scutitorum seu Philippeorum milliones. Et si ergo vt dixi, tam opimæ Iesuitis in Hispania sunt diuitiæ, vnde senum videantur posse excoquere, rursus tamen ingens habent æs alienum, eorum, quos Pater Generalis Aquatuiua Monarchiæ socios & administratos optauerat, partim rei familiaris gerendæ imperitia, partim infidelitate partim gloria & vt dicam *sumtuositate*, partim aliis causis contractum, quas Pater Mariana in libro suo *de Morbis Societatis* (de quo mox) exsequitur, cuius cap. 8. verba sunt: *Debita nostra sunt ingentia, ita vt in hac (scilicet) Toletana prouincia plusquam 250. ducatorum millia debeamus. Cum reditus nostri adhuc essent perexigui, in nostro eramus ære, nec alienos nummos pascebamus: nunc autem postquam diuites facti sumus, debitis penitus obruimur. Idem vero cap. 4. prius dixerat: Ex iis, quæ hic dicuntur, quid alibi in Societate fiat, iudicium facere & ex ungue, quod aiunt, leonem cognoscere licebit. Itaque si proportionem Societas in cæteris prouinciis tantundum æris alieni habet, non minus octo millionibus philippeorum in vniuersum debebit. Quod si verum est, Iesuitis Germania tota pul-tis nihil nempe aliud erit reliquum, nisi vt euadat eis, quod Psalmus 58. omi-natur: *Famem patient vt vt Canes, & circuibunt Cinitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati, murmurabunt.* Atque hoc est, quod ipsorum causa sollicitor. Ecclesiæ vero causa istud male me habet, quoniam eam opera illa defraudari intelligo, quam ei homines optimis plerumque ingeniis præditi (tales enim ferè sunt, quos illi in Societatem suam illiciunt) nauare possent, si in Germania manerent, nec tanta passim infamia laborarent.*

borarent. Et si enim non eam Prædicatio eorum ad impellendas hominum voluntates virtutem habet, quam qui Apostolicam vitam oculis audientium ingerunt, tamen mentem saltem & intelligentiam eorum informant, & secundum Regulam suam viuentes, nec ab ea desciscendo offensionem vllam dantes, non minimum adhuc aliis profunt. Nam et si ad eorum perfectionem, qui per contemplatiuam vitam summamque patientiam & paupertatem Deo coniunctiores sunt & acceptiores, neminem exemplo suo possunt adducere: tamen ad ea, quæ omnes Religiosi ex æquo profitentur, obedientiæ, castitatis & paupertatis vota, cum verbo, tum opere duces aliis esse possunt, ad maiorem vero perfectionem tendentibus intento digito Monachos demonstrare, que madmodum necesse habent, si S. Thomæ doctrinæ, quod de se profitentur, fideliter adhærescant. Nam quod quidam eorum adhuc persuadere hominibus conati sunt, Societatis suæ institutum esse multo perfectissimum, & Episcoporum Statui proximum: id Apostolicæ sedis auctoritate nuper fuit explosum, & iudicio eiusdem pro temerario, impio, Hæretico & Antichristiano condemnatum in *Apologia Nicolai à Iesu Maria Teresiani Carmelitæ*, quam Romæ anno 1626 editam ac biennio post recusam, Duacenses *Inco-sum altari* inscriptam ediderunt, quæ & proxima ætate frustra oblectantibus & extrema omnia facientibus Iesuitarum amicis Rauenspurgi typis descripta exiit, qua lecta habebunt eorum plus æquo studiosi, cur eos censent debere sorte sua, id est, infimo Religiosæ perfectionis gradu contentos viuere, nec merito suo altiora animis affectare. Ita non Carnis aut sæculi, sed Spiritus Societas videbitur, de qua Paulus Philip. 2. *Si qua Societas spiritus, implete gaudium meum, vt idem sapiat, eandem caritatem habentes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitantes: non qua sua sunt, singuli considerantes sed qua aliorum.*

Verum enim vero cum Caritatis sit, propter communia & propria proximorum mala non tantum conuocari, animoque affici, sed opem quoque quam possit promte ferre, velut 1. Iohan. 3. docemur: *Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo?* Propterea faciendum mihi visum est, vt viscera caritatis aperiam, & cum Ecclesiæ utilitati seruiam, tum Societati Iesu subueniam, quæ matris meæ familiæ S. Francisci minuscule soror est, & in gravi magnique discriminis morbo cubat. Exaudire enim mihi video verba illa Ierem. 51. *Ululate super eam: tollite resinam ad dolorem eius, si forte sanetur* Nam adhuc quidem multos super Societatem vlulasse, deq; contritione ac plaga, que multiplici eius morbo & corruptela, conquestos esse, sed neminem salutari medicina ei succurrisse video, vt propemodum audire merca-tur illud propheticum: *Insanabilis fractura sua, pessima plaga tua. Non est, qui iudicet*

inducet iudicium tuum ad alligandum. Curationum utilitas non est tibi. Omnes amatores tui obli sunt tui, seque non quarunt, Ierem. 30. Nec tamen non intelligo, magnam partem ipsius culpa fieri, ut *plaga eius fere sit desperabilis, & renuat curari*, Ierem. 15. quoniam ipsa optime se valere si minus sibi, saltem aliis persuadet. Nam ecce tibi Dillingenses Iesuitæ *Placida Disceptationis* pag. 11. & 41. gloriantur. Societatem hodie *vigere & florere, inque prima Regula fundatoris sui stare, nihil de pristino rigore lenuisse, nihil noua laxitate admisisse: Paupertatem quoque reddidit esse adstrictiorem, & P. Vitellescus in Iusta defensionis* pag. 133. literis ad omnes Iesuitas datis scribit: *Ex singulari prapotentis Dei benignitate consistere etiamnum in ipso Religionis sua corpore spiritum illum, quo primum animata coaluit, eumque non modo non mortuum, sed etiam valentem ac vegetum. Ita quidem de se Domina Societas prædicat, de maioribus vero sororibus suis, id est, antiquis Religiosorum familiis eiusdem Placida Discept.* pag. 7. *De vitiis earum plena sunt archiua, pleni Visitationum commentarij: multitudo ibi est malorum, raritas bonorum: domum orationis verterunt in speluncam latronum, & pag. 11. Ibi vetus Regula laudatur, nouis moribus viuunt, prona in casum anima pendunt. Sunt ibi vlcera, vulnera, putredines, & pag. 14. Disciplinam laxerunt, nec in illis primus Spiritus, & integra Regula obseruantia viget. Quis non exaudire & videre hic sibi videatur Phariseos illos Luc. 18. qui in se confidebant tamquam iusti, & aspernabantur ceteros, quorum hæcerat oratio gloriarum & fastidij plena: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velus etiam hic publicanus? Ita autem dubium cuiquam esse potest, quin merito huic hominum generi impingatur quod Christus ait: Matth. 7. *Quid vides Festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, ecce primum Trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijere festucam de oculo fratris tui. Quis enim Trabem esse neget tale vitium, quod hominem Religiosum reddat læcularem, hypocritam & sua quærentem, quodque ordini suo mineatur interitum? Tale vero vitium esse Aulicismum & Sacularitatem, eoque morbo superiores Societatis vt plurimum supramodum ægrotare, confitentem habemus ipsum Claudium Aquaiuam Societatis Patriarcham, in cuius libro qui inscribitur *Industria de curandis Societatis morbis, & huius ipsius Vitellesci auctoritate ad mendacium eius manifeste iugulandum Romæ fuit editus anno 1616. cap. 15. pag. 97. ista exstant: Sacularitas & Aulicismus, insinuans in familiaritates & gratiam externorum, Morbus est in Societate & intra & extra periculosus (id est, qui multum non modo Iesuitis, sed etiam externis illis Principibus & Magnatibus nocere potest) & istis, qui eum patiuntur, & Nobis Superioribus fere nescientibus paulatim subintrat. specie quidem lucrificandi Principes Prælatos, Magnates, conciliandi ad diuinum obsequium huiusmodi homines Societatis iuuandi proximos &c. (prætextus iste noster, dolo plenus est, quod ista fiant ad maiorem Dei gloriam, & ad proximorum salutem) sed reuera quarimus interdum Nos ipsos, & paulatim ad secularia deflectimus, id est mundum & ea quæ in mundo sunt diligimus, opesque & honores captamus, Deo simul & Mammonæ servire, postulantes, quod tamen est impossi-***

impossi-

impossibile. Eiusdem Aquaiuæ confessio est in alio libro, quem inscribit *Instructionem pro superioribus ad augendum in Societate Spiritum* cap. 1. pag. 11. *Est & a-lia malorum radix longe periculosissima, eoque periculosior, quo minus vulgo noxia cense-ri solet, rerum scilicet externarum occupatio (leu secularitas & Aulicismus) in quam superiores VT PLVRIMVM ac variis nominibus SUPRA MODVM effundis solent. Per speciem proximos lucrificandi multis sese Visitationibus implicant, iisque non modo non necessariis, sed parum etiam utilibus, atque ita in his versantur, vt a secularium moribus parum abscedant. Hæc ingenue Aquaiuæ de Trabibus in Iesuitarum oculis confitetur, vt Vitellescus, cui sic frons omnis & pudor perit, recte facturus videatur, si pudoris aliquid alicunde sumat mutuum, nunc enim audire meruit illud Ierem. 3. *Frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere. Veruntamen longe maiores adhuc Trabes Societatis suæ describit Iohannes Mariana in libello suo Latine, Gallice, & Italice edito de Morbis Societatis, eorumque causis & remedij, quem omnes Principes & Societatem saluam cupientes diligentissime legere deberent. Nam Mariana vnus fuit ex antiquissimis Societatis Patri-bus, & ante octo circiter annos nonagenario maior pie obiit, cuius Cardinalis Baronijs ita meminit Tomo 8. Anno 688. *Veritatis amator & pietatis optimus cultor, qui eruditio stylo postremam manum apposuit rerum Hispanicarum historia, Hispanus ipse, sed affectu priuato carens, Iohannes Mariana, dignus professor Societatis Iesu. & Tomo 9. anno 775. Mariana, vir doctus & pius, nobilis rerum Hispanicarum Histori-cus. Hic anno 1609. Coloniae librum edidit, in quo de monetæ in Hispaniis muta-tione disputans Ministrorum Hispanorum fraudes perstringit, eaque imperio Hispanico exitiabiles ac funestas fore vaticinatur, sicut hodie euentu comprobatum videmus. Dux Lermæ se libro illo sugillari intelligens hominem in vincula poposcit, in iisque annum vertentem continuit. Franciscus Sosa, qui quoque venit, factus postea Auximensis Episcopus & Status Consiliarius, iussus fuit Marianæ scriinia excutere, vt si quid aliud inuentum foret, quo vel Regis oscitatio, vel Lermæ artes sugillarentur, id abolendum curaret. Sic inuenit ille librum illum ipsius Marianæ manu scriptum, eo tamen consilio, non vt in vulgus ederetur, sed vt aliquando in Societatis Synodo seu Congregatio-ne ad corrigenda, quæ in Societatem irrepsissent, vitia vsui esse posset. Cum Sosa cum multis amicis, & nominatim cum Illustrissimo D. Conrio Thuamensi in Hibernia Archiepiscopo, acutissimo Ordinis mei Theologo, & plusquam quisquam alius in S. Augustini operibus versato, & cum Reuerendissimo P. Nicolao Riccardio, Sacri Apostolici Palatii Magistro, vt ex ipso accepi, comu-nicauit. Nec est quisquam, qui Marianæ Scripta legerit, quin Stylum eius, acrimoniam & iunctam libertate prudentiam in illo eius libello statim agnoscat. Illud quidem omnes fateri coguntur, omnia Societatis arcana, maxime Collegiorum Hispaniæ, eius libri auctori fuisse cognitissima, eumque summa erga Societatem caritate affectum esse, qui remedia omnibus eius morbis tanta***

F

cum soli-

eum sollicitudine præparauerit. Dillingenses Iesuitæ eum librum à Mariana scriptum negant, quoniam fortassis eum nunquam manibus aut oculis vfurtarunt, cum Vitelliscus magnopere Monarchiæ suæ metuens, si imperii sui arcana sociis omnibus notescerent, eius lectionem Anathematis pœna sanciuerit. Res tamen tota multo est clarior, quam vt negari possit, nec vt ea se habeat, ipse Pontifex ignorat. Nam & Confessarius eius P. Florauantius, prisca moris ac veterioris notæ Iesuita, librum legerat, & nimis vera eum cantare cum gemitu fassus fuerat, sicut etiam Pontificem magnopere obtestatus est, vt ad Societatem instaurandam seu reformandam animum appelleret, nec enim verbis se posse exprimere, quam ea à pristina virtute sua degenerauerit, quamque omnis Religiosa disciplina in ea collapsa fuerit, & in secularitatem meram euaserit, velut mihi primarius quidam Pontificis familiaris ex ipsius ore accoptum retulit. In eo porro Marianæ libro multæ ingentes Societatis Trabes graphicè describuntur, quarum paucas hoc loco exponere minime ab re futurum videtur, vt Principes, qui Societatem tam amant, eiusque salutis & incolumitati consultum cupiunt, tanto melius ad rem necessaria comparare possint. Sic ergo Mariana loquitur.

Cap. 10. Peruentum nunc est ad fontem & originem nostrarum turbarum & molestiarum, quas in Societate experimur. Singularis ferus depastus est eam Monarchia ista meo iudicio humi nos affligit ac prosternit, non quia sit Monarchia, sed quia non sit bene temperata. Hæc enim vero bellua est, quæ quicquid attingit, populatur ac vastat: quam nisi vinculis compescamus, non est, quod vllam nobis quietem polliceamur, &c. Et si Leges habemus easque numero plures, quam necesse sit, Generalis tamen Societatis Præpositus nihil in Regimine suo leges curat, neque in dandis officiis, neque in admittendo Socios ad professionem, neque in constituendis Collegiis, neque aliis in rebus innumerabilibus. Nam si leges extant, ille in omnibus, aut quasi in omnibus, dispensandi ac legibus quem libeat soluendi auctoritate vtitur. Cumque Monarcha, nisi Tyrannidem exercere velit, de rebus singularibus ac temporariis nihil nisi de Consilii sententia facere debeat, commiseratione dignum & deplorandum est, de quo passim querelæ audiuntur, quod res omnes in vnaquaque provincia ita administrarentur, sicut Prouincialis, itemque alter ac tertius scribunt, quos sibi Generalis nouit fides & obnoxios: reliquorum vero nulla habetur ratio, et si omni ex parte multum illis præsent.

Cap. 11. Pluribus verbis sententias, quas subiiciam, exsequitur: Omnes provinciales & superiores Societatis violentum, minimeque voluntarium in Socios exercent imperium. Facit enim quisque eorum quod libet, & quamuis cæcus sit, cogit eos, qui vident, illam inire viam, quæ ipsi probatur. In Societate de multis casibus non existant leges, neque pœna propofita est ei, qui aberrat in imperando: & si quæ sunt Leges, eas non obseruant illi, qui præfunt, aut pro libitu interpretantur. Superiores plerumque minime digni sunt, qui officiis præfint, cum Pater Generalis metuat ac sublatos velit, quorum eminentes sunt virtu

tes Boni, quam mali, ei suspectiores sunt. Multa facta mala & turpia in Societate committuntur, quæ manent impunita, & involuuntur silentio. Pater Generalis eosdem homines in officiis subinde reficit, & imperium eorum perpetuat, quoniam ita putat expedire Monarchiæ suæ, cuius conseruationi vnice studet. Ceteros, quos non ita nouit, metuit. Multi Iesuitarum sunt *Delatores*, quamuis honestiori nomine appellentur, qui malefaciendo gratiam superiorum sibi conciliant. Inueniuntur etiam in Societate *Adulatores*: non pauci, estque valde frequens in Societate nostra Adulationis vitium.

Cap. 12. Nulla est Latronum Societas, quæ sine iustitia & æqualitate possit permanere stabilis. Talis tamen iustitia non inuenitur in Societate Iesu, cum in ea non obseruetur lex naturæ, quæ iubet præmia & honores distribui pro cuiusque merito. Nam pauci homines iuuenes, nulla nec eruditione, nec alia laudabili qualitate præditi, honoribus in ea afficiuntur, & in officiis per viginti aut triginta annos continuantur, quoniam sciunt adulari ac sese ingerere: longe autem plurimi prudentia, literis ac virtute præstantes in perpetuum ab officiis excluduntur.

Cap. 13. Certum habeo, si Romæ euoluantur scrinia Patris Generalis, ne vnum quidem bonum virum in Societate inuentum iri, qui scilicet à Delatoribus non fuerit infamatus, saltem eorum qui absunt longius, nec noti sunt Generali.

Cap. 14. Nulla est Monachorum Religio, in quam plura excellentia ingrediantur ingenia, quam in Societatem, nec vlla, in qua sit tantum otij ad studendum: nihilominus valde pauci Iesuitæ euadunt literati: nulli sunt excellentes concionatores, nulli Ecclesiasticarum rerum, nulli humaniorum literarum periti, quoniam nulla proponuntur laborantibus præmia, immò verò humaniores literas docti contemnuntur. Certum est nullam in Societate valde grauibus delictis infligi solere pœnam, modò qui deliquit, iram atque animos à crimine sumat, seque audacem & defensionem paratum ostendat. Dissimulantur ergo scelera sub hoc prætextu, quod ea non satis probari possint, & quod non oporteat rumores suscitare, vt extraneis innotescat, quid in Societate gestum sit. Totum regimen Societatis videtur hunc habere scopum, vt male facta iniecta terra occultentur, & hominum notitiæ subtrahantur. Prouinciales & Rectores si vel grauissime peccent, violando Regulam ac statuta, ædificando & diruendo sine vlla necessitate, & nemine consulto, dilapidando facultates Societatis, aut largiendo consanguineis, non nisi post multos demum annos puniuntur, sed non alia pœna, quam vt eis abrogetur officium, quod gesserant, dato plerumque officio meliori. In Societate, quod miserrimum est, Boni aut sine vlla de causa, aut saltem leui de causa affliguntur, atque etiam MORTE AFFICIUNTUR, quoniam non videntur oblocuturi, nec restituri, cuius rei luctuosa afferri possent exempla. Improbi vicissim tolerantur, eo quod meriti sint, quod regiminis nostri formam

arguit esse vitiosam ac sine nervis. Atque in hoc vno puncto satis cautæ est, cur Deus Societatem penitus submergat. Mihi semper ob oculos versatur, nos à Deo plecti propter molestias, iniurias & vexationes, quæ seruis eius bono quamuis animo in Societate obuenerunt. Diuinæ enim bonitati eius conuenit, ut suis opituletur, eosque vlciscatur, qui nulla cum ratione quocumque colore eos affligerint.

Cap. 17. Regimen Societatis est contra naturam, cum boni, docti, senes & nobiles sint subditi: minus boni, idiotæ, iuuenes, ignobiles, nullisq; dotibus conspicui, sint præpositi, omniaque ex libidine sua moderentur.

Cap. 3. S. Ignatius & priores Societatis Præpositi Generales non eodem, quo Claudius Aquauia Stylo vsi, nec eandem gubernandi rationem secuti sunt, ut mirum non sit, hodierno tractandi modo Sociorum animos offendi.

Cap. 4. In Societate ab aliquot annis multæ fuerunt rebelliones aut seditiones, ex quibus magni & diuturni rancores, siue animorum exacerbationes promanarunt.

Cap. 5. Nouitij Iesuitarum eo ipso tempore, quo pietas & deuotio eorum feruet cum maxime, exquisitis epulis ac fructibus pascuntur, variisque deliciis & commoditatibus aduersantur: ex quo fit, ut animi MAGNÆ partis Iesuitarum sint amantes deliciarum, laborum vero ac molestiarum intolerantes, adeoque pedibus iter facere & frigus æstumque tolerare nolint.

Cap. 6. Iesuitæ sub prætextu iuuentutis bonis motibus imbuendæ humaniores literas docendi prouinciam ceperunt: sed plerumque biennium aut triennium illi proficentur literas, qui eas neque didicerunt vnquam, neque discere volunt, adeoque discipulis imprimunt solæcismos ac barbarismos, quibus numquam postea liberari possunt. Cur in Hispania tanta regnet barbaries, eius rei principalis causa est Iesuitarum docendi ratio: ex qua si damnum quod nascitur, homines bene intelligerent, sine dubio per publicum decretum Scholis nos eiicerent, quod etiam certe nobis eueniet.

Cap. 19. Leges nostræ, maxime autem Regulæ, mutatae sapius fuerunt. Corpus Societatis ex toto contrarium est ei, quod Fundator noster Ignatius imaginatus sibi fuerat ac formauerat. Homines scandalizantur, murmurant, nosque insectantur non aliam ob causam (NB.) quam quod nos adeo singulares & INTERESSATOS, seu propria utilitati deditos vident. Multi Ordines Religiosi post nostrum, aut paulo prius fundati fuerunt: nihilominus omnes simul non sustinent tantam persecutionem, quantam sola Societas sustinet. Domus professæ, quæ nullos redditus habere possunt, sunt nimis pauca: idque Societatis instituto manifeste aduersatur. Societas nimirum est vna Religionum mendicantium, & quoniam à potiori sit denominatio, certe maiorem domiciliorum Societatis partem conueniebat paupertatem colere & mendicatio viuere. At enim anno 1626. Societas habebat Collegia 444. domos vero professas tantum viginti sex. Sic nempe Paupertas eiu cordi est.

Cap.

Cap. 20. Iesuitæ sub pietatis specie multis implicantur negotiis valde alienis, magisque secularibus, quam spiritualibus. Conciliant matrimonia, condunt secularibus sua testamenta, patrocinantur litigantibus, aut gratiam aliquam apud magnates & iudices ambientibus suffragantur, prospiciunt eis delicias & domesticas necessitates, ut propediem videantur suscepturi etiam officium Maioris domus, vel Aulæ præfecti apud Principes, nisi tamen id iam susceperunt.

In Epilogo: Maior pars Iesuitarum, qui sunt quatuor votorum professi, non seruant votum paupertatis, cum viuant in Collegiis eorumque redditus consumant. Multi multos annos manent proprietarij, multique sunt otiosi nullam ad rem vtilis. Nimios sumtus faciunt ac rem familiarem dilapidant, maleque perdunt. Faciunt itinera maiore pompa, quam Paupertatem professis conueniat. Omnes curru vehi volunt, nemo pedibus iter facere: Multa Romam ex Collegiis munera Patri Generali mittuntur ad conciliandam eius gratiam, ita ut periculum sit ne tandem officia Societatis pecunia emanent. NEMO quantumlibet cæcus sit negare potest, Societatem à recta ratione aberrare, ac propterea propediem funditus interituram, nisi Deus opem ferat, hoc est, mentem Iesuitis inspiraret, ut recte monentibus parere, ipsique se REFORMARE velint.

Istæ igitur sunt ex multis pauca Societatis Trabes, de quibus tanti nominis ac meriti Iesuita, & ex parte ipse Claudius Aquauia ingenue confitentur. Si ergo Episcopi & Principes opera Societatis vti volunt, ut ex aliorum oculis Festuca eiiciantur, necessarium est, ut prius de Trabibus ex oculis Iesuitarum eiiciendis laborent, aliter Societatem nulli vsui futuram, Christo ipsi debent credere: sed etiam breui interituram, Ignatio aliisque Iesuitis, maturam ei interitum ex convulsa disciplina viuendique Formula pro certo augurantibus, merito assentiuntur. S. Ignatii verba sunt teste Maffeo in Vita eius lib. 2. ca. 18. *Quibus artibus, quoue spiritu excitata & constat est Societas, eodem profecto alenda & conseruanda est.* In libro autem Romæ edito, cuius inscriptio est, *Instructio ad Prouinciales & superiores Societatis Instructione XIV. pag. 86. ita legimus. Cautela est adhibenda, ne Principum ac Magnatum Aula nostrum obfint. Itaque pracidantur familiaritates ista cum Principibus, qua Societati nostra, nisi fortiter obstitamus, grauius minuantur.* Dillingensium denique Iesuitarum, velut Caiphæ fata canentis, oraculum est *Placida disceptationis facie 41. Ordines, qui in quibusdam non parui momenti rebus instituti sui rationem à Fundatoribus propositam & Ecclesia approbatam reliquerunt, non multo tempore à scandalu immunes fuerunt, & exiguo cum fructu in Ecclesia laborarunt. Quam diu Societas stabit in prima Regula Fundatoris Ignatii fructus optatos feret. Si inde dimoueri se patiat, motu magno quatietur, nec Pontifex, nec Casar, nec amici, nec opus seruare eam poterunt, Deo non probante.*

Quæ cum ita sint, omnes Catholicos Principes per Dei gloriam, per Christi sanguinem, per tot milliones animarum, & salutem earum obsecratos

F 3

& ob-

& obtestatos volo, vt rem hanc cordi habeant, & ad tanta molis Trabes ex Societatis oculis tollendos rebus relictis annitantur, qua in re non est, quod multum sibi laborem capiendum metuant, cum literis tantum nunciisque Romam ad Pontificem & ad Congregationes Inquisitionis ac Fidei propagandæ mittendis rem ex sententia conficere queant. Nam Pontifex, vt dixi iam satis de re tota est edoctus: & fratris eius filius Franciscus Barberinus Cardinalis librum illum Marianæ Patri Generali cuiusdam Religiosi Ordinis legendum dedit & accurate commendauit, cum diceret, inde eum haurire posse rationes prouidendi, ne in ordinem ipsius irrepant corruptelæ illæ, à quibus iam Societati Iesu præsentissimum labris atque exitii discrimen impendat.

Verum quidem est, Iesuitas mirifice satagere, vt Societatem nullius Reformationis indigere Pontifici persuadeant: eamque ad rem qui eorum voluntati obsequuntur, talia fere adducunt argumenta. Primum ignominiosum hoc Societati futurum, si reformetur, multosque à nomine ei dando iri absteritum, ac propterea Societatem posthac non ita utilem Ecclesiæ operam navaturam. Si ægro medicina propinetur, existimabitur ægrotare, cumque sanus fuerit factus non poterit posthac opus facere. S. Benedictus Ordinem condidit mille partibus præ Societate excellentiorem, quod nemo nisi insignite impudens, aut omnis Ecclesiasticæ memoria pueriliter imperitus negare aufit. Et ille tamen omnibus fere sæculis à diuersis fuit instauratus atque ad primigeniam regulam reuocatus, non solum sine vlla sua ignominia, sed etiam cum maxima gloria, & publica Ecclesiæ utilitate, ita vt Diuus ille à S. Iobbo verba hæc mutari possit: *Gloria mea semper innouabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.* Gloria enim iusti est resurgere, iacere autem, nec erigi, est ignominia impij. Proverb. 24. *Septies cadet iustus & resurget: impij autem corruent in malum, idque semel.* Proverb. 28. *Qui peruersis graditur viis, concidet semel.* Psalm. 36. *Non veniat mihi pes superbia.* Ibi (nempe per pedem superbiæ) *considerunt, qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt resurgere.* Qui enim ibi cadit, is facit, quod Iob 24. scriptum est. *Dedit ei Deus locum patientiæ, & ille abutitur eo in superbiam.* Non sic S. Benedicti Ordo; non sic; sed gaudet subinde resurgere & renouari spiritu mentis suæ. Ephes. 4. In Ordinem vero Societatis Iesu rectissime quis contulerit illud Eccles. 7. *Deus fecit illum rectum, & ipse infinitis se miscuit questionibus, siue Computationibus, vt est in Hebræo & Chaldæo, quia scilicet manus dedit mammonæ, & vtile sollicitus computat articulis, & (vt Baruch 3. dicitur, de filiis Agar, qui exquirunt prudentiam, que de terra est) deorsusquit fontem sapientiæ, nec intrat in Thesauros eius, sed alterius generis Theaurum cepit quærere. Argentum thesaurizat & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eius. Hoc demum vere est, infinitis se miscere questionibus. Nam qui habentes alimenta, & quibus teguntur, his contenti non sunt, sed quarunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueos Diaboli, & desideria multa*

inutilia

inutilia & nocua, ait Paulus 1. Timoth. 6. An quisquam ergo postulare audeat, vt credatur magis in rem & gloriam Societatis futurum, si iaceat, quam si erigatur: Si laqueis Diaboli teneatur quam si incisis illis vel abruptis libertatem recuperet?

Deinde metum facere conantur, si Societatis instituaturs Reformatio, maximas turbas commotum iri, multosque perpetuum Vale Societati dicturos, eamque rem finem Societati & interitum allaturam. Sed satis iam à Mariana demonstratum est, omnium in Societate turbarum ac motuum interitum fontem & originem esse Monarchiam siue Pambasilian; & absolutum, nullisque legum vinculis adstrictum, & sicut ipse Pontifex hodiernus dicere solet, *Despoticum*, siue Herile Patris Generalis imperium, cuius quoniam non nisi Provinciales & Rectores fiunt participes, paucissimos in Societate inueniri consentaneum est (quod ipsum quoque Mariana fert apertissime) qui æquis sint animis, ac non potius gemant, & fortis suæ iniquitatem lamententur, quod animi tranquillitatem, quam sperauerant, in Societate non inueniant, multi etiam, qui patrimonia sua in Societatem intulerant, si iam spe sua frustrati inde exire velint, eorum iacturam sibi faciendam fore intelligant. Vident soles illos adspectari, clarosque incedere honore, omniaque ex libidine agitare, qui assentando, aut deferendis Sociorum nominibus in eorum qui præsumunt, gratiam irrepunt: cæteros omnes iacere nulloque esse numero. *Filij Sion inclyti & amici auro primo quomodo reputati sunt in uasa testea, & opus manuum figuli?* Thren. 4. Cum autem Patris sui Ignatij Nomothesian & Societatis mores, qui ante Aquauixæ dominatum ex eoque natam corruptelam vigeabant, legendo cognoscunt, quomodo rerum in melius mutationem non suspirent, & cum propheta exclament: *Converte nos Domine ad te, & conuertemur: in noua dies nostros sicut à principio.* Thren. 5.

Tandem periculosa plenum opus aleæ videri volunt, si Societatem Pontifex reformare conetur, cum metus sit, ne se Principes à Iesuitis toti pendentes obiciant, & auctoritatem Pontificis minuant, ac sedis Apostolicæ ius circumscribant. Verum istos longissime fugit ratio, cum tam spectata sit omnium illorum Principum erga sedem Apostolicam reverentia ac pietas, vt nihil magis Pontifici optandum videatur, quam vt ipsi Iesuitæ officij erga sedem Apostolicam exemplum à Principibus expetant, aut certe suo siue exemplo, siue magisterio deteriores, minusque obsequentes reddere eos caueant, quod non vereor, ne non facillime iis persuadeam, qui meminerint, quid novo virginum Iesuitarum Ordini nuper admodum vsu uenerit. Iesuitæ pro raro, vel potius inusitato suo gloriæ diuinæ & animarum salutis Zelo supplere cupientes prudentiam, quam Christo defuisse censent, ad providendum omnia ædificandæ Ecclesiæ necessaria, non pauca excogitauerunt.

tarunt numquam prius visa, nec audita, ad maiorem Dei gloriam & salutem animarum minore negotio procurandam idonea. Eius generis sunt *Mimi* seu *Ludifcenici*, quos anniuersarios eisdemque magnificentissimos & sumtuosissimos passim facere solent, de quo gloriæ diuinæ illustrandæ & animabus consulendi modo Apostolis & Apostolicis viris, qui per tot sæcula tanto cum fructu in ea prouincia versati fuere, nihil unquam in mentem venit. Erant quippe agrammati & Idiote, & animas, quam pecunias piscari doctiores. At istos noui generis Piscatores quantum edendis id genus ludis faciant operæ pretium nequaquam pœnitet. Vt enim mittam, quod eorum discipulis plus otij, vacuique temporis & laxamenti ea occasione conceditur, ipsique eo nomine Magistros plus diligunt, maximus etiam ad spectacula illa puerorum & fœminarum, tum virorum non multo vtrisque sapientiorum concursus fieri solet, quorum oculos & aures pegmata, automata, acroamata, histricus puerorum forma vestituque visendorum grex, Mimi aut fabulæ argumentum, actionis concinnitas, magnificus scenæ totius apparatus & cuiusquemodi præstigiarum episodiorum loco interiici solitæ oblectant, & Iesuitas tantæ voluptatis artifices & architectos eis conciliant carosque reddunt. Accedit quod sic occasio eis nascitur Principes ac Magnates sine villo pudoris impendio & sine Adulationis nota coram in os laudandi, & virtutes eorum, quas siue habent, siue habere debent, magnifice per os puerorum, quibus agendi partes dant, prædicandi. Hinc fieri non potest, quin illi, qui in tanta hominum frequentia tantis se laudibus affectos vident, bene erga Iesuitas animis afficiantur, operamque sibi dandam parent, ne illi tot verba se perdidisse doleant. Et tamen absunt illi ab Adulationis reprehensione, cum quis Poeta fabulam tam palpatricem Actores docuerit, vulgo non constet, neque is aut se auctorem ferat, aut vera esse, quæ scripsit, præstare velit, aut etiam poëta, si quid cum mendacio in cuiusquam laudem dixerit, vitio dandum putet. Ita fit, vt neminem quantumuis fœdæ & effrontis Adulationis pudor oneret. Pueri enim aliena verba, quæ iussi sunt in scena recitant, nec quam vera illa sint intelligunt aut quicquam pensi habent. Iesuitæ nihilominus eorum opera, quod volunt, assequuntur, fortunas suas isto Adulationum adiumento fundant ac stabiliunt, vt scilicet in eo Deum imitari videantur, ad quem Dauidis verbum est, *Ex ore infantium & lactentium fundasti robur.* Psal. 8. Eandem in Collegiorum suorum parietibus, peristylis & columnis rationem observare solent, vt nimirum laudes magnatum versibus pictisque tabulis exhibeant. Charta enim, ligna & lapides ibi loquuntur, nec erubescunt. Quod artificium haud scio an post natos homines ante Iesuitarum exortum cuiquam fuerit æquæ cognitum. Ipsi ergo solis contingit, vt turpissimi & gravissimi criminis fructum & utilitatem summam capiant sine vlla sua inuidia, possuntque adhuc (audent quidem certè) illis Apostoli verbis de se gloriari: *Non fuimus aliquando in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritia. Deus testis est: nec querentes ab hominibus gloriam, nec quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda*

bet corda nostra. 1. Thef. 2. Non est quidem paulum modo intelligentioribus obsecrum, lucri occasionem ne in isto quidem scænico negotio eis deesse, eosque multo amplius, quam quantas ludorum eiusmodi apparatus impensas postulet, à diuitibus corrogare posse. Si enim omnis impensa non sit plus quingentis aureis, illi à diuersis, quorum nemo cæteris est conscius, quantumque singuli contulerint ignorat, facile mille nos conficiunt, eoque pacto quingentos ad quæstum prædamque revocant. Verum quoniam *fioculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit*: alij quidem eadem facientes, sed non eodem fine aut consilio. Adulatores & Auari merito perhiberentur, quoniam nequam & tenebrosus est eorum oculus, sed Iesuitæ ad maiorem scilicet *Dei gloriam* omnia referentes, vtriusque vitij impunitatem sibi deberi persuasum habent, in eoque Principes & divites, eorum præsertim laudationibus deliniti, eis non ægre assentiuntur. Huic geminum germanum artificium fuit *Iesuitissarum scenæ ad operam in promouenda animarum salute navandam institutio*, quam maximis Principibus ac fœminis præpotentibus Iesuitæ tantopere commendarant, vt minime dubium eis esset, quin puellæ linguam latinam, Rhetoricam, Dialecticam & Religionis controuersias Virginitatis Iesuiticarum magisterio edoctæ, ingens in Hæreticis subigendis, & ad Ecclesiæ complexum reducendis momentum facturæ forent. Quis enim temere vsque eo barbarus inueniretur, qui virgini, quæ Latine loquatur, & *cursum sermone rotato Torqueat enthymema*, tum velut è pharetra de promptis propheticas & apostolicas sententias loquatur, contentiosius repugnare nec manus dare velit? cum scriptum sit de Fæminei sexus *πρωτόκλητος* summaque persuadendi facultate: *Iretiuic eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eum sequitur quasi bos ductus ad victimam. Multos vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.* Iste tamen noui generis Apostolatus Summo Pontifici numquam se probare potuit, quoniam ab Apostolo scriptum meminerat 1. Cor. 14. *Non permittitur mulieribus loqui in publico, sed subditas esse, si quid volunt discere, domi viros suos interrogent* Et Eccli. 42. *A muliere procedit iniquitas viri. Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens.* id est, multo minoris periculi est versari cum viro iniquo & aspero, quam cum fœmina blandiente. Et Isai. 27. *Mulieres venientes & docentes eos, non est enim populus sapiens* Itaque Pontifex Virgines istas ad docendum publice sic prurientes, deque contraversis Fidei capitibus disputare & munere magistrorum Iesuitarum, ad quorum similitudinem sibi creatæ videbantur, fungi gestientes, nihil nisi Vepres ac Sentes esse censuit: quæ quod tetigere, illico rapiunt: si eas ereptum, illico scindunt. Eatum proinde senticera siue Collegia, non aliter quam *Vepres in agro Ecclesiæ excrescentes* (sic ipse in Bulla sua Romæ ac Viennæ typis descripta loquitur) *mature evellere sat agēs Episcopi ac Nuncios diuersis mandauit, vt Iesuitissas serio monitas à tenerario incepto ad saniora consilia revocarent*: ille tamen (re scilicet cum Magistris & conscientiarum moderatoribus Iesuitis communicata, ac fretæ Principum & Heroinarum Iesuitis addictarum fauoribus) *post*

habito Dei timore & sedis Apostolicæ respectu in graue animarum suarum præiudicium & bonorum omnium offensionem arroganti contumacia non modo Pontificiū moniti non paruerunt, sed etiam similia in dies attentare, ac multa sanæ doctrina aduersantia proferre non erubuerunt, quoniam Magistrorum & Confessorum auctoritas frontem earum virgineam commalculauerat facileque persuaserat, cum Pontifex velut Iurisconsultus à Theologicis semper fuerit remotior, nequaquam eum postulaturum, vt de rebus ad Religionis incolumitatem & incrementum pertinentibus plus Iesuitis sapere existimetur, neque etiam, vt eorum voluntati tantorumque Principum suffragationi aduersetur, animum temere inducturum. Quod autem pro explorato id Iesuitæ habuerint, & Pontificem suis ingratis vellent, nollet, Iesuitarum sectam toleraturum statuerint, illustre Dillingenses Iesuitæ dederunt documentum. Cum enim scirent ex compluribus Pontificis literis ad Nunciam Apostolicam & nonnullos locorum Ordinarios siue Episcopis missis grauem hoc animi molestiam ei attulisse, quod Iesuitæ citra ullam sedis Apostolicæ approbationem aduersis Conciliorum Sanctionibus & Pontificum decretis nouam Religionem instituisent, seque hoc temerarium earum inceptum nequaquam tolerare posse, sed Vepres istas agro Dei matura velle euellere: hanc, inquam, illi Pontificis voluntatem scientes, vt eam ludibrio se habere, ac sine effectu & irritam futuram sibi videri, in totius orbis conspectu testatum facerent, eique velut reluctanti & ad voluntatem ipsorum adacto ac victo insultarent, in Placida quidem Disceptatione facie 46. in Ista vero Defensione pag. 61. & 73. hæc verba recitant velut Romæ Pontifice annuente scripta.

Intentio Pontificis & Cardinalium, Præteritis Sanctissimus Dominus Noster, vsque Monasteriorum quorundam bona per suam Sanctitatem applicentur communibus vtriusque sexus puerorum scholæ, cum Catholicis ac pijs ludimagistris, qui pueros doceant, ac in Catholica fide & bonis moribus educant.

Quis non videat, eos Pontificem palam habere ludubrio, cuius intentionem & præensionem (siue voluntatem ac postulationem) esse vult vt ex Monasteriis fiant Scholæ puerorum qui sint vtriusque sexus: quasi vero Pontifex tam sit rerum imperitus, vt in Germania Androgynos vel Hermaphroditos vulgo nasci putet, quibus integræ Scholæ expleri queant. Sin postulare credatur, vt pro vtroque sexu Scholæ condantur, adhuc tamen ad irritum eius pertinet, quod fingitur velle, vt puerorum & puellarum scholæ sint communes, cum talia communia gymnasia sint seminaria fecundissima, quasi gymnicorum ludorum inter nudos commissiones ibi fieri velit. Tandem ne illud quidem non perridiculum est, quod Pontificem velle fingunt, vt in Scholis illis, quas puellæ & pueri communes habent, Catholici & pij Ludimagistri doceant: vt propemodum Iesuitæ videantur referre velle vetus exemplum Barbofi illius, de quo apud Marianum Scotum in Chronologia anno 1053. legimus. *Ardericus Barbofus in Hibernia, vir valde famosus & mira Religioni.*

Ipse enim

Ipse enim feminas & puerulos more Clericorum coronando tendebat, & feminas conuersas predicabat debere Coronas habere, non velata capita: earumque (conuersarum seu Religiosarum) Scholam & puellarum, & puerorum, & laicorum multam habebat. Ob id ex Hibernia proiectus est. Sed ita nempe res est. Iesuitæ isti Latini non nimis docti significare voluerunt, velle Pontificem, vt Monasteriorum quorundam veltigalia ad publicas, non communes, partim puerorum sub Iesuitis, partim puellarum sub Iesuitis Scholas conferantur. Quæ quidem res si quemadmodum vel invito Pontifice futurum Iesuitæ persuasissimum habebant, ex sententia eis successisset, merito illi polliceri sibi poterant, se quicquid ipsi per se minus possent, per suas illas Hypodidascales earumque discipulas, amicas & patronas, Principum, magnatum, ministrorum Regionum & aliorum non æque fortasse Iesuitis propitiarum vxores aut filias peffacile impetratum duros, nec multo tempore totius prope Christiani orbis imperium Patriarchæ suo confecturos esse. Sed Pontifex siue hoc eos moliri suspicatus, siue vltra ferendam non ratus tantum sceminarum ac puellarum impotentiam, impudentiam & contumaciam, Bullam illam anno superiore promulgauit, quæ præterita Congregationis Iesuitarum suppressio inscribitur, & istam coniuratam mulierum cohortem non aliter, quam petræ iactus quantum vis magnum avicularum globum disiecit ac dissipauit. Habita, inquit, cum Cardinalibus Inquisitoribus matura consultatione de illorum vnanimi consilio & consensu præteritam Congregationem mulierum seu Virginum Iesuitarum nuncupatarum illarumque sectam & statum ab ortu sui primordio nullos & inualidos, nulliusque roboris vel momenti fuisse & esse, Apostolica auctoritate decernimus & declaramus: & quia de facto processerunt, eadem auctoritate penitus suppressimus & omnino extinguimus, perpetuaque abolitioni subijcimus & ab Ecclesia Dei funditus tollimus, delemus & abrogamus, ac pro suppressis, extinctis, euulsis, deletis & abolitis ab OMNIBVS Christi fidelibus haberi & reputari volumus & mandamus, in virtute Sanctæ Obedientia & sub excommunicationis pena ipsi facto incurrenda &c. Hæc Bulla sic publicata representauit nobis illud Psalmi: Fulgura coruscationem, & dissipabit eos, & Ecclie. Mittens lapidem in volatilia, disiecit illa. Nec enim quisquam Principum tanta est peruersitate, vt cum propter sedem Apostolicam contemnere velit aut offendere. Non igitur vlla est dubitandi ratio, si Principes Pontificem & Cardinales per literas rogare velint, vt Societati tam bene de Ecclesia ac Fide Catholica merite, nec minus postmodum meritorum suppetias ferant, & imminenti eius exitio anteuertant, quin maxime impetrabilis oratores sint futuri: cum præsertim tantæ facilitatis sit, auctoritate Pontificia omnibus Societatis morbis salutarem fieri medicinam, tollenda scilicet omnium eius malorum causa, fonte & origine, quæ Mariana describit, Monarchia scilicet & absoluta illa Patris Generalis dominatione, quam

quam præter Prouinciales & Rectores, quique eis suppalantur & ipsi quoque ad officia adspirant (qui fortasse vix quingenti in tota Societate numerantur) reliquis omnibus in vitam esse, ac propterea ab illis mutationem imperij votis omnibus expeti rationi est consentaneum. Sanandæ ergo Societatis & in Statum cum gloriosum, tum amabilem, tum denique Ecclesiæ ac Reipub. Christianæ multis modis conducibilem reducendæ facillima erit ratio ex eiusdem sapientissimi hominis Marianæ sententia, si Monarchia illa Aristocratici imperij mixtione temperetur, quod quidem futurum ille iudicat, si quatuor leges in perpetuum duraturæ in Societate figantur. Tamquam

1. Generalis Societatis Præpositus legibus sit devinctus, ut & ipse iis se teneat, nec quemquam sine Prouincialium conuentuum seu Congregationum consilio iis soluere, seu cum quoquam dispensare possit.
2. Conuentus Generales statim temporibus habeantur, & loco omnibus nationibus commodiore.
3. In Conuentibus Generalibus administrationis suæ rationes Præpositus Generalis reddere, eorumque decretis parere necesse habeat.
4. Conuentus Prouinciales, vel certe Præpositi prouinciales vna cum optionibus siue Assistentibus (quos prouinciarum singularum catu sui suffragiū elegerint, & Pater Generalis confirmauerit) ius habeant Rectores, Procuratores, Ministros, aliosque officiales constituendi & abigendi, Sociorum quos velint ad professionem admittendi, peccantes puniendi, Doctoris in Ecclesiis ac Scholis manus dandi, & adimendi, quos & quo velint ablegandi omnia denique illa faciendi, quæ certam & distinctam rerum singularium & personarum notitiam requirunt, neque tantum mora ferunt, ut de iis Romam referatur, indeque responsum expectetur.

In istis legibus nihil prorsus nec iusto vel æquo contrarium, nec Societati disconducibile, aut vtilitatibus eius alienum esse, cum distincte ac sigillatim Mariana demonstrat, tum omnes prudentes existimatores sponte sua intelligunt. Quam multiplex porro ex ista nomothesia expectanda sit vtilitas, in vni cuiusdam docti scripta consultatione accurate demonstratum vidi, quam quoniam propediem exituram existimo, me hic longiorem esse nihil attinet.

Vt autem Principes Societatis reformandæ necessitatem tanto plus intelligant, & ad eam conseruandam tanto promptioribus animis concurrant, minime præter rem facturus mihi visus sum, si Relationem de rebus Iaponicis ab Illustrissimo Regis Oxensis ad Sedem Apostolicam Exlegato, & Religiosissimo Christi apud Iapones Apostolo ac designato Martyre, seu Martyrii candidato, Pontifici missam, ante meum ex Germania discessum publici iuris facerem. Nam præter alia, quæ cognita eis minime ingrata fore spero, hoc etiam liquido in ea Relatione perspicient, nisi Societas reformetur, & ad dies adolescentiæ suæ reuertatur, eius homines non modo momenti haud multum facturos ad Evangelium inter infideles promulgandum ac propagandum, sed etiam remoram

moram aliis & impedimentum obiecturos, quibus se pressuram fulcitare existimabunt; quod quidem non ab alia causa faciunt, nisi quia in astutia & carnali sapientia ambulant, quærentes quod ipsis vtile est non quod multum, ut salui fiant. (1. Cor. 2. & 4. & 1. Corint. 9.) qua de re audire est operæ pretium, quid cantet liber, qui Gloriosus Franciscus reuoluitur Incolstadij anno 1625. editus pag. 465. Iesuita à Gregorio XIII. literas impetravit, quibus vetaretur, ne aliqua alia Religio præter Societatem Iesu in Iaponem ad prædicandum Evangelium proficisceretur. Vbi fuerant hoc prætextu, euitanda confusiones & pericula in Evangelij disseminatione, ac diuersitate prædicationem insurgentia. Et P. Xauerium hanc nouam Vineam prolixis durisq; laboribus fructu cumulatissimo sequente plantare cepisse. Cum anno 1592. Gubernator Manila in Insulis Philippinis Franciscanos in Iaponem mittere decreuisset Iesuita ad valuas Manila Pontificum Diploma affixerunt. Sed variarum familiarum Religiosi decreuerunt, missionem illam nequaquam Pontificia voluntati obfistere, siquidem earum insulae unum bonum vniuersale ageretur, quod per Positiuam legem (qua tali casu vim obligandi amitteret) haudquaquam præiudicium sustinere deberet, maxime diuina & naturali lege superueniente, præsertim cum Patres S. Francisci iam olim ex Breui Sixti V. facultatem prædicandi Evangelij in Indis occidentibus, inter quas etiam insula Iapona continentur, acceperint. Hinc porro omnes vident, quæ nihil pensi Iesuitæ habuerint tot millena animarum millia in paganismo potius interire, nec ad Christi cognitionem adduci, quæ autem Christianos fieri. Quis ergo credat, qui ex illis sic animo affecti sunt, quod aliis vtile est quærere? An propterea innumerabiles Evangelij luce carere debent, donec Xauerius, aut eius habitum indutus adueniat? Nonne S. Petrus Romæ nouam Vineam plantare cepit? nec tamen S. Paulus propterea nefas se facere censuit, si & ipse ad eius Vineæ culturam accederet, qua de re ipse sic scribit Rom. 1. Desidero videre vos, ut aliquid impertiar vobis gratia spiritualis ad confirmandos vos. Sapientibus & insipientibus debitor sum. Itaque quod in me, promptum est & vobis, qui Roma estis, Evangelizare. Si S. Petrus eodem, quo isti Iesuitæ, spiritu agitatus fuisset, Paulum facessere procul iussisset. Sibi enim à Christo dictum, Puscite oues meas, & Deum elegisse per os eius audire gentes verba Evangelij & credere, Ioh. 1. & Act. 15. Excommunicasset ergo Paulum, & Martyris postea affectum, successor Petri contenderet mortuum in excommunicatione & sine caritate, adeoque Diaboli, non Christi martyrem censendum. Ita certe Iesuitæ annis abhinc quasi triginta Romæ fecerunt, nam litem cum ordine meo in Rotæ duodecemvirali iudicio sunt contestati de Martyrio nostro propter Evangelij prædicationem crudelissime interfectorum. Hos Iesuitæ postulabant declarari incurrisse in Excommunicationis sententiam à Pontifice latam, adeoque velut contumaces & Caritate, quæ non inflatur, prorsus vacuos ac maledictos discessisse in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Sed quoniam satis constabat, messem in Iaponia tam esse copiosam, ut optandum esset, omnes ad vnum Iesuitas eò mitti, satis ibi operis inuenturos, quoniamq;

dubium erat, Iapaniam in Oceano Pacifico sitam extremæ Indiarum Occidentium partis accessionem censeret, nobisque ad eam per Sixti V. Bullam aduerti ius & commercium esse, causa Iesuitæ ceciderunt, nec aliorum irrisu, nonnullorum quoque stomacho invidia earum caruit, Apostolicam illam sententiam in eos intorquentium: *Si zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris, non est vestra Sapientia de sursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica.* Quod si quis curiosior scire expetat, quænam vera fuerit causa, cur Iesuitæ à Gregorio XIII. contenderint, ut ipsi soli ad Iapaniam accedendi Ius haberent, & cæteri Religiosi eius aditu arcerentur, ei non vereor, ne tres, quas afferam causas, non sum facillime probaturus. Prima est, quoniam non iniuria metuunt, ne ipsi iaceant, præque aliorum Ordinum Religiosis contemnantur, qui ex Voto paupertatem non modo priuatim pro se quisque sed etiam communiter colunt, & medicando victum quaerunt, ita ut neque suo proprio, neque communi Monasterii nomine opes possidere possint, tum etiam Apostolicam vitam asperitatem ac duritiem, omnemque ieiuniorum, famis, sitis, frigoris, nuditatis, vigiliarum, aliarumque rerum carni molestarum patientiam oculis exhibent, noctu denique ad laudes Deo canendas exsurgunt. Ista magnam aliis Religiosis auctoritatem conciliant, quorum nihil in Iesuitis videntes Ethnici, facilius animum inducunt, ut Monachos fidei ac morum magistros habere velint. Hinc primæ Iesuitis lacrimæ. Altera causa est, quoniam arbitros & confcios reformidant, per quos sibi minus licere intelligunt de suorum rebus præclare gestis quantas velint Iliadas condere, & in Europam quotannis mittere. Si nulli in Iapania essent Monachi, tum ipsis liberum foret de ingentibus miraculis à se patrat, deque multis animarum millionibus ad fidem conuersis per epistolas & libros editos magnificè gloriari. Nec enim difficile eis foret homines inuenire, qui se Japoniæ Imperatoris, aut Regum aliorum ad Pontificem & Christianos Europæ Reges & Principes legatos ferrent, eisque fucum facerent, ac multis eorum donis & muneribus onusti domum reuertentur. Quod si autem aliquo postea casu Christianæ religionis statum in Iapania afflictum esse, & Legatorum eiusmodi relationes fraudulentas fuisse suboleret, tum in promptu eis esset ut dicerent, Imperatorem illum rebus humanis excessisse, eique successisse hominem Religioni Christianæ infestum, eaque causa bellum coortum: ex illo omnia contigisse, *in peius ruere & retro sublapsa referri.* Hoc nempe credere eis necesse haberet, qui non ipse naue consensa in Iapaniam proficisci, & oculorum experimentum capere veller. Tertia causa est, quoniam si desint in Iapania aliorum Ordinum Religiosi, à quibus obseruentur, mercibus alibi permutandis, alibi pretio parandis, alibi vendendis quaestum facere, & tamquam Clerici sine vlla suspitione, aut veltigalis vel portorij solvendi necessitate gemmas & margaritas in Europam transportare possunt, quemadmodum eos Theriacæ mercaturam Romæ facere videmus. Sæpe etiam rapacissimo hominum, vel potius Harpyarum generi, Proregibus & Guberna-

bernatoribus Hispanicis Munera mittere queunt, ut ijs vtantur beneuolis, & ad alios præcipue Religiosos, ne ad Iapaniam accedant impediendos ac Vinculis & carcere frenandos, vel saltem nauigiorum copia priuandos, eorum gratia, auctoritate & imperio adiuuentur, eaque omnia *ad maiorem Dei gloriam.*

Neque tamen hoc postulo, ut eo omnes ingenio esse existimentur. Facendum enim est, plerosque non per istiusmodi lucri & auaritiæ occasiones, neque per contentionem aut inuidiam, utque pressuram Monachis suscitent, Evangelium annunciare, sed sincere, ex caritate & bona voluntate: etsi eorum superiores ex Hæresi Vitelliana, quibus præcipue Patris sui Generalis amplum imperium & Monarchia, tum suum quod inde capiunt aut captant compendium cordi est, ipsorum virtute ac pietate ad suos fines abutuntur, quæ causa est, cur nos aliorum Ordinum Religiosi eos non modo à Vineâ Dei colenda exclusos & Martyrii nomine fraudatos nolimus, ut contra gaudeamus, plures eorum strenuos se Dei operarios præbere, quomodo & Paulus satius esse censebat *Evangelium à canibus, malis operariis, auariis, inuidis, contentiosis, inimicis crucis Christi & terrena sapientibus predicari, quam Gentiles à nemine id audire, Philip. 1. Quid enim, inquit, dum omnimodo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, & in hoc gaudebo.* Veruntamen quamuis nos similiter ex huiusmodi operariorum Societate gaudeamus, facile tamen intelligimus, eos quamdiu Zelo & contentione atque inuidia animum occupatum habent, ne ipsos magnum facturos operæ pretium, & nobis, ne pro laborum impensa fructus redeat, vehementer obstituros. Vt enim de legibus ait Plato: *Certa dum est de virtute absq; inuidia, nam Inuidus dum cæteris derogando præstare se putat, cum ipse minus recte ad veram tendit virtutem, tum concertatores obtruncatione tardiores efficit.* Accedit, quod minime nos præterit, quo longius Societatis reformatio prorogatur & extollitur, tanto difficiliorem denique curationem eius futuram, ut ipsa in se experiatur, quod Ægyptus audit Ierem. 46. *Aufer resinam, virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.* Itaque votorum nostrorum summa est, ut Principes eius per sanandæ curam corde capessere velint. Ita sancta & caritate plena Societati cum maioribus suis sororibus, antiquis dico Religiosorum familiis, erit æmulatio, nec minus Iesuitæ, nostris, quam nos Monachi illorum conatibus fauebimus, & bene precabimur, atq; incrementum rigantibus ac plantantibus contingere gratulabimur.

Cæterum quoniam experiundo didici, non paucos Magnatum blanditijs Iesuitarum ita captos & irretitos teneri, ut quamuis Marianæ & Aquæ uiuæ de gravissimis Societatis morbis confessionem, querelam, malumque maturi exitij omen & augurium audiant, nondum tamen persuadere sibi possint, quicquam apud Iesuitas secus se habere aut reformationis indigere: propterea libet quasi rediuuium Germanis excitare *Petrum Canisium,* testatissi-

restatissimæ virtutis & eruditionis Iesuitam, hoc est, nonnulla recitare loca ex vita eius à Francisco Sacchino scripta, & anno 1616. Ingolstadii edita, ut velex eorum, qui primas hodie in Societate tenent, cum Canisio comparatione intelligi possit, quantum Societatis mores mutauerint, quantumq; Canisius dolorem capturus videatur, si hodie in terris existeret, & tam multa passim à Sodalibus suis, tam nulla bonæ famæ cura, nullaq; scandali & publicæ offensæ cautione designari videret.

Ex Petri Canisii Vita pag. 103.

Canisius quales cuperet esse Socios suos, in literis ad S. Ignatium sic declarat: *Vellem ut omnes, qui venturi sunt ad hoc Collegium fundandum, accederent optime armati Sancta Patientia, & maximo ardentes zelo non ad disputandum, sed ad tolerandum, & edificandam hanc prouinciam magis factis, quam dictis.*

Animadversio.

Recte Canisius iudicavit, longe Ecclesiæ vtiliores, & ad Hæreticos Ecclesiæ reconciliandos magis appositos magisq; efficaces esse homines Religiosos, qui hominum oculis Facta, quam qui auribus VERBA ingerunt, quiq; omnem Patientiam velut Apostolatus signum exhibent, ut qui eam vident, eos Dei legatos esse & veritatem docere credant. Pati enim propter Christum gravissimum Paupertatis onus, famem, sitim, frigus nuditatem, vigiliis, ieiunia, iniurias, & contumelias, non minoris virtutis est, quam facere Miracula, effectus autem maioris. Itaque de Apostolis S. Chrysostomus super Matthæum scribit: *Non signa eos mirabiles fecerunt, sed magnos ostendit pecuniarum contemptus, gloria despectus, a secularibus negotiis separatio: quæ si non habuissent, & si decem millia mortuorum suscitassent, non solum nihil profecissent, sed etiam pro Impostoribus aut praestigiatoribus habitis fuissent. Tali est luminis virtus, ut non solum luceat, sed & illuc ducat eos, qui sequuntur. Cum enim viderint hominis omnia presentia nos contemnentis & ad futura praparatatos, ante omnem sermonem operibus nostris credent. Si autem nos presentibus implicauerimus, qualiter poterunt credere, quod ad possessionem aliam festinemus?* Nullum proinde relinquitur dubium, quin Apostoli plus paupertate & vitæ asperitate ac duritia, quam vel verbi prædicatione, vel Miraculis suis profecerint. Si ergo iam duorum generum Prædicatores suam reducendis Hæreticis aut Gentilibus operam profiteantur, quorum alij victu, vestitu, & omni patientia, ac rerum secularium abdicatione Apostolis: alij autem amictu, cibo, potu ac rerum secularium implicatione Lutheranis & Calvinianis Verbi ministris similiores videantur, an cuiquam potest esse dubium, quin Chrysostomus & Canisius illos Apostolorum similiores præferendos, hoc vero posteriores minime multum profecturos esse, atque etiam pro Impostoribus habitum iri censeant? quippe quibus Arma desint Apostolica, sine quibus non destruantur consilia & munitiones & altitudines extollentes se aduersus scientiam Dei nec hominum intellectus in captiuitatem redigitur in obsequium Christi.

Quanta

Quanta vero Patientia armati sint Dillingenses Iesuitæ, documento sunt bini eorum libri nuper aduersus Monachos editi, in quibus vix vlla est pagina atrocissimis conuiciis ac maledictis, atq; etiam criminibus capitalibus vacua. Monachi scilicet contenderant, se non meruisse ut sibi erepta Patrum suorum Benedicti, Bernardi, Norberti, Augustini & aliorum hæreditas ad Ignatij filios, tamquam ad meliores & Ecclesiæ vtiliores, transferatur. Hanc Iesuitæ iniuriam interpretantur, & quidem atrocissimam, ac propterea singulis paginis Monachos vocant mendaces, calumniatores, falsarios, spiritu immundo plenos, à Patrum suorum Regula Apostatas ac degeneres filios, & ex Monasteriis suis, quæ adhuc retinuerunt, expelli meritos. Hoc nimirum est Apostolatus signum, quod secum afferunt: hæc magna eorum virtus, quæ testimonium eorum de fide Catholica credibile faciat nimis. Quis A catholicorum Iesuitas videns tam mites & mansuetos, vereque perpessitos, non agnoscat statim Christi discipulos? Faciunt enim idem ipsum scilicet quod de se cæterisq; Apostolis Paulus prædicat: *Vsq; in hanc horam & esurimus & sitimus & nudi sumus & colaphis cadimur, & instabiles sumus: maledicimur & benedicimus: persecutionem patimur & sustinemus: blasphemamur & obsecramus.*

Pag. 141.

Episcopus & Clerus Argentinensis pecunia numerum satis magnum Canisio sapius obtrusere, & tandem cum impetrare ut acciperet nequissent, clam Ingolstadium transmisere. Quod protinus ille ut rescivisset, causis cur refutaret allatis (opinor ne videretur Evangelium nundinari, & aliquam Hæreticis ansam offerret eius ministerium vituperandi) quamuis summa Collegiorum angustia inuitarent & vrgerent, ut missa à Domino benedictione vteretur, ad largiores omnem pecuniam remisit, & nonnulla argenti iactura auxit opes benevolentia, & veltigal boni nominis, quod melius est, quam diuitia multa.

Animadversio.

Hoc in Canisio fuit Apostolicum, nam & Paulus Apostolus cum magnam pecuniæ vim elemosinæ nomine ad alendos Hierosolymitanæ Ecclesiæ pauperes in Achaia & Macedonia collegisset, ne cui de se suspitioni ansam daret, spectatæ fidei hominem sibi Comitrem adiungi postulauit, qui pecuniam illam perferret. 2. Corint. 8. *Ordinatus est ab Ecclesiis frater quidam, cuius laus est in Evangelio per omnes Ecclesias, ut sit Comes peregrinationis nostræ in hanc gratiam, qua ministratur à nobis: deuitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine, qua ministratur à nobis. Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Si recte & laudabiliter ac perfectioni Apostolicæ conuenienter Paulus fecit; quod bono nomini suo tam sollicitè consuluit, nec bona conscientia coram Deo contentus etiam hominibus ab omni auaritia ac propriæ vtilitatis studio remotus videri voluit: consequens est, ut male faciant & accusatione digni sint, longeq; ab Apostolorum perfectione abesse censeantur, quibus bonum nomen par-

H

men par-

nomen parui faciunt, & commode, laxe, planeque regie habitare, quam bene audire malunt, potiusque orbem vniuersum scandalizari grauiusque offendi, & Ordini suo vniuerso male ab omnibus dicitari volunt, quam suis Collegiis quicquam ad splendorem, magnificentiam & commoditatem defieri. Hos planissimum est vacare caritate, cum suæ commoditatis aut voluptatis causa non modo alios suæ modestiæ, humilitatis, paupertatis & abstinentiæ exemplo ædificare non curent, sed etiam ea facientes, quæ professioni paupertatis non conueniunt, aliorum conscientiam percutere, & ad ruinam ædificare nihil pensi habeant. Audiatur Apostolus, vt quam istius notæ homines parum idonei sint ad Evangelium hominibus prædicandum, tanto exploratius iudicari possit. 1. Thef. 5. *Ab omni mala specie vos abstinete.* Rom. 12. *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos: Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes, non vosmetipsi defendentes.* Rom. 14. *Quæ pacis sunt sectemur, & quæ adificationis sunt, inuicem custodiamus. Nemo enim nostrum sibi viuut.* Rom. 15. *Debemus nos firmiores inbecillitatibus infirmorum sustinere, & non nobis placere, id est, non debemus contenti esse nostra conscientia, & aliorum de nobis iudicia, murmuraciones & detractiones contemnere.* Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad adificationem. 1. Corinth. 8. *Videte ne licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Sic enim peccantes in fratres & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.* 1. Corinth. 9. *Non sum liber? numquid non habemus potestatem manducandi & bibendi, & mulierem sororem circumducendi? Sed non vsi sumus hac potestate, ne quod offendiculum demus Evangelio. Cum essem liber ex omnibus, omnium me seruum feci, vt plures lucrifacerem.* id est, libertatem habebam multa faciendi, sed factus sum velut seruus, & illa agendi libertate me abdicauit, vt homines melius de me existimarent, meque libentioribus animis audirent. 1. Corinth. 10. *Omnia mihi licent, quæ aliis, sed non omnia adificat.* (Ego autem tamquam sapiens architectus (1. Corinth. 3.) datus sum in opus ministerij in adificationem corporis Christi, Ephes. 4.) *Nemo quod suum est quarat, sed quod alterius. Sine offensione estote Iudæis & Gentilibus & Ecclesiæ Dei: sicut & ego per omnia omnibus placeo, non quarens quod mihi utile est, sed quod multis, vt salui fiant. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Canisius ergo Paulum imitari volebat remittendo pecuniam, quæ ipsi ad Collegij Ingolstadtienfis adificationem missa fuerat. Sciebat enim Christum dedisse Pastores & doctores in adificationem animarum non Collegiorum Principe dignorum, & malum omnino architectum, & adificationi corporis Christi ineptissimum esse, qui in magnis pecuniarum summis hinc inde corrogandis & emendandis occupatur, vt sibi ac sociis magnificam domum ædificet, & interea bonum Ordinis sui nomen destruere, malam speciem & ministerij sui vituperandi occasionem hominibus præbere, & conscientias hominum infirmas percutere non dubitet, omninoque pecuniarum, quam animarum lucrum facere præoptet. Viderint ergo Principes, quam pro se Christo rationem redduntur.

dituri sint, si ad Ecclesiæ adificationem architectos & fabros adhibeant tam parum ea, quæ adificationis sunt, custodientes, plusquam de sua ac sodalium, quam de Christi domo, adificanda, id est, magis de parandis opibus, quam de animabus purgandis, illuminandis, & perficiendis sollicitos. *Nescitis, quia Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Templum Dei sanctum est, quod estis vos,* ait Paulus 1. Corinth. 3. *Qui ergo aliis dant offendiculum, eoque faciunt, quo minus Deus in illis habitet, illi templum Dei destruunt, quod nescio quam cordi sit primario illi Iesuitæ, qui dum molem nulla necessitate à se ceptam alienis impensis emoliretur, Principis & Abbatis Fuldensis Legato dicere non erubuit: Princeps tuus ad adificationem à me cepta impensas quingentos quidem florenos contribuit, quo nomine illi gratiam habeo, ceterum ipsa adificatio extremam manum nondum recepit.* Audisne hæc Amphiaræ sub terram abdite? Tu, inquam, Patre Canisi, hunc Societatis tuæ hominem & S. Ignatij discipulum duceres? Tu cuiusquam Principis animam eiusmodi ærulcatori, tam proietæ ad exenteranda aliorum marsupia impudentiæ tuto credi putares? Tu Societatis bonum nomen, mille thesauris magnis & pretiosis præstabilis, & ad rem ex vsu gloriæ diuinæ animarumque salutis gerendam tam necessarium, istius improbi vanitate & auiditate decoqui ferre posses? Immo vero qui talem fetre possunt, in eos illa Pauli verba recte conferri iudicares 2. Corinth. 11. *Sustinetis, si quis vos in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit (nec vniquam dicit sufficit, Proverb. 30.) si quis extollitur, si quis in faciem vos cadit. Eiusmodi Pseudoapostoli sunt operarij subdoli ministri Satana, transfigurantes se in Apostolos Christi, & vt ministros iustitiæ, quorum finis erit secundum opera ipsorum.*

Pag. 142.

Tridentinus Cardinalis Canisium secum ire cupiebat ad excitandum Tridenti Collegium Dux vero Bauaria iam non Monachij solum sed & Landubuta primo quoque tempore Collegium inchoari volebat, vt laborandum esset Canisio, vt festinationem & ardorem Principum temperaret, illud in primis cauenti quoniam Monasteria vetusta in noua hac opera d'stinabantur, vt id nequaquam attentaretur, nisi & auctoritas ante summi Pontificis, & assensus veterum possessorum requireretur, & Societatis ad vulgus rectæ opinio, hoc est, Fama & existimatio salua esset.

Animadversio.

Hoc quoque Apostolicum dedit Canisius, quod abdicauit occulta dedecori, neque se dignum duxit ambulare in astutia, sed veritatem hominibus manifestauit, eoque pacto se commendauit ad omnem conscientiam hominum coram Deo, ex sinceritate coram Deo loquens, *μηδὲ δολῶν τὸν λόγον τῷ θεῷ*, nec dolose verbum Dei tractant, quemadmodum de se Paulus prædicat 2. Corinth. 2. & 4. qui etiam docet hoc esse in simplicitate, & sinceritate Dei, & non in

H 2

Sapientia

Sapientia carnali conuersari in mundo. 2. Cor. 1. *Maxime Astuti esse* scribit Cicero omnia ad suam utilitatem referre, si præsertim eam se spectare dissimulet, & emolumento, quod verbis refutat ac spernit, occulta via tamen potiatur. Huius Astutiæ suspicionem pseudoapostolos in Paulum commouisse apparet, quasi cum Corinthi esset atque egeret, ipse quidem nemini onerosus aut grauis fuerit, sed sine onere se auditoribus seruarit, postea tamen discipulum suum Titum ad eos miserit, qui oblatas pecunias minime aspernaretur, sicque Paulus fugitiuum illud argentum è manibus amissum tamen reprehenderit. Hanc à se suspicionem Paulus operose amolitur huiusmodi verbis. 2. Cor. 12. *Sed esto: ego vos non grauavi: sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum, quos misi ad vos, circumueni vos? Rogavi Titum, & misi cum illo fratrem. Numquid Titus vos circumuenit? nonne eodem Spiritu ambulauimus? nonne iisdem vestigiis? Olim putatis, quod excusemus nos apud vos?* (quasi dicat non est, quod putetis, mihi apud homines tantum paratam esse excusationem, qui cordis mei arcana non perspiciunt) *coram Deo in Christo loquimur* (id est, Deum iuro testemque do, *Omnia autem carissimi propter adificationem vestram.* Simili iure iurando utitur etiam, 1. Thef. 2. *Exhortatio nostra non fuit in dolo*, siue astutia lucri occasionem spectante, *sed sicut probati sumus à Deo, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra.* Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: neq; in occasione auaritia, Deus testis est. Hinc facile est intelletu, Apostolico Doctore necessarium esse, vt non tantum absit ab Astutiæ crimine, neque suæ utilitatis aut gloriæ causa munere suo fungatur, sed vt etiam absit ab Astutiæ suspitione, nec quicquam sibi quærere credatur. Illo enim suæ, hoc vero auditorum saluti consulit, eosque ædificat. Ad ædificationem ergo corporis Christi tam ineptus est (fortassis autem haud paulo ineptior) qui de Astutia præter meritum suum suspectus est, quam qui cum id ei sit vitium, eo tamen vacare creditur. In quam sententiam & S. Ignatius discesserat. Vt enim in vita eius lib. 2. cap. 8. Maffeius auctor est, *Omniū qui ad tempus accedunt rationes non veritate solum, sed etiam Fama nisi censebat.* Huic sententiæ magnum à D. Augustino pondus accedit, cuius lib. 22. de bono Viduitatis verba sunt: *Quisquis à criminibus flagitiorum & facinororum vitam suam custodit, sibi benefacit: qui quis autem etiam Famam, & in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra, aliu Fama nostra.* Ex istis perspicuum euadit, quæ res Canisium mouerit, vt Societatis suæ Famam & existimationem vsque eo curæ haberit, eamque paucioribus Collegiis incolumi fama potiri, quam ex magno Collegiorum numero de ipsa conquerendi aut male cogitandi occasionem cuiquam præberi satius multo duxerit. Sociis scilicet ad animarum suarum salutem necessaria erat vita innocens, auaritiæ & ambitioni minime affinis: aliis autem, quos aut ab erroribus ad veritatem, aut à vitæ prauitate ad bonam frugem reuocare cupiebant, necessaria erat Fama & nomen bonum: sine qua fama nihil plus, quam sine doctrina & virtute profecturos eos Canisio satis exploratum videbatur. Si enim *Fama bona impinguat ossa* (Prover.

(Prover. 15.) siue vires ad rem bene gerendam sufficit: consequens est, vt quantum de Societatis Fama deminuitur, tantumdem facultati eius bene de gloria Dei deq; animarum salute promerendi abscedat.

CAPVT XV.

Pag. 160.

Conuentus Augustanus exitum satius commodū habuit. Dimissi enim Antistites sacri cum eo, vt pollicerentur, se & Synodos habituros, & Gymnasia restitutos, & consuetudines prauas vitioq; publica, quo ad consequi possent, correcturos. Qua fuerat Canisii sententia, qui eosdem Præsules & vocibus, & lucubrationibus ad morum correctionem numquam destiterat incitare.

Et Pag. 124.

Canisius haud nullo negotio sacrorum Præsulibus persuasit, vt consultationes instituerant de Clericorum Ordine corrigendo, cum res siue in capitibus, siue in membris summe necessaria esset.

Animaduersio.

Nequaquam scilicet Canisium fugiebat, si Episcopi & Clerici officium faciant, tum & ipsos cum populis curæ eorum commissis saluos fieri, & Hæreticis omnem ad nocendum aditum obstrui. Sic quippe Paulus docet 1. Tim. 4. *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in caritate, in fide, in castitate. Attende lectioni, exhortationi & doctrina, in ista in illis.* Hoc enim faciens & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. Et Christus Ioh. 10. *Pastor ante oues vadit* (id est, exemplo eos docet facere ad salutem necessaria) & oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius (vocem nempe virtutis, & sermonem in potestate; vocem non inanem, sed cum ostensione spiritus & virtutis, quia veri Pastores Evangelizant verbum virtute multa. Pl. 56. & voci eorum dat Deus vocem virtutis Psal. 67. Ita stupebant homines in doctrina Christi, quia in potestate erat sermo ipsius, Luc 4. Docebat enim sicut potestatem habens, & non sicut scriba & Pharisei, qui dicebant & non faciebant, Matth. 7. & 23. Sicque inani verborum sono hominum aures implebant. Similiter & Apostolorum predicatio non fuit inanis, neque in sermone tantum, sed in virtute & in plenitudine multa, siue in ostensione spiritus & virtutis, 1. Thef. 1. & 2. & 1. Corinth. 2. Talem ergo Pastoris vocem sciunt seu nouerunt oues, & vocem atque exemplum eius sequuntur) *Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo*, ab eiusque doctrina sibi cavent, quia non nouerunt vocem alienorum, neque eam audire animum inducunt, tamquam multum à pastoris sui voce diversam. Ita videmus, nihil Catholicis ab Hæretica doctrina periculi esse, si Episcopi simul verbo & exemplo eos doceant. Sin autem Pastoris officium facere pigrentur, & Evangelium erubescant

H 3

erubescant

erubescant (Rom. 1.) ac Verbi prædicationem infra dignitatem suam esse censeant, eamque alii delegare satis habeant, aut alios quidem doceant sed se ipsos non doceant (Rom. 2.) itaque lingua quidem Angelorum loquentes, sed caritate destituti, sint velut es sonans & cymbalum tinniens (1. Cor. 13) & cum aliis prædicauerint, ipsi reprobi efficiantur (1. Cor. 9.) tum populos perdunt, tantisque obsunt, quantis præfunt, & in errorem eos inducunt, ac simul Hæreticorum insidiis oportunos faciunt, ut facile sibi quicquid illi volunt persuaderi patiantur. Ierem. 50. Grex perditus factus est populus meus: Pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus. Omnes qui inuenerunt comederunt eos. Ezech. 34. *Va Pastori*bus Israel, qui pascebant semetipsos Lac comedebatis, & lanis operiebamini & quod crassum erat, occidebatis (siue stipendium Episcopo officium facienti debitum, eoque multo amplius capiebatis) gregem autem meum non pascebatis. Cum austeritate imperabatis eum & cum potentia. Et dispersa sunt oves mea, eo quod non esset Pastor (qui scilicet pasceret tripliciter, verbo prædicationis, exemplo conuersationis & fructu orationis ac sacrificij, quibus partibus Episcopi officium S. Bernardus describit) Et facta sunt oves mea in deuoracionem omnium bestiarum agri, & dispersa sunt. Et non erat qui requireret, non erat inquam, qui requireret. Zach. 11. *Pasce* pecora occisionis, quæ qui possiderant occidebant, & non dolebant, & vendebant ea dicentes. *Benedictus* Dominus diuites facti sumus: & Pastores eorum non parcebant eum sed ea pessimis morum suorum exemplis crudeliter occidebant. S. Ambrosius de dignitate Sacerd. cap. 6. Nulla illicitum esse videtur, quod ab Episcopo quasi licitum perperatur: sed ipsum magis homines credunt esse laudabile, quicquid Episcopus habuerit delectabile. S. Gregorius Magnus in Pastoral. cap. 2. Cum Pastor per abrupta graditur, consequens est ut Grex ad precipitium sequatur, & qui labenti innititur, necesse est ut cum labente pariter labatur. Persuadent enim sibi subditis, id eis in primis licere, quod à suis Pastoribus fieri palam conspiciunt, & audentius idem perpetrant. Et part 3. Admonit 5. Scire prælati debent, quod si peruersam inquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot perditionum exempla ad subditos suos transmittunt. S. Bernardus ad Guilelmum Comitem: Si quis de populo deuiat, solus perit: error prælati multos involuit, & tantum obest, quantis præest. Idem sermone 1 de Conuersione Pauli: Heu heu Domine Deus, ipsi sunt in persecutione tua primi, qui sunt Vicarij tui, qui videntur regere populum tuum: Misera eorum conuersatio plebi tua miserabilis subuersio est. Et Sermone ad Pastores in Synodo: Fidem habetis, sed ad opera vos invito. Vos maxime, quæ estis Vicarij Christi, qui estis Pastores animarum, qui alios debetis instruere, non destruere. Vos inquam maxime, quia soli non potestis perire, qui præire debetis docendo & operando. Multi sunt Catholici prædicando qui Hæretici sunt operando. Quod Hæretici faciunt per praua dogmata hoc faciunt plures hodie per mala exempla. Seducunt scilicet populum & inducunt in errorem: & tanto grauioribus sunt Hæreticis, quanto praua sunt opera verborum, quoniam scilicet plus oculis homines credant, quam auribus suis, adeoque multo magis factis eorum qui super candelabro, siue in excelso dignitatis gradu positi lucent omnibus, qui in domo sunt, quam verbis aliorum, quibus tantumdem auctoritatis pondus non inest, commouentur.

Itaque

Itaque satis intellexit Canisius, nihil ad hominum salutem referre magnopere, quod probatæ vitæ Sacerdotes verba de fidei capitibus ad eos faciant, si Præfules, quorum longe amplior est dignitas, factis suis negent, quod verum esse illi verbis testantur. Primum certe fidei Christianæ caput siue articulum ab ijs negari creditur, qui siue honorum, siue voluptatum, siue cuiuscumque rei causa Deum contemnunt, & offensam eius excipere animum inducunt. Hoc enim quæque profecto Deum facit, quod plus quam Deum diligit: ait S. Augustinus. Itaque Auarum Apostolus vocat Idololatram siue Idolorum seruam Ephes 5. qui etiam de Ecclesiæ ministris non ex caritate aut bona voluntate, sed per occasionem lucri & gloriæ, propterque inuidiam & contentionem gentes Evangelium docentibus Phil. 1. & 3. pronunciat. *Ventrem eorum Deum esse*, quippe qui propter se ipsos Christo seruiant, reique ordinem immutent, ut Christi honos, qui Finis esse debuerat, pro lucri aut gloriæ adiumento seu Medio ab ijs usurpetur. In quos etiam intorquet sententiam illam Rom. 16. *Huiusmodi Christo Domino nostro non seruiunt, sed suo Ventri, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium.* Episcopi ergo palam voluptarii, ambitiosi & avari Deo non seruiunt, nec præcepto illi parant, *Non habebis Deos alienos coram me.* Sunt ergo Pastores stulti cum Idolo iuo, Ventre puta, auro aut honore, de quibus Zach 11 *Sume tibi vasa Pastoris stulti. O pastor & idolum, derelinquens gregem?* Ad cuius generis Pastores illa Dei ex postulatio dirigitur Malach. 1. & 2. *Filius honorat patrem, & seruus Dominum suum. Si ergo Pater ego sum vbi est honor meus? Et si Dominus ego sum, vbi est timor meus? dicit Dominus ad vos sacerdotes, qui despicitis nomen meum, & offeris mibi caecum, & claudum & languidum ac debile ad immolandum: quale si offerretis Duci vestro, non placeret ei, nec susciperet faciem vestram (sed contumeliam sibi à vobis factam grauius ferret) & recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege: Propter quod & ego dedi vos contentibiles & humiles omnibus populo, sicut non seruastis vias meas & accepistis faciem in lege. Si nolueritis ponere super Cor, ut detis gloriam nomini meo, mittam in vos egestatem, & maledicam benedictionibus vestris id est, ratas non habeo, sed affe&u frustrabor. Hic docemur, Auaros Sacerdotes & Antiflites Dei nomen despiciere, quippe cui honorem & timorem velut filij ac serui patri ac Domino suo non exhibeant, & faciem hominis accipiant, siue plus homini honoris habeant, plusque offensam eius caueant, quam Dei, eo quod Deo hostias cæcas, claudas & vitiosas immolare non vereantur, quas Principi alicui propter metum offensæ eius offerre minime auderent. Faciem quoque hominis in eo accipiunt, si filios, nepotes aut consanguineos suos propter Christum non serio reliquerunt & oderunt, ac vel improbe viuentes non coe¢ vel de bonis Ecclesiæ, quæ pauperum sunt patrimonialia, augete ac dicite non dubitant. In quos conuenit illa Dei cum Heli Pontifice ex postulatio, 1. Reg. 2. *Magis honorasti filios tuos quam me, eo quod noueras indigne illos regere & non corrueris nos.* In eisdem iam intentata est tristis illa Christi sententia: *Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, & filios, non est me dignus, & non potest meus esse discipulus,* Matt. 10. & Luc. 14. *Efectum.**

Effectum porrò talis contumeliæ Deo factæ discimus esse triplicem. Primum enim plurimi ab eis scandalizantur in lege, ac veluti Saxo in via ambulantes obiecto ad id pedem offendunt & prolabantur, ut legem partim non recte intelligant, partim obseruare siue implere prætermittant, hoc est, ut vel in fide errent, vel in vita agenda peccent. Aliis quippe errorem de Deo suis factis obijciunt, ut illi Deum non esse credant, cum ei Sacerdotes, qui se filios & seruos eius profitentes, minus honoris, quam homini, exhibeant: aut certè ut nullam Deo earum humanarum curam esse persuasum habeant, qui scelera Sacerdotum impunita dimittat, quamquam ipsi etiam Sacerdotes animis tam securi fati declarent se pro iudice ac malefactorum ultore non habere. Atque hoc est, quod Malachias eodem cap. 2. sic agit: *Laborare se istis* (siue ut habent 70. Interpp. *Ad iram prouocasti*) *Dominum in sermonibus vestris, eo quod dicitis, Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu domini, & tales ei placent: aut certe, Vbi est Deus iudicij ac iustitiæ? Alios autem improbitatis suæ exemplo deprauant, ut Sacerdotum imitatione Dei timorem & innocentiam missam faciant, nulloque fæno cupiditatibus suis indulgeant. Hos Malach. 3. sic Deus appellat: *Inualuerunt contra me verba vestra, dicit Dominus. Dixistis enim, Vanus est, qui seruit Domino, & quod emolumentum, quia custodiimus præcepta eius? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem adificati sunt facientes impietatem.* Hoc ergo modo Episcoporum improbitas plurimos in lege scandalizat. Alter contumeliæ eorum effectus est, quod à populis contemnuntur, ita ut eos etiam bona decimarum parte defraudare non dubitent, ac propter illos velut ipsi Deo succensentes dona victimarumque parcius in templum eius inferant. Malach. 3. *Vos configit me gens tota in decimis & primitiis, Inerte omnem decimum* (nulla parte fraudata) *in horreum, & sit cibus in domo mea, ad alendos scilicet Clericos & egentes: quomodo & Ioël. 1. Interijte de domo Dei sacrificium, & libatio. Coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri.* Similiter autem & 1. Reg. 2. legimus: *Filij Heli Sacerdotis, erant filij Belial, siue indomitæ auaritiæ, libidinis & violentiæ, nescientes dominum, neque officium Sacerdotum ad populum, & dormiebant cum mulieribus qua obseruabant ad ostiam tabernaculi. Et erat peccatum eorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Domini, id est, homines propter Sacerdotum scelera Deo parcius sacrificabant.* Tertius contumeliæ Deo ab Episcopis factæ effectus est multiplex populi totius calamitas, cum Deus grauius ferat sibi propter Sacerdotum peccata honorum à populo minus haberi. Ac propterea Israëlitis hostes Philistæos immisit, qui & Sacerdotes impios, & de populo triginta quatuor millia occiderent, & de ipsa Dei arca in bello capta magnificè triumpharent 1. Reg. 4. De hoc effectu sic commemorat Isai. 24. *Et erit sicut populus sic sacerdos, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vocabit terram, & peccabunt habitatores eius, idemque pauperes erunt cultores eius, & relinquentur homines pauci. Uixit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui latrabantur corde. Et Malach. 3. In panuria maledicti estis vos gens tota. Inerte omnem decimam**

decimam in horreum & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis catarractas cœli, & effundero vobis benedictionem usque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terra vestra, nec erit sterilis vinea in agro, & beatos vos dicent omnes Gentes. Nimirum istis omnibus bonis Deus populum privat, cum homines sacerdotum vitiis offensi suo erga Deum desunt officio, ut planum fiat, eum benedictionibus Sacerdotum maledixisse, nec optatam eis exitum concedere, velut facit quando sacerdotes ipsi, & his populi quod debent tribuunt, Ezech. 44. *Victimam pro peccato Sacerdotes comedent, & omne votum in Israel, ipsorum erit. Et primitiua ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut reponat benedictionem domus tua.*

CAPVT XVI.

Similiter autem & Mich. 3. Ecclesiæ Præsides (ut S. Hieronymus monet) publicarum calamitatum causam peccatis suis præbere sic Deus docet: *Audite hoc Principes domus Iacob, & iudices domus Israel, numquid non vestrum est scire iudicium, & omnia recta pervertitis, qui adificati Sion in sanguinibus, & Ierusalem in iniquitate. Propter hoc CAUSA VESTRI Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi acervus lapidum erit siue in hostium potestatem comedet ac destruetur.* Nimirum Sacerdotes officio sequestri ac mediatoris inter Deum & homines peccatores funguntur, ac propterea utique partium gratos se acceptosque facere debent. Quod si vltro Deum grauius, quam alij, offendant, fieri non potest, quin ipsis etiam populis, pro quibus deprecantur, multo eum faciant infestiores. Hoc quidem disertim affirmat S. Gregorius Magnus præfat. in Iob. 3. *In grauibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. Cuncti enim liquido nouimus, quod cum in displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora provocatur.* Scriptum quippe est, *Victima impiorum abominabiles sunt Deo, vota iustorum placabilia.* Et rursum in Regist. *Causa ruinae populi sunt sacerdotes mali, quis enim pro populi peccatis intercessor se obijciat, si sacerdos, qui orare debuerat, grauiora committit: Et lib. 7. epist. 114. ad Reges Francorum. Vulnerato Pastore quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculum se hostilibus ferendum exponit? Maior ergo metuenda est locis illis fore calamitas, vbi tales intercessores ad locum regimini adducantur, qui Dei magis in se iracundiam prouocant quam per semetipsum populum placare debuerunt.*

Sic apparet, quam iustæ Canisio causæ fuerint, ut de corrigendis Cleri moribus tanta contentione laboraret. Collapsa enim morum disciplina, velut Maceria vinea destructa & iacente, intelligebat transitum fore bestiis, ut exterminaret eam aper de filua, & singularis serus depasceret, & Vulpes demolirentur eam (Psal. 79. Cant. 2. utique vindemia erant eam omnes, qui prætergrediuntur viam, id est, ut Hæreticis occasio pestifera dogmata sua populis persuadendi animasque per-

dendi præcludi non possent: fore etiam ut Catholici partim exemplo Clericorum deprauati, & atheiam atque Epicurismum eorum imitantes, partim vero propter improbitatem eorum suam erga Deum officium deserentes, causam Deo præberent, ut ingentibus calamitatibus in remp. immisissis iniuriam suam vlceretur. Vnicum vero omnium istorum malorum remedium, frequentes Synodos seu Cleri conventus esse recte iudicabat. *In multitudine enim Sapientum est sanitas orbis terrarum*, Sapient. 6. *Sapientia enim habitat in consilio*, Prov. 8. *Et per hanc sanati sunt quicumque Deo placuerunt à principio*, Sapient. 9. Itaque nulla alia corruptelæ morum publicæ inter Christianos causa est, quam raritas Conciliorum: quod quidem ipsi Spiritui Sancto credere nos fas est, per sanctos Patres in Concilio Toletano quarto congregatos ita loquenti: *Nulla pæne res disciplina mores ab Ecclesia magis desulit, quam Sacerdotum negligentia, qui contenti Canonibus ad corrigendos Ecclesiasticos mores Synodum facere negligunt*. Atque hoc ipsam luculentius Concilij Toletani vndecimi Patres sic exsequuntur: *Eramus hucusque, pro labentis sæculi consuetudine instabilis, quia annosa series temporum, subtrahit lucem Conciliorum, non tam vitia auerit, quam matrem omnium errorum ignorantia à otiosis mentibus ingebat. Cernebamus enim quomodo Babilonica Confusionis olla succensa nunc tempora Conciliorum auerteret, nunc sacerdos Domini dissolutis moribus irriteret. Parpurata enim meretricis sequebantur insuitamenta, quia Ecclesiastici conventus non aderit disciplina. Quia non aderat adiuvandorum Pontificum vlla perceptio (id est, quia nullus Rex vel Metropolitanus Episcopos convenire præcipiebat) crescebat in maius vita deterior: cum tandem diuina nos clementia ex alto respiciens, & temporis atque nostra succursuram præbuit & salutem, preparans nostris sæculi religiosi Principum mentem, deuotam pariter & instructam (id est, Regi inspirans, ut Concilium cogeret) Casus feruida sollicitudinis voto & lux Conciliorum reuocata resplenduit, & alterna caritas se mutuo in corrigendis vel instruendis moribus excitauit, dum & aggreganti nobis hortatu religiosi Principis facultas est data, & opportuna corrigentis præparata est disciplina: ut qui à cursis longe ante temporibus, post decem & octo, scilicet labentium annorum excursus in vnum meruimus aggregari conuentum, mederi possimus spiritu ali gratia sanisatum.*

Hanc ipsam sententiam illis Germaniæ Episcopis magnopere probari gaudeo, qui nunc exules & Sedibus suis extorres tarde quidem, nec tamen, opinor, sero sapiunt. Ut enim ex Episcopo quodam auditum est, fatentur illi, Cleri Germanici Epicurismum vitamque lutulento porco, quam homine, maxime sacris addicto digniorem, veram demum causam esse, cur is Catholicorum in Germania nunc status sit, ut haud multum ab eo abludat illa Prophetæ threnodia: *Princeps provinciarum facta est sub tributo. Facti sunt hostes eius in capite: inimici eius locupletati sunt. Facti sunt Principes eius velut arietes non inuenientes pascua, & abierunt absque fortitudine ante faciem subsequens. Manum misit hostis ad omnia desiderabilia eius. Vidit Gentes ingressas sanctuarium suum. Omnis populus eius gemens & querens panem. Abstulit Deus omnes Magnificos de mediis eius. Polluit regnum &*

*gnum & Principes eius. Hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostra ad extraneos. Serui dominiati sunt nostri, non fuit qui redimeret de manu eorum. Non crediderunt Reges terra & vniuersi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis per portas Ierusalem. Velociores fuerunt persecutores nostri Aquilæ. Factus est Dominus velut inimicus Tradidit in opprobrium & in indignationem furoris sui Regem & Sacerdotem. Cum autem ista sic ingenue Episcopi illi confitentur, simul agnoscant cetero, non minus huic quoque natiæ locum esse. *Magna est velut mare contritio seu calamitas tua, quis medebitur tui filia Sion? Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta: nec speriebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas & electiones.* Tamquam dictum sit: *Non idem quod Canisius hodierni fecerunt Iesuitæ, Principum & Episcoporum Confessarij conscientiaque moderatores, ut scilicet ad Synodos cogendas, & ad Clericorum Ordinem tam in Capite, quam in membris corrigendum, & ad pœnas diuinas eo pacto auertendas eos incitarent. Omnia secunda ac prospera eis prædixerunt: Catholicos à Deo assumi semper & prosperari, nec vnumquam bello vinci: Protestantes vero omnes & Confessionem Augustanam simul cum anno 1630. exitum habituros, & Sæctioni de Pace Religionis finem præsto esse. Cur autem de suscipienda Cleri emendatione nusquam vocem mittere audiantur, tamque Canisio sint dissimiles, eius rei causa est, quod non idem vtrisque sit propositum: Ille enim velut præcæ notæ Iesuita nihil aliud spectabat, quam Dei gloriam, & suam aliorumque hominum salutem. Istis autem nihil aliud cordi est, quam bonum cuiusque proprium, eiusque causa amplissimum præpositi sui Generalis imperium. Eius autem rei conficiendæ multo facilius est ratio, si Clerici & Monachorum emendatio seu reformatio prætermittatur. Quo enim illi vitiosiores apparent, tanto minus Iesuitæ peccata sua fore conspicua intelligunt. Ita illis expedit, alios non esse bonos, sicut etiam aliena virtus quasi vitij sui exprobratio eis videtur. Præcipue tamen morum in Monasteriis dissolutionis disciplinæque relaxatio quæstui eorum & compendio conducit, quo exemplo Plautinus Leno de se ipso prædicat:**

Bini viri me pauperant, improbi alius.

Augent rem meam mali: populi strenui

Damno mihi, sed improbi sunt vsui.

Minore certe negotio Principibus Iesuitæ sic persuadent, ut adempta Monachis cœnobis ad ipsos velut multis partibus Ecclesiæ vtiliores & reip. necessarios transferantur. Minime ergo iam mirati conuenit, cur Iesuitæ tanto cum impetu proximis annis conati fuerint Principem & Abbatem Fuldensem Iohannem Bernardum, singulare ætatis nostræ ornamentum, à cucullo tonsuque Monastico deterrere. Causabatur ille, quod cum illi, quo à Confessionibus utebatur, tum cæteris eius sodalibus Iesuitis probaturum se

confidebat, se voto obstrictum teneri & Sacramento, nec sine periurij reatu facere posse, quin S. Benedicti legibus etiam in capiendo Ordinis eius habitu pareret: nec minus se fidem suam Pontifici & Cæsari obligasse, facturum se, quod illi non vnus à se literis contendissent, vt Religiosam disciplinam in Monasterio suo totius Germaniæ Galliæque principe iam olim collapsam, vel potius peremptam, non magis imperio, quam vitæ suæ exemplo instauraret, cæterisque Sacri Romani Imperij Abbatibus idem ipsum faciendi stimulos, ad-moueret. Iam ergo cum salutem suam, tum existimationem & honorem in eo verti, vt sibi aliter facere non sit integrum. Sed Iesuitis nulla fuit religio nouem argumentis ei persuasum ire, vt Sacramenti votique oblitus aliquot priorum non optimæ sane, notæ eiusdem Monasterij Abbatum similiorem inueniri, quam in habitu, quo filios suos Diuus Benedictus induisset, conspici se præoptaret. Præcipue vero pastoritiæ fistulæ obuiæque fannæ metu eius in sancto proposito constantiam labefacere & infirmare annisi sunt, cum futurum ei denunciarent, vt velut homo amens ac delirus ludibrio esset omnibus cum absurdo illo suo ornatu, quo nemo sanus, nisi ludis Liberalibus aut Bacchanalibus, vel Saturnalitiis, quibus insanæ ius datur publice, amiciri animum sit inducturus. Ita propudiosissimo isti Phariseorum generi apud religiosissimum Principem S. Benedicti habitum ludum iocumque facere libuit, nec verecundiæ eis fuit, tot summos Pontifices, Imperatores Augustos, Reges maximos, Principes potentissimos, & quinquaginta quinque Diuorum ab Ecclesia consecratorum seu Canonizatorum millia delirij ac fatuitatis nota pariter afficere, quos omnes sub S. Benedicti signis Deo militasse, & tonsam cucullumque, Monasticum sibi honori duxisse constat. Verum Iesuitæ cum suauius, tum amplius longe sibi gloriose ducunt Pygiacam sortitos prouinciam puero-rum & epheborum natibus iura reddere, si præsertim eos ad citharæ vel *Violini*, aut *Geiga*, sonitum vapulantes & eiulantes audiant: quod Acroamatis genus quendam Patrem Wolfgangum Lanium seu Mezgherum Monachii non ita pridem excogitasse accepi. Sed ad Fuldenses Iesuitas redeo, qui cum Abbatem sibi constare, nec vllis suasiis à reformationis in se ipso auspicandæ consilio abduci posse perspicerent, tam id grauius & iniquo animo tulerunt, vt Pater Osvaldus, Abbatibus Confessarius, amicitiam ei renunciaret, ab eoque a- versus & valuis forium magno cum impetu post se conclusis furibundus se proriperet. Ex quo tam illustri exemplo nemini paulum modo intelligenti ob- scurum esse potest, quam toto pectore Iesuitæ Monachorum in priscos mores reformationem abominentur, & modis omnibus circumscriptâ impeditamque exoptent: sed illi nempe, qui de Vitelliana sunt hæresi, vnumque rebus relictis fatagunt, vt Mutio Vitellio, patriarchæ suo amplum, opulentum, lateque patens imperium, & Societati novas colonias passim conficiunt, nam cæteros, Iesui- tas, quorum studia ac mores ad S. Ignatij formulam bona fide componuntur, ac ipsos quidem id genus consilia ac facta Sociorum probare exploratū habeo.

CAP.

CAPVT XVII.

Pag. 272.

EX Canisij literis res postulat caput adscribi, quo Cardinalem Augustanum ad reuiscendam suam Ecclesiam (nam Romæ degebat) hortatur: vt appareat personarum insignium amicitias, quam non in suam & ipsorum perniciem per corruptrices assentationes, sed tantum in commune bonum, libertate Christiana foueret, atque adeo quo merito eidem Cardinali verè sapienti ac pio tam carus ac venerandus esset. Quod (inquit) ad Augustanam Ecclesiam at- tinet, multi mecum exoptant reditum tuæ Celsitudinis, & grauisimas quidam ob causas. Peius cum hac agitur Ecclesia, quam istic vel credatur, vel intelligatur. Et interim tot tan- tisq; sarcinâ grauat suam conscientiam Episcopus vt mirer sane, quomodo quietum som- num capere possit, præsertim vbi tot animarum millia pereunt, & ob Pastoris absentiam oues simulq; pastores inferiores periclitantur. Ignoscatur quæso mihi libere dicenti quod sentio, quoniam amo Cardinalem Othonem, cui præ omnibus debeo. Mallem sane illum absq; hoc Episcopatu viuere, quam solo Episcopatus titulo gaudere, & oues tam negligenter pascere, quarum lana vilitat. Alij spectant emolumenta temporalia, & amplas quarant: honores: ego futurum cito iudicium, & reddendam accepta villicationis rationem, & paucis malo dispensatori paratus confidiro simulq; timeo vehementer. Hæc fidelis moni- tor adeo grauius ac seuerus, quia vbi res agitur animarum velleuissima negli- gentiæ species valde sapientibus formidatur.

Animaduersio.

Canisius ergo Principum & Magnatum amicitias nequaquam per as- sentationes, sed per libertatis Christianæ vsum fouit, ita vt viri Sapientis & Fide- lis monitorij officio strenue fungeretur. Sapientis autem oratio pungit & vul- nerat ac dolorem facit. Eccle. 12. Verba Sapientum sicut stimuli. Vbi S. Hierony- mus, Notandum est, inquit, quod Verba Sapientum dicantur pungere, non palpare, nec molli manu attrahere lasciuiam, sed errantibus & tardis poenitentia dolores & vulnus instigare. Si cuius igitur sermo non pungit, sed oblectationem facit audientibus iste sermo non est Sapientis. Verum dolor, quem Sapiens facit, salutaris est, vt Proverb. 13. scriptum est: Lingua Sapientum sanitas. Fides monitoris in eo spectatur, si iustus sit debitumque reddat, sicut Paulus Rom. 13. præcipit. Reddite omnibus debita. Debet autem quisque proximo, quo ille eget, quodque ipse sine noxa sua aut suorum, quibus est deuinctior, communicare potest, siue illud corporale, siue spirituale sit beneficium. Mandauit enim Deus vnicuique, de proximo suo, Eccli. 17. Itaq; quæcumque Misericordiæ erga proximum opera sunt, eadem velut ex lege caritatis debita Iustitiæ quoque assignantur. Id nos S. Gregorius Pastoral. part. 3. admonit. 22. totidem verbis docet: Cum qualibet necessariis indigentibus ministramus, sua illis reddimus, non nostra largimur: Iustitia debitum potius solui-
quam-

I 3.

quam-

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

UNIVERSIDAD

quam Misericordia opus implemus. Unde ipsa veritas cum de Misericordia cautè exhibenda loqueretur, ait: Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus. Cuius sententia etiam Psalmista concinens dicit, dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in æternum. Cum enim largitatem irruentem pauperibus premisset, non hanc vocare Misericordiam, sed iustitiam maluit: quia quod à communi Domino tribuitur, iustum profectò est, ut qui accipiunt eo communiter utantur. Hinc etiam Salomon ait: Qui iustus est, tribuet, & non cessabit. Hæc Gregorius. Sed & proprie Eruditionem siue Castigationem proximi peccantis, seu fraternam correptionem, simul Misericordiam siue Amoris, & Iustitiæ opus esse, per spicue docemur. Apoc. 3. Ego quos amo, arguo & castigo. Eccli. 8. Qui misericordiam habet, docet & erudit quasi Pastor gregem suum. Cui consequens est, ut qui proximum doctrina & eruditione indigentem, docere & erudire negligit, cum tamen possit, is Misericordiam & caritatem non habeat. Psalm. 140. Percutiet me iustus in misericordia & increpabit me. Iniustus ergo simul & Immisericors, est qui proximum verbis Sapientiæ, stimuli vice pungentibus, percutere & increpare prætermittit. Atque hoc est peccatum illud, de quo Leuit. 19. ita fit mentio: Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice (siue aperte) argue eum, ne habeas super illo peccatum. Iniustitiæ scilicet, per quam nec Deo, nec Dei filio, siue fratri, aut proximo debitum redditur. Nam etiam Deo facit iniuriam, qui filium eius verbis sanare, cum possit, negligit. Qui cumque enim de familia Dei sumus, & in domesticis eius censemur, Zelo domus, eius comedi, omniumque rerum causa, quas Deo tamquam patrifamilias perire cernimus, aut stomachum mouere posse intelligimus, cruciari animisque angiatque ad id seruandum aut corrigendum an-niti debemus, ut non minus in nobis locum habeat, quam in Christo, quod Ioh. 2. de illo prædicatur: Zelus domus tua comedit me. Quæ verba explanans S. Augustinus Tract. 10. in Iohan. docet, cum Zelo domus Dei comedi, qui omnia qua ibi videt perversa, satagit emendare, & cupit corrigere, quod quidem omnium Christianorum officium esse, sic ibidem exsequitur: Vnumquemque Christianum Zelus domus Dei comedat, in qua domo membrum est. Si autem fueris frigidus, marcidus, ad te solum spectans, & dicens. Quid mihi est curare aliena peccata? Sufficit mihi anima mea. Eia non veni tibi in mentem seruus ille Matth. 25. qui abscondit talentum? Numquid accusatus est, quia perdidit, non quia sine lucro seruauit? Nolite fratres quiescere lucrari Christo, qui estis lucrati à Christo. Cum autem quiuis Christi domesticus Zeli domus Dei comedi, & animæ suæ salute non contentus etiam de alienis peccatis corrigendis & proximorum animabus per fraternam corruptionem lucrandis satagere debeat, idque officium sine peccato iniustitiæ in Deum & proximum prætermittere non posset, tum multo magis hoc eorum est officium, qui à Deo rei ex sententia ipsius conficiendæ instrumenta seu Media acceperunt, eamque in rem suam Deo, ac proximis fidem obligarunt, Sacerdotum puta, qui animarum

Verbo

Verbo & Sacramentis regendarum prouinciam ceperunt. Hi sunt Angeli, seu Legati Dei cum pacto pacis & vitæ ad homines peccatores missi, in quorum ore Deus Spiritum suum & reconciliationis verbum posuit, ut sine villo timore omne Dei consilium hominibus annuncient, nihil prorsus rerum ad saluas faciendas animas vitium subtrahentes. Malach. 1. Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Pactum meum fuit cum eo vita & pacis. Lex veritatis fuit in ore eius, & multos avertit ab iniquitate. Isai. 59. Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent ab ore tuo, neque ab ore seminis tui, neque ab ore seminis seminis tui amodo & vsque in sempiternum. 2. Corint. 5. Deus dedit nobis ministerium reconciliationis & posuit in vobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo Legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. 2. Timot. 1. Bonum depositum custodi per Spiritum Sanctum, qui habitat in vobis. Resuscita gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum presbyterij. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis seu fortitudinis, & dilectionis & caritatis, seu castigationis, ut scilicet fortiter ac sine villo timore peccatores castigemus. Act. 20. Vos scitis quomodo vobiscum per tempus fuerim seruiens Deo, & quomodo nihil subtraxerim vitium, quo minus annuncierem vobis, & docerem vos publice & per domos seu priuatim, testificans omnibus penitentiam & fidem in Christum. Contestor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium. Non enim subterfugi, quominus annuncierem vobis omne Dei Consilium. Per triennium nocte & die non cessavi, cum lacrymis monens vnumquemque vestrum, sicut Isai. 33. scriptum est: Angeli pacis amare stebunt. Et Psal. 125. Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Flabant mittentes semina sua. Minime ergo mundus est Prædicator aut Confessarius ab hominum sanguine, sed est vir sanguinum & dolosus, si quicquam ad salutem vitium subtrahat, ac timore aliquo subterfugiat quominus omne Dei consilium seu voluntatem hominibus annunciet, 2. Tim. 4. Prædicaverbum, vigila, in omnibus labora opus fac Evangelista, ministerium tuum imple, in sta oportune, argue, obsecra, increpa. Et sic quidem Prædicatores & confessarij qua sunt Angeli seu Legati Dei suo officio perfunguntur.

CAP. V. T. XVIII.

Am idem sunt Excubitores, quorum munus est nocturnas diurnasque agitare vigilias, ut comperito hostem aduentare quam contentissimo buccinæ seu tubæ cantu ciues è somno excitent, aut alia agentes arma capere horrentur, id est, animaduerso animæ periculo ob aliquod peccatum, peccatori ostendant, ei damnationis adesse periculum, nisi penitentia arma expediat, ipsique hostem profliget, sine animæ salutem in tuto collocet. Hebr. 13. Obsecrate Præpositum vestrum & subiaccete ei. Ipsi enim peruiuant tanquam

PAGINA 71

rationem redditurus pro animabus vestris, Ezech. 33. Fili hominis, speculator in dedi te de-
muis Israel. Si speculator viderit gladium venientem, & non insounerit buccina, ut populus
se non custodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate
sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram, Jerem. 6. Constitui
super vos speculatores. Audite vocem tuba. Isai. 27. In die illa clangetur in tuba magna,
super vos speculatores. Audite vocem tuba. Isai. 27. In die illa clangetur in tuba magna,
Isai. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam & annuncia populo meo scelera
eorum. Isai. 40. Exalta in fortitudine vocem tuam, qui Evangelizas Sion: exalta, noli
timere. Ose. 8. In gutture tuo sit tuba, pro eo quod transgressi sunt fœdus meum, & legem
meam prauaricati sunt. Sunt iidem quoque Duces militiæ Christi, cum sua, tum
aliorum peccata oppugnantes, & gladio Spiritus fidei vitæque impietatem in-
terficiunt & omnem altitudinem Regum ac Principum destruentes, ipsos-
que alligantes & in Christi captiuitatem redigentes. 1. Timot. 1. Hoc preceptum
commodo tibi, ut milites bonam militiam, habens fidem & bonam conscientiam. 2. Ti-
mot. 2. Labora sicut bonus miles Christi. Zach. 12. In die illa ponam Duces Iuda sicut ca-
minum ignis in lignis & sicut fascem ignis in feno, & deuorabunt ad dextram & ad fini-
stram omnes populos in circuitu, id est, occident ut peccato mortui Christo viuant,
quomodo Petro, ut Gentibus prædicaret, dictum fuit, Act. 10. Occide & man-
duca. Et de populorum conuersione Ecclesiæ, Mich. 4. Comminues populos multos
& interficies Dominorapinas eorum (id est, animas quas Diabolo eripies) & forti-
tudinem eorum Domino vniuersa terra. 2. Cor. 10. In carne ambulantes non secundum
carnem militamus. Nam arma militia nostra non carnalia sunt, sed potentia Deo ad de-
structionem munitionum, consilia destruentes & omnem altitudinem extollentem se ad-
uersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium
Christi, & in promptu habentes vlscisci omnem inobedientiam. Psalm. 149. Exaltationes
Dei in gutture eorum, & gladij accipites in manibus eorum ad faciendam vindictam in-
nationibus, increpationes in populis: ad alligandos Reges eorum in compedibus, & Nobiles
eorum in manicis ferreâ, ut faciant in eum iudicium conscriptum, siue ut in captiuita-
tem. Christi eos redigant, & inobedientiam eorum vlsciscantur, pœnitentiæ &
satisfactionis opera ab eis exigentes. Ephes. 6. Induite armaturam Dei, ut possitis
resistere in die malo & in omnibus perfecti stare, calceati pedes in præparationem Evange-
lij (tamquam illi de quibus prædictum est, Isai. 52. Quam pulchri pedes annunciantis
bonum, & prædicantis salutem ac pacem?) non est enim nobis colluctatio aduersus carnem
& sanguinem (non gerimus bellum cum corporibus hominum) sed aduersus prin-
cipes & potestates contra spiritualia nequitia in caelestibus. Horum Ducum officium
est stare ex aduerso, nec cedere Principum potentia, quemadmodum duces
desertores, perfidi & exercitus sui proditores, siue pseudoprophetae faciunt,
ad quos Dei verbum est, Ezech. 13. Va prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum
suum (spiritum scilicet Timoris, non spiritum virtutis, delectationis & castigationis,
quem Deus ipsis dederat per impositionem manuum, sed eam gratiam ipsi neglexe-
runt, nec resuscitarunt, 2. Timoth. 1.) & nihil vident, (cupiditatibus suis & mune-
ribus seu vitæ commoditatibus occæcati quas amittere metuunt, si peccantes
libere in-

libere increpent, quia Munera excacant oculos etiam Sapientum & subvertunt verba
iustorum. Exod. 23.) Quasi vulpes in desertis propheta tui Israel erant (quia faciebant o-
pus suum fraudulenter, prohibentes gladium suum à sanguine, Jerem. 48.) Non ascen-
disti ex aduerso, neque opposuisti murum pro domo Israel, ut staretis in pralio in die Domi-
ni. Quem locum interpretans S. Gregorius Pastoral. part. 2. cap. 4. scribit: Saepè
Rectores improvidi humanam amittere gratiam formidantes rectè libere loqui pertime-
scunt, & iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis Pastorum studio, sed Mercenario-
rum vice deseruiunt. Veniente lupo fugiunt dum se sub silentio abscondant. Hinc namque
eos per prophetam Dominus increpat dicens, Canes muti, non valentes latrare. Hinc
rursum quaritur dicens Non ascendistis ex aduerso, nec opposuistis murum pro
domo Israel ut staretis in pralio in die Domini. Ex aduerso quippe ascendere est
pro defensione gregis voce libera huius mundi potestatibus seu Principibus contraire. Pa-
stor enim rectè dicere timuisse, quid est aliud, quam tacendo terga præbuisse? qui nimi-
rum si pro grege se obijit, murum pro domo Israel hostibus opponit. Et part. 3. Admonit.
26. Si medicinalis artu minime ignari secandum vulnus cernerent, & tamen secare recu-
sarent, profecto peccatum fraterna mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo cul-
pa involuantur adspiciunt, qui dum cognoscunt vulnera, mentium, curare negligunt ea se-
ctione verborum? Vnde & bene per Prophetam dicitur, Maledictus qui prohibet gladium
suum à sanguine. Gladium quippe à sanguine prohibere, est prædicationis verbum à carna-
lis vita interfectione retinere. De quo rursum Gladio dicitur, Et gladius meus manduca-
bit carnem.

CAPVT XIX.

Præterea vero iidem sunt Oeconomi Dispensatores domus Dei ad hoc
constituti, ut seruis Dei frumentum seu triticum verbi diuini admeriantur
sine vlla frumenti suppressione, & absque palearum mixtura. Frumentum vero
supprimi, qui ad salutem necessaria dicere ac facere prætermittit. Triticum est
doctrina à Deo reuelata, Paleæ vero sunt hominum somnia seu commenta, si-
ue doctrina quam non Dei Spiritus reuelauit, sed aliqua siue lucri, siue inanis
gloriosæ cupiditas inuenit. Luc. 12. Quis putat esse fidelis dispensator & prudens,
quem constituet Dominus supra familiam suam, ut det illi in tempore tritici mensuram? 1.
Corint. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores misteriorum
Dei. 1. Cor. 9. Va mihi nisi Evangelizauero. Dispensatio enim mihi credita est. Prov. 11.
Qui abscondit frumenta, maledicetur in populo. Frumenta abscondere, est prædicationis
sanctæ apud se verba retinere. In populo autem talis quisque, maledicetur, qui in solius silen-
tij culpa pro multorum, quos corrigere potuit, pœna damnatur, ait S. Gregorius Pastor.
part. 3. Admonit. 26. Qui vero contentiosorum hominum somnia argutasque
nugas pro Dei verbo hominibus obtudit, aut certe verbo illi admiscet, quam
nihil hominibus opera sua proffit, multis verbis Deus declarat. Jerem. 23. Pro-

K

pheta &

pheta & sacerdos polluti sunt, & in domo mea inveni malum eorum. Via eorum quasi lubricum in tenebris, ut qui eos duces sequitur, euadere non possit quin prolabatur. Visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini. Vaticinantur mendacium, & prophetant seductiones cordis sui: qui volunt ut obliuiscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum, quae narrat unusquisque ad proximum suum. *Propheta qui habet somnium, narret somnium* (nec suas lutulentas & contortas conclusiunculas, profidei capitibus venditet) & qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum verè (sine vlla somniorum admixtione) quid palea ad triticum, dicit Dominus? Numquid non verba mea sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petram? Propterea ecce ego ad prophetas, qui surantur verba mea unusquisque ad proximo suo, qui nihil profecerunt populo huic. Quia scilicet pane mendacij, non tritico sermonis Dei, populum pauperunt: quem qui comedit, non plus alitur, quam qui comedere se somniat. *Isai. 29. Si ut somniat esuriens & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius: sicut erit populus qui ore appropinquat mihi, & in labijs suis glorificat me, cor autem eius longe est à me*, (simulat se velle legem mea audire, & ex ea discere ad salutem suam necessaria, cum tamen *Videntes* seu Verbum Dei intelligentes aspiciuntur, & *Adspicientes*, hoc est, eos qui scripturam quidem legunt, non tamen intelligunt, cum careant reuelatione interna contemplationis, *Videntibus* praeferat, & ab illis grata sibi que placentia audire velit.) *Timuerunt me mandato hominum & doctrinam* (id est, interprete Christo Marc. 7. *Relinquentes mandatum Dei tenent traditiones hominum*) Ideo addam at admirationem faciam populo huic mira, uolo grandi & stupendo. *Peribit enim Sapientia à sapientibus eius & intellectus prudentium eius abscondetur. Miscebit vobis Dominus Spiritum somnii: claudet oculos vestros: Prophetas & principes vestros qui vident visiones operiet.* id est, ipsi Doctores vestri sic excæcabantur, ut cum visiones siue scripturas, propheticas vident, eas tamen non plus intelligant, quam si prorsus illiterati essent. *Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati: quem cum dederint scienti literas, dicent. Lege istum: & respondebit. Non possum: Signatum est enim. Et dabitur liber nescienti literas, dicitur: quees Lege & respondebit. Nescio literas.* Causa, cur Deus populum hac pœna, id est, tam grandi & miraculoso stupore afficiat. *Isai. 30 sic redditur: Populus ad iracundiam prouocans est, & filij mendaces. filij nolentes audire legem Dei* (ex ore Sacerdotis *Videntis* seu *Contemplatiui*, ex cuius ore lex requiri debet, *Malach. 2.*) *Qui dicunt Videntibus Nolite videre. Et Adspicientibus dicunt, Nolite adspicere nobis ea quae recta sunt: videte nobis errores: loquimini nobis placentia: auferete à me viam* (mandatorum Dei) *declinate à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel* (siue ut est in *Chaldaeo: cesset verbum sancti Israel*, id est, ne mihi molesti sitis scripturae verbis in medium allatis) *Reprobastis verbum hoc, & sperastis in calumnia & in tumultu, & innixistis super eo*: id est, spem salutis posuistis non in Verbo Dei, quod auersaminia audire ex hominibus *Contemplatiuis*, sed in falsa eius interpretatione, quae est *Calumnia*, & in contentiosorum Theologorum somniis, quae nihil aliud sunt quam *Tumulus*. De quibus iam ante hos trecentos annos Cardinalis Io-

hannis Vi-

hannis Vitalis, Franciscanae familiae Theologus, in Speculo suo Morali sic scriptum reliquit. *Notitiam veritatis impediunt affectiones & contentiones*, dicente *Psal. mista*, *Effusa est contentio super Principes, & errare fecit eos in inuio & inuia. Effunditur Contentio super Principes, quia Magistri* (siue *Eristicæ & altercatricis Theologiae Doctores*) *in opinionibus & sententijs sunt discordes. Errant in via, quia offendunt in veritate manifesta. Errant in inuio, quia discordias & dissensionis suscitant, & tunc vtrum mala sint, quae homines faciunt, vel nesciunt, vel forte dubitant, quia sicut granum later inter paleas, sic in clamoribus & Contentionibus latet Veritas. Ut enim Iacob. 3. docetur, Vbi Zelus est & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Sicut vicissim vbi Mansuetudo est ac patientia, ibidem habitas siue aptitudo ad verum audiendum & cognoscendum. *Pf. 118. 24. Dirigit mansuetos in iudicio. Eccli. 5. Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas. 2. Timot. 2. Noli contendere verbum ad nihil enim vile est, nisi ad subversionem audientium. Stultas & sine disciplina quaestiones* (hominum languentium circa quaestiones & pugnas verborum, & oppositiones falsi nominis scientia, seu *Dialecticæ*, *1. Timot. 6.*) *deuita: sciens quia generant lites. Seruum autem Domini non oportet litigare.* (nec *Eristicam* seu contentiosum esse) *sed mansuetum esse ad omnes didacticum seu docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt si quando Deus det illi poenitentiam ad cognoscendam veritatem.* velut sperare licet ex mansuetudine & patientia serui Dei. *Didactica* nempe *Theologia* circa sacras literas, sacra Concilia & SS. Patrum doctrinam occupatur, eiusque Finis est & doctores & auditores purgare, illuminare & perficere, siue mentem informare & voluntatem Dei ac proximi amore accendere. *Hæc Theologia facit, ut homo Dei sit perfectus & ad omnes opus bonum instructus, 2. Timot. 3* quod contra *Theologia Eristica* siue *Altercatricis* *quaestiones magis praestans, quam adificationem Dei in fide.* (*1. Tim. 1.*) nec aliud quaerens quam ingenij plausum, ne quis scilicet acumine & doctrina inferior alijs videatur, hæc ergo hominem se possidentem instruit *ad omne opus prauum, nec est Sapientia eius desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica, Iacob. 3.* Ita planum fit, eos super Tumultu inniti, qui reprobant Verbum Dei, quod in sacris literis, & in Sanctorum Patrum ac Theologorum *Didacticorum* libris continetur, & pro eo malunt audire, quod Theologi *Eristici* pro suis & magistrorum suorum somniis maximis clamoribus litigantes & tumultuantes commenti sunt. Tales frustra siue in vanum colunt Deum doctrinam & preceptis hominum, suntque *Hypocrita & filij mendaces*, nolentes audire legem Dei, & Confessarios ac Praedicatorum eligunt, qui loquantur grata ipsisque placentia. Pro certo igitur habere possunt, euenturum sibi quod hic Deus comminatur, ut oculi eorum operiantur, nec veritatem aut salutis viam inueniant: quodque *Isaiæ 59.* eis praedicit, qui cibum comedunt ab istius notae dolosis Dispensatoribus antepositum: *Non est qui innocat iustitiam, neque est qui iudicet verè* (nimirum secundum sermonem Dei, non secundum somnia hominum)*

K 2

sed con-

Sed confidunt in nihili, & loquuntur vanitatem. Conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem (argutiæ, quas magno labore excogitarunt, nihil sunt nisi fallaciæ) *Oua aspidum ruperunt, siue excluderunt, & telas aranea texerunt. Qui comederit de ouis eorum morietur, & quod confotum est (nempe oua) erumpet in regulum seu basiliscum, animasque occidet. Tela eorum (somnia, quæ velut araneus, ex visceribus suis texerunt) non erunt in vestimentum (siue in opus bonum, quo quis indurus coram Deo apparere possit) neg. operientur operibus suis (id est, nec ipsi ex suis opinionibus meliores reddentur.) Opera seu dogmata eorum opera inutilia (quibus nec se ipsos saluos faciunt, nec eos, qui illos audiunt) & opus iniquitatis in manibus eorum (vt non modo nihil profint, sed etiam noceant, velut operantes iniquitatem seu doctrinam noxiam) Pedes eorum ad malum currunt (siue ad malum finem actiones & doctrinam suam dirigunt, quomodo Ierem. 22. Tui oculi & cor ad auariciam, & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad cursum mali operis) & festinant vt effundant sanguinem innocentem (quod etiam faciunt pauperum & entium defraudantes Eccli. 34.) Cogitationes eorum, cogitationes inutiles. Vastitas & contritio in vis eorum. Viam pacis (cum Deo, siue rationes agenda pœnitentiæ & recuperandæ Dei gratiæ) nescierunt, & non est iudicium in gressibus eorum. Semita eorum incuruata sunt eis (non recto pede ad veritatem incedunt, sed declinant in obliquationes, Psal. 124. Galat. 2.) *omnis qui calcat in eis, ignorat pacem, id est, quicumque tales Doctores sequitur, numquam pacem & veniam seu peccatorum remissionem à Deo consequetur.**

CAPVT XX.

ATque hinc discere possunt Principes, quantum ad salutem ipsorum referat, eos cauere ab ouis aspidum, quæ Prædicatores & Confessarij Eristica potius, quam Didactica Theologia instructi eis comedenda anteponunt, curare autem, vt ab ijs pascantur Dispensatoribus, qui Triticum sine palarum mixtura præbent, nec aut frumenta abscondunt, aut somnia humana visionesque cordis sui Verbo Dei admiscunt. Exemplo eis sit David, qui quantopere ab ijs metuerit & cauerit, qui venenum aspidum sub labiis habebant & sermonibus callide excogitatis animæ eius insidiabantur, passim nobis declarat. Vt Psal. 54. *Contristatus sum in exercitatione seu meditatione mea à voce inimici, & à tribulatione siue infestatione peccatoris. Quoniam declinauerunt in me iniquitatem (id est, iniqua & assentatoria doctrina sua irretire me cogitant) & in ira molesti sunt mihi. Et dixi. Quis dabit mihi pennas sicut columba & volabo (effugiam insidiatores) & quiescam. Ecce elongabo fugiens & manebo in solitudine. Præcipite Domine, & diuide linguas eorum (vt inter se irixantes alij aliis fidem abrogent, nec nocere aliis possint) quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate (iam animaduerti eos altercandi & verbis contendendi libidine teneri, & languere circa quæstiones*

& pugnas

& pugnas verborum, velut homines veritate priuatos, qui questum existimant pietatem. i. Tim. 6. Si inimicus (apertus ac professus) maledixisset mihi, sustinuissem utiq; & si is qui palam oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero (quasi dicat) Tu Reuerende Pater Confessarie) homo vnanimis, dux meus & notus meus (quem ego intus & in cute pernouisse mihi videbar, quoque magistro vitæ ac duce viæ ad cælum utebar) qui simul mecum dulces capiebas cibos (& sportulam ex palatio meo plurimasque vitæ commoditates) in domo Dei ambulauimus cum consensu (te omnia mea dicta & facta quasi Deo grata approbante) Ego autem ad Deum clamaui & Dominus saluabit me. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquabant mihi (qui vltro se offerebant, vt mihi à Confessionibus essent, & de anima mea scilicet verbis negociarentur, cor exercitatum auaritia habentes, 2. Petr. 2.) quoniam inter multos erant mecum. (ita vt vnum habens Confessarium perinde esset ac si multos haberem, qui omnes inter se congruunt, & de compacto rem gerunt, quasi in Valabro olearii, oleum scilicet adulationis vendentes, quo capita siue Principes impingunt & faciem eorum exhilarent, in malitia sua latificantes Regem & in mendacijs suis Principes, Ose. 7. Olei quippe vsus est ad lætificandum vt Psal. 103. Vt exhilarare faciem in oleo.) Molliti sunt Sermones ejus (vel eorum) super oleum, & ipsi sunt iacula, quibus animam eius, qui credis eis, configant. Tu vero Deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum & dolosi (quorum verba insidiantur sanguini, vt effundant scilicet sanguinem innocentem, siue animas simplicium perdant, Proverb. 12.) non dimidiabunt dies suos. Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum, id est, cum sint athei, nec Deum esse aut res humanas curare credant, quantumcumque ætate procedunt, nihil animo mutantur, etiam si vt vulpes pilos mutant Et Psal. 139. Eripe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me (quasi dicat, à doloso Confessariorum genere) qui cogitauerunt iniquitates in corde tota die constituebant prælia (multis annis quotidie pugnis verborum & oppositionibus falsi nominis scientiæ ingenium subegerunt.) Acuerunt linguam suam sicut serpentes: venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me Domine de manu seu potestate peccatoris (ne mihi velut Confessarius manum vnquam imponat) ab hominibus iniquis siue auaris eripe me qui cogitauerunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum mihi. Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori, id est, ne permittas, vt mihi ad desideria mea Confessarius contingat, qui loqui curet mihi patientia, probetque viam illam & Deo seruiendi rationem, quam mihi rectam videri animaduertit; ne magno malo meo experiat verum esse illud Proverb. 16. Est via, qua videtur homini recta, & nouis. ma eius ducunt ad mortem. Et Psal. 140. Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalis seu retibus operantium iniquitatem. Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis (id est, fac ne malitiolæ doctrinæ magistrorum illorum subscribam, qui argute distinctiunculas excogitarunt, quinque peccata excusantur, aut peccata nota esse doceantur) cum hominibus operantibus iniquitatem (id est, sicut faciunt iniquitatis magistri) & non communicem cum electis

K 3

eorum,

eorum, siue vt est in Hebræo, *ne comedam in delicijs eorum*, quæ nihil aliud sunt quam Oua aspidum. *Percutiat seu corripiat me iustus in misericordia*, & increpet me (talisi mihi Confessarius contingat) *oleum autem peccatoris non impinguet caput meum*, id est, fac ne Confessarius adulator per dulces sermones & benedictiones cor meum seducat, non Christo, sed Venti suo seruiens, aut vtilitatibus corporis, cuius ille membrum est, consulens, Rom. 16. *Melius quippe est à Sapiente corripiri* (quamuis verba Sapientum vt stimuli pungant & numerent) *quam stultorum adulatione decipi*, Eccle. 7 & *Melior est manifesta correptio quam amor absconditus*, & *meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula edientis*. Prover. 27. Hoc ergo Dauidis exemplo Principes de animæ suæ solliciti rebus reli&is se custodiunt, ne insidijs Oleariorum opportuni fiant, sed sancto & integro conscientiæ moderatore, Canisij alicuius simili, vtantur.

CAPVT XXI.

Pag. 166.

Canisius scribendo contra Hæreticos videbatur sibi Germanis si non eruditus, at certe idiotis atque simplicibus non solum gratificari, sed etiam prodesse in Domino posse. Sperabat aliquid præter ea, quæ circumferuntur, in medium allaturum, vt saltem caritate atque modestia vinceret plerosque scriptores, qui nescio quos impetus & affectus humanos suis libris immiscerent, ipsique Germanos offendant magis, quam sanant austerâ illa curatione atque tractatione.

Pag. 362.

Volebat Canisius scriptores Calamo veritatem Catholicam adversus Hæreticos, publicè tuentes, diligenter cauere, ne mordaciores essent, ne scommatis vterentur acerbis, sed Christianam vbique & religiosam modestiam obtinerent. Quod non modo à nostris exigebat hominibus (id est, à Iesuitis) sed ab omnibus, qui contra Hæreticos scriberent. Itaque ad virum benedictum & sibi persfamiliarem, posteaque Episcopum (Iohannem Nasum) à quo iudicanda scripta quadam acceperat, hac inter alia scribit: *Habeo viros doctos hæcenus mihi consentientes*, in tuis nimirum scriptis multa dici mollius posse, præsertim vbi falsas allusiones immiscet de nomine Caluini, Melancthonis & similibus. Rhetorum est, non huius temporis Theologorum, hisce sterculis luxuriari. *Non sanamus agrotos hisce pharmacis, sed potius reddimus insanabiles*. Cordatè & mature sobrique defendenda veritas vt modestia nostra nota sit omnibus hominibus, & si fieri queat, testimonium etiam ab ijs, qui foris sunt, accipiamus. Quocirca nolim ansam Germanis tribuas, vt iuuenilem potius in hoc scripto alijsque seruorem noui scriptoris incusent, quam grauitatem & lenitatem Theologo pio dignam ament commendentque.

Animad,

Animaduersio.

Recte, grauitè ac prudenter Canisius iudicauit, contentiosos & rixosos scriptores non modo nemini quicquam prodesse, sed etiam de salute eorum, qui ab Ecclesiæ communionè alieni sunt, deque sua & Ecclesiæ ipsius ac veritatis existimatione pessime mereri, quæ de re ne cui possit esse dubium, nonnulla ex sacris literis afferre placet. 2. Timot. 2. *Noli contendere verbis, ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionem audientium*. *Stultas & sine disciplina quæstiones deuita* (nec disputare cupientibus respondendo occasionem da) *sciens quod generent lites*. *Seruum autem Domini non oportet litigare* (ad conuincendos eos qui resistunt veritati) *sed mansuetum esse ad omnes didacticum seu docibilem* (non Eristicum, qui hoc spectet, vt hominum mens informetur seu doceatur, & voluntas ad agendum moueatur, non autem vt ipse vicisse & ingenio, doctrina & acumine plus posse existimetur) *patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt, si forte Deus dei illi pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiciant à Diaboli laqueis, à quo aptius tenentur ad ipsius voluntatem*. Hic docemur, Hæreticos esse captiuos Diaboli, & laqueis eius (id est, peccatis) ita vinctos teneri, vt veritatem cognoscere non possint, donec pœnitentiæ gratiam Deus illis tribuat. Pœnitentiæ vero impedimentum est contentio, eum coniunctum habeat victoriæ desiderium, in quo qui impeditur, cauere vix potest quin ira incendatur, ex eoque fiat pertinacior & dyscolus, incommodus & intractabilis. Sed mansuetudo, modestia, placabilitas ac patientia alterius secum agentis eum parat idoneumque facit seu disponit ad pœnitentiam, vel saltem ad audiendâ patientiam: qui sane minime contemnendus mansuetudinis fructus est. Vt enim ait poëta: *Nemo adeo serus est, vt non miscere possit*. Si modo cultura patientem accommodet auribus. 2. Timot. 4. *Prædica verbum, argue, obsecra, increpa cum omni patientia & doctrina*. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros, prurientes auribus, & à veritate qui serm audisum auertent, ad fabulas autem (Hæreticorum) conuertentur. Tu ergo vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelista, ministerium tuum imple. Hic omnia Paulus enumerat, quæ ad conuertendos Hæreticorum discipulos Dei seruo præstanda sunt. Doctrinam & Patientiam præscribit, non Contentiones seu Disputationes, quoniam per illas occasio Hæreticis præbetur plures in errorem inducendi, velut priore loco docuerat: *Profana & inaniloquia deuita, multum enim proficiunt ad impietatem & sermo eorum vt cancer serpit, si de iis coram multitudine disputetur*. 1. Timot. 6. *Depositum custode, deuitans profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ* (seu Dialecticæ aut Sophisticæ) *quam quidam promittentes circa fidem exciderunt*. Si quis aliter docet, superbum est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum. Tit. 3. *Stultas quæstiones & contentiones & pugnas legi deuita* (nec in disputationem admitte) *sunt enim inutiles & vana*. Hæreticum hominem

hominem post vnam & secundam correptionem (non contentionem aut disputationem) deuita. Iacob. 3. *Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientia. Quod si Zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris: nolite gloriari (de vestro veritatis Zelo) & mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim ista Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica.* Apocal. 3. Christus ipse docet, Hæreticos non reduci ad Ecclesiæ obedientiam per magnam Sermonis virtutem aut disputandi facultatem, sed per magnam patientiam, qua Dei seruus obtinet Dei amorem, & aperit ostium fidei, per quod errantes in Ecclesiam reuerti possint. *Ecce (inquit ad Episcopum) dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere: quia modicam habes virtutem seu facultatem disputandi, & seruaisti verbum meum, & non negasti (factis) nomen meum. Ecce dabo de Synagoga Sathana, qui dicunt se Iudaos esse, & non sunt, sed mentiuntur. Ecce faciam illos, vt (per ostium coram te apertum) veniant, & adorent ante pedes tuos, & scient quia ego dilexi te, quoniam seruaisti verbum patientia mea. Vsq; adeo Dei seruus patientia sua & Dei amorem & errantium benevolentiam sibi conciliat.* Proverb. 25. *Patientia lenietur princeps, & lingua mollis confringet duritiam, siue expugnabit pertinaciam.* Proverb. 15. *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furor.* Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatos. Proverb. 27. *Ferrum ferro acuitur, & homo exacuit faciem amici sui. Si nempe cum eo contendat.* Eccl. 6. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.* Proverb. 19. *Doctrina viri per patientiam noscitur, & gloria eius est iniqua pratergredi, nec anxium esse, ne si taceat, victus esse, aut ingenio & doctrina minus posse existimetur, qui metus leuitatem & incitiam arguit, sicut vicissim patientia & contentus talis de se opinionis est signum doctrinæ seu Doctoratus, quod quis scilicet in schola Christi doctus fuerit & Doctoris gradum obrinuerit, nam prima eius scholæ actioalis hoc præcepto absoluitur: *Discite à me, quod mitis sum & humilis corde? Tollite iugum & onus meum super vos, tamquam Asini fortes ad sufferendas plagas. Improprium expectet cor vestrum, & cupiat saturari opprobrii,* Psal. 68. Thren. 3. *Audite me, qui scitis iustum, nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum nemeuatis,* Isai. 51. *Hoc David se fecisse sic significat* Psal. 37. *Qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates, & dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum, & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones, quoniam in te Domine speraui.* Prov. 14. *Qui patiens est, multa gubernatur prudentia: qui impatiens est, exaltat stultitiam suam, vt omnibus fiat conspicua,* Proverb. 18. *Labia stulti miscunt serixis, & os eius iurgia prouocat.* Prov. 20. *Honor est homini, qui separat se à contentionibus: omnes autem stulti miscuntur contumelijs* Isai. 50. docemur, illum habere linguam pædiæ seu disciplinam, qui patiens sit, nec contradicat aut litigere, & Doctorem tali lingua præditum Deo auxiliante aduersarios suos vincere. *Domini dedit mihi linguam pædiæ, eruditam aut disciplinam, vt sciam sustinere eum qui lasius est verbo. Deus aperuit mihi aurem: ego autem non contradico, reitor sum non**

*sam non abij, nec opprobria siue contemptum ex patientia imminens subterfugi. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Dominus Deus auxiliator meus. Ideo non sum confusus, nec erubui, quod homines meum silentium ignorantie aut stupiditati assignarent. Ideo posui faciem meam vt petram durissimam, & scio quod non confundar. Luxta est, qui iustificat me, qui contradicit mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce omnes aduersarij mei quasi vestimentum conserentur, siue comedet eos, id est. Hæresibus dies & interna corruptela interitum afferet. Phil. 4. *Modestia vestra nota sit omnibus. Dominus prope est, vt vos scilicet iustificet, nec modestiam & patientiam vestram vobis fraudi esse patiatur.**

CAPVT XXII.

Talem Christi modestiam, patientiam, mansuetudinem & τὸ ἡμερόπλοια ad exemplum nobis Deus anteponit, Isai. 42. & Matth. 12. *Ecce seruus meus, quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit anima mea. Non contendet, neque clamabit, neq; audiet aliqui in plateis vocem eius, non erit tristis, neque turbulentus. Arundinem quassat non confringet, & linum sumigans non exstinguet.* Quam vero nihil huius simile nec in scholis, nec in libris Iesuitarum inuenitur? Nam Scholæ quidem stentoreis magistrorum ac discipulorum vocibus personare solent excussa penitus sententiæ illius memoria: *Qui bene dicit proximo suo voce grandi de nocte surgens* (importuna vociferatione bonam vicino noctem comprecans) *maledicensi similis erit.* Tam contentiose quidem Reuerendi isti Patres de lana sæpe caprina rixari inter se solent, vt plus quam in vna platea voces eorum audiantur, meritoque tantæ intemperie vel rusticanum hominem atq; etiam à Christi sacris alienum dispuere debeat. Libri autem quos magno sane numero aduersus Hæreticos ediderunt, tot plerumque non bonis dictis, diatribis, iocis, cauillis & conuicijs affluunt, vt nihil magis metuere videantur, quam ne maledicti & conuicii exercitatione priores vel solutissimi oris linguæque effrenatissimæ Hæretico relinquere necesse habeant, qua quidem in re non minus Exemplo, quam Facto sunt noxii, remoramq; faciunt errantium saluti ac paci publicæ, cum alii cæterum minime acerbi, & officiosa in diuersæ religionis homines voluntate præditi ista Iesuitarum consuetudine auferantur. chartaque non pro ingenio eorum dentata aduersus dissentientes rem gerant. Nec verò aliam plerumque Iesuitæ libris velitandi causam habent, quam malæ de se opinionis impatientiam, quia scilicet ne falsam quidem infamiam æquo animo ferro possunt, anxijque sunt, ne si vel obscurissimi tenebrionis librum aut factam sibi contumeliam relinquunt *ἀναγιγνωσκόντων* ac sine responso, ipsi in noxa esse, aut redargutiones non habere, nec pro se quicquam aduersario regerere posse, aut

par pro pari referendi copia defici existimemur. Nec quicquam eis est praesidij in monito illo Salomonis Prover. 26. *Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi Sapiens esse videatur* Nam ibi Graeca versio pro *Iuxta* habet *εἰς*, estque sensus, si silentio nostro stultum in errore confirmatum iri appareat, tum non deferendum esse curam salutis eius, sed ad *stultitiam* eius ita respondendum, ut ne gloriandi atque errore perseverandi causam habeat. Id autem longe rectius quis *de auri sacis*, quam *de suis* effectum dederit, id est, si veritatem simpliciter sine vilius sellis aut b. l. s. mixtura exposuerit. Aliter enim erit stulto similis, quod ibidem sic vetat Salomo: *Ne respondeas stulto: non ad iram eius respondeas, iuxta stultitiam suam ne efficiaris ei similis.* Sic enim ipse sibi sapere videbitur, qui te nactus sit socium, non minus quam ipse sit, contentiosum & impatientem: velut in Geresero multisque aliis Iesuitis eorumque aduersariis videmus vsu venisse, ut haud facile sit decernere, utris impatientiae, stultitiae & scurrilitatis palma sit deferenda. Sed quis Iesuitas Canisij dissimillimos miretur in professos Ecclesiae hostes tanta cum bile verborumque acerbitate inuchi, cum Ecclesiae finis conuicia & maledicta non medio, nec trimodio, sed toto horreo admetui nihil verentur, nec ad aliam ob causam, nisi quod illi iusta sua tueri, & patrum suorum hereditatem vna cum bono nomine, quod melius est, quam diuitiarum multarum, vindicare audeant. Eius rei speciem videre licet in *Placida Disceptatione*, quem librum Bauiariae ac Sueviae Iesuitae aduersus veterum Ordinum Monachos edidere. Ut enim Monasteria opulenta, quae Caesar a Protestantibus Edicto repeterat, in suum ius diuisionemque redigerent, Monachosque quorum Ordinibus sui conditores ea dicarant, ab eorum possessione in perpetuum excluderent, tam atrocibus maledictis non vnum alterumque Monachum aut Monasterium, sed vniuersos Ordines configunt, ut vix vniquam eius simile a quoquam Haereticorum quamuis maledicentissimo factum videatur. Huc denique auri sacri sacra fam. s. os adegit, ut sine circuntione dicerent nullumque esse hodie in vniuersa Eu. opa Benedictinum, qui ex praescripto siue Regula S. Benedicti viuat, demta vna Lotharingia & angulo aliquo apud Gades. Omnes etiam Germaniae Benedictinos non modo a recuperatione Monasteriorum, quae Protestantes eis eripuerant, submoueri, sed etiam ex illis in quibus adhuc manserunt, nisi prius ad formulam suam reformatur, iure optimo pelli posse, cum tamen ipsi paucis ante annis plurima Germaniae Monasteria veterem disciplinae rigorem recepisse, nominatimque in *VVeingartenensi concilio prima vna Monti Casini sanctitatem orbi vniuerso representari* libris editis praedicassent, ut eos omnino pudorem omnem perdidisse ac velut *viri Diabolici* aduersus inuicentem Naboth, falsum testimonium scientes ac volentes dixisse appareat. Sed quid de *Paulo Luimanno* dicemus, qui se gloriatur a Primoribus ex omni Societate deletum ad rem aduersus Monachos stylo gerendam, quod ita iudicarent, ipsum modestia, placabilitate & clementia in disputando.

disputando facile ceteros Iesuitarum anteire? At enim vix vlla est libri eius pagina atrocissimo in Monachos maledicto vacua. Ita perperuo ingerit eis *mentacia, calumnias, impudentiam, inuidiam, sedis Apostolica contumaciam, fraudem, dolum, vanitatem, duplicitatem, salutationem, inscitiam, impietatem, scurrilitatem*, quicquid denique ipse & Socij eius ab alijs audire factis suis meruerunt. Nec refert, quod ipse Monachis lacessentibus gratiam eo pacto referte voluisse existimetur. Nam nec verum est, Monachos similia in Iesuitas intorsisse, aut ista merito suo audire nec si verum esset, peccatum peccato castigari & iniuriam iniuria compensari oportuit. Sic quippe Apostolus nos monet 1. Petr. 2. *Si beneficientes patienter sustinetis, hac est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis (ut iniurias patienter feratis) quia & Christus passus est pro vobis, relinquens vobis exemplum ut sequamini vestigia eius: qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore eius, qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur, sicut Iesuitae vulgo faciunt, ut statim contendant, oportere exemplum in eo statui, qui officij sui eos admonere ausus fuerit.* Et 2. Petr. 2. *Non suis reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto: Sed e contrario benedicentes, quia in hoc vocati estis, Et Rom. 12. Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere. Nulli malum pro malo reddentes. Prudentes bona coram omnibus hominibus. Non vosmetipsi defendentes sed date locum ira. (Dei, ut ipse vestris inimicis iratus honorem vestram vindicet) scriptum est enim. Mihi vindicta & ego retribuam, dicit Dominus. Noli vinci a malo, sed vin. e in bono malo. Prov. 20. Ne dicas Reddam malum pro malo: expecta Dominum & liberabit te Prov. 42. Ne dicas. Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reddam unicuique secundum opus suum Matth. 5. Diligite in micos vestros, benefacitebis (multo magis benedicite his) qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos ut fiti filij Patris vestri qui in caelo est. Iesuitae ergo, qui nihil horum faciunt, sed etiam alijs, non calumniantibus, sed eos tantum admonentibus ac sanae volentibus, pro vnoquoque sapientiae verbo, stimuli instar pungente, dena virulentissima maledicta, eaque falsa & mendacia reponunt, & Principes eis in se istos reddere conantur, nequaquam filij sunt Patris qui in caelo est & cum geminis germanis suis Phariseis merentur audire: *Vos ex Patre Diabolo estis & desideria patris vestri vultu facere. Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo, Ioh 8.* Et hoc quidem facillime Carnisio probauero, cuius etiam secunda voluntate Iesuitis de numero librorum in Haereticos editorum tam magnifice gloriantibus, seque ipsos circumspicientibus, & Monachos eo nomine praese contemptentibus, illud Eccle. 10. recte impingitur: *Stultus verba multiplicat.* Et Iob. 35. *Frustra aperit os suum, & absque scientia verba multiplicat.* Et Eccle. 5. *In multo serm. in vniuersis inuenietur stultitia.* Et Eccle. 12. *Faciendi lures libros nullus est finis, & frequens meditatio carnis afflictio est, id est, qui in libris illis meditari, eosque legere velit, quos hodie vt quisque maxime nugator est & otij sui male patiens in publicum emittit, nã ille stulto**

ille stulto labore se ipsum consumet, & corpus nullo operæ pretio affliget. Canisus hoc amplius ita censeret, libros eiusmodi fuisse vnguem in ulcere, & camino oleum addidisse, sermone duro furorem suscitasse, & plerosque Protestantium reddidisse prorsus insanabiles. *Non tali auxilio, nec defensoribus istis Tempus eget.* Non est contentio facta sapientia defursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica.

CAPVT XXIII.

Pag. 377.

Meam culpam agnosco (ait Canisus) quod in Collegiū velut alij non professi habitarem habentem, multasque commoditates, quæ Religio, o Pauperi non congruunt, ad iniserim ex indulgentia superiorum.

Animadversio.

Quotusquisque vero est in Societate, qui hac culpa vacet? Marianæ verba supra recitanti ex libri eius Epilogo, ut sic scribit: *Maior pars Iesuitarum, qui sunt quatuor votorum professi, non se vant votum Paupertatis, cum viuant in Collegiū horumque redditus consumant. Multi multos annos manent proprietarij, multique sunt otiosi, nullam rem vtilis. Nimios sumtus faciunt ac rem familiarem dilapidant (sicque elemosynis, quibus alios pauperes fraudarunt, ad luxum abutuntur) Faciunt ista maiore pompa, quam paupertatem professi conueniat. Omnes curru vehi volunt nemo pedibus iter facere.* Et si autem id faciunt cum superiorum venia & indulgentia: grandi tamen culpa non vacat, quod offensum hominum siue scandalum non euent, neque Societati suæ bonum nomen multis ac magnis thesauris pretiosius mala, quam præbent, specie abrogare, eamque omni hominum generi inuisam reddere quicquam pensi habent. Postulant eam haberi pro Ordine Religiosorum Mendicantium, ac de Paupertate gloriantur, eoque colore Principes, ciuitates, multosque priuatos homines & peculiosas viduas grandibus pecuniæ summis emungunt & circumueniunt, quas postea sumtuosis itineribus, & insanis inuidendarum molium substruccionibus dilapidant. Quibus etiam ex Formula post quarti Voti obligationem in domibus Positis viuere, & quotidiana piorum fidelium stipe siue elemosyna vitam tolerare necesse erat, ij maiorem partem in Collegiis viuunt, ut diuites, eorumque fructibus saginantur. Alij, qui à quarto Voto etiamnum submouentur, hoc est, Societatis pars multo maxima, ius adhuc retinent quæ situs faciendi & sibi serendi ac metendi, si nimirum superioribus visum sit, eos emancipare & ex Societate missos facere. Denique cum à potiori, vnamquamque rem appellari oportet.

lari oporteat, & Societas anno 1626. Collegia quidem vestigalibus annuis dotata habuerit numero 444. Domos vero Professas & mendicitate damnatas non nisi 26. quo iure Mendicantium Religionibus eam accenseri postulant? Scio quidem Pontificem iussisse, ut inter Mendicantium Ordines numeretur: simul tamen certus sum, numquam eum iussisse, ut credamus nigrum esse candidum, & Iesuitas cum contra Regulæ præscriptum, contraque votum ac receptū suum Mammonæ seruiunt, pariter Christo seruire. Si quis tamen Mendicos iuste appellari contendat, eo quod non quidem exiguas stipes aut rauducula & æra minuta, vel etiam in diurnum victum panis cibarij quadras, vini crucij cados, & plebei stomachi obsonium ostiatim erogent, sed domos sed fundos, sed vncta patrimonia atque effertissimos hæreditates à privatis, luculenta vero à Principibus Congiaria & Monasteriorum ditissimorum census e-blandiantur aut extendant: non opinor quemquam fore qui tria cum eo verba commutare aut cuiquam Iesuitæ Mendicabili appellationem controuersam facere velit. Quod autem adhuc Lucriones eiusmodi omnibus Monachorum Ordinibus se antepone, Religionisque summam ac perfectionem Societati suæ vindicare postulant, non temere quemquam nisi manifeste stolidum inuentum iri censeo, qui causam quicquam dicere & intercedere velit, quin ipsorum merito hæc Senecæ verba eis ingerantur: *Est intolerabile res postere numeros & contemnere. Indixisti pecuniam odium Hoc professus es. Hanc personam induisti. Agenda est. Iniquissimum est te pecuniam sub gloria egestatis acquirere.*

CAPVT XXIV.

Pag. 296.

Canisij iudicium de Iesuitarum Aulicisimo.

ANno 1529. Pra nobili ac pio Dynasta (Guilhelmo puta Bauariæ Duci) à Confessionibus erat Sacerdos de Societate animorum tractandorum bene peritus, sed qui frequentior esset in Aula, quam disciplina domestica in stitutiōque Ordinis conueniret. Eam ob rem remouerant Patres, si possent hominem ab eo munere locoque euocatum Romam abstrahere: nec quicquam erat profectum, nisi ut grauius Princeps offenderetur. Causa igitur vel transgenda, vel mitiganda à Prapposito Generali permissa est auctoritate prudentiaque Canisij. Dolebat Princeps bonum gratumque sibi Confessarium tam subito in Urbem euocari & tamquam male gesto munere deformari. Proferri iubebat, si quid subisset fraudis. Sin autem nihil explicaretur, niebat nihil sibi restare aliud, dum videret immerentem hominem tam dure tractari, quam ut culpam in odium & inuidiam domesticam transferret. Tam Canisius grauem ac sapientem disputationem ingressus palam ostendit, quam nihil bona frugū tantum Aula vsus Confessario ipsi, nec Socio, nec Aulicis, nec alicuium.

aliorum denique cuiquam afferret. De veneratione & obseruantia, qua sacris viri debe-
 tur, Aulicos multum remittere: mortales alios, ex quibus tam multis satam amulos & ob-
 tredatares Societati ubique conciliet, existimare nos Magnatum affectatores & negotio: u
 publicorum captatores esse: ipsos quoque sapientes offendit, quod patremur hominem tam-
 diu nequicquam foueri delicateque ali, ac subinde VENANTI etiam Principi adesse
 (NB.) ipsam vero & Sociam paulatim degenerare à Religiosa professione in Aulicam:
 denique rem cum Societatis meritis que pugnare. Itaque in exempli nonnulli ad-
 tum ad licentiam pandere, ut cogitent aliquando sibi quoque permittisse, ut Religiosam
 discipulam cum Aula delictum commutent: alii indignationem aduersus homines ta-
 les accendere, unde mutua caritas aderet. Scire se Principem totam Societati opti-
 me velle. Quare pro sua clementia providendum esse, ne communi eius bono priua-
 tam hominum causam anteferet. Nihil in Religiosorum familiarum perniciosius tentari pos-
 se, quam ut ebedientia & Presidium administrationis: qui si laxarentur, dissoluitur corpus
 & membra dissipari incesse. Oportet ergo sibi additissimi patriocinium suscipere, ac
 Presidium tuere auctoritatem. Frustra ipsos Principes, nisi conseruetur familiaris
 disciplina in carobis, viles inde operarios desideraturos. Fideret Praepositi, per-
 suaderetque sibi, nihil ipse malle, quam tanto Patrono in omnes partes satisfactum:
 nec quicquam clarior, quam ipsos, notam spectat. neque habere Societatum cuiusque sa-
 cruitatem: nec nisi virum quam accommodatissimum sibi obsequium tradituros: Hanc
 rectam esse conscientiam regenda viam. Alioquin Principis ipsius dignitatem agi (NB.)
 velut ex Iesuita vnius consilio se suisque reget & statuatur omnia. Ad extremum grauem
 hanc molestiam Praeposito Generali adimeret, qua intolerabili mox futura esset, si vi-
 dere cogeret, vnum quempiam de sua bonitate gratiaque Principis ad professionis
 sua neglectum & ad contumacia integumentum abuti (NB.) Hac omnia cum
 grauitate modestiam summamque obseruantiam, ac vericundiam cum simplici li-
 bertate permiscens sic egit, ut sapiens Princeps disputationem omnem probaret, sese-
 que Societati placatis: tum demum permiserit egerique, ut Confessarius in Collegio
 versaretur ex norma communi. Illud quoque exstitit ex eo conatu pretium, quod
 cum initio idem Princeps viros ex Aula praestantes ad Canisium allegasset, qui eius ani-
 mum expugnarent, & ad fauorem Confessarii detorquerent ipse contra se ad se ad par-
 tes eos adduxit. Adeo ut ipsimet plane Principi denonstrarent, id videri Patres, quod
 inquisito Ordinisque suo, quod probabili ad vulgus exemplo plane necessariam fo-
 ret, ut ab Aulis procul abissent (NB.) & aduocati referrent illico peccatum, ne a-
 lioqui multo citius ipsi naufragium Spiritus facerent, quam Aulicos Christo piscaren-
 tur (NB.) quod manifestum multorum documentum videre esset. Valuerunt hac veritatis
 rumque saulicallidi peritii. Multa autem dum hac tractat, perpetienda indigna &
 exhaustiunda acerba suere: qua suscepit ille & exhausti co animo, ut existimaret commu-
 nem totius Societatis causam agi, atque eiusmodi pro qua recte caput ipsum indifferen-
 daretur. Vix enim dici potest, quantam vix sapientissimus ab Aulis pernitentem Ordini nostro
 formidaret

formidaret (NB.) Itaque ad Praepositi Euerardum multa saepe in hanc sententiam,
 grauter, & illa praecata scripsit: Res ipsa docuit & confirmauit meam iam ante
 conceptam sententiam, nimirum valde cauendum esse nouum hoc tentatio-
 nis genus, quod nostris hominibus magis rarisque paratur ab his, qui cum So-
 cietatis patroni & amici videri volunt (NB. de Principes) quosdam enim nostris in
 suas familias & aulas deducere, & nescio ad quam seruitutem (credibile est ad
 Mammona ac Diaboli seruitutem) tacite redigere, ipsisque delinitis & inelcatis
 (NB. Iesuita Aulici) paulatim imperare velle videntur. At reuera ut breuiter di-
 cam, si nostri paulo diutius apud saeculares Aulicosque versentur (ut nunc res
 Nobilium apud Germanos potissimum comparatae sunt) plus in se ipsis detri-
 menti, quam in aliis Spiritualis commodi experientur: & vix effugient, quin
 vel inuiti subinde peccatis communique ut alienis (NB.) in hac communi homi-
 num licentia corruptaque Nobilium (id est Principum) disciplina. Quapropter
 etiam atque etiam Paternitatem tuam rogo, ne se facile istorum Magnatum
 precibus permoueri sinat qui nostros secum in Aula versari flagitant, ac istius-
 modi missiones mei se longiores expetunt. Omitto in quae fastidia & pericu-
 la nostri incidant, cum se istorum (Principum) ingenijs utcumque commodare
 cogantur (NB.) ita ut nec sibi, nec alijs pro ratione vocationis suae seruire
 ac prodesse possint (NB.) Loquor autem de Germanorum nostrorum re-
 ceptis moribus, à quibus nostros quoad eius fieri potest abesse consue-
 tum puto. Sub hac locum incidit, quo Canisius sua de fugienda Aulicam dicta affir-
 maret rebus ipsis, lanumque sciret, nihil se validius verbo, quam exemplo esse Do-
 ctorem. Albericus Comes de Fyrstenberg ex Euerardo Praeposito impetrabat, ut aliquis ad
 sede Societatis Confessarius in tempus aliquod mitteretur. Nam & ipse à pietatis non ab-
 horrabat studiis & coniugem habebat a modum piam Praepositi in aula Imperatoris
 frequentis Confessione sistam sic vi difficillime careret magistra conscientia, qui ad ma-
 num quocumque praesto esset. Quarum rerum gnarus Prouincialis Soffeus, veritatem ne uis,
 quem mitteret nunc diu retineretur, & paulatim ipse quoque sic adhaerere, ut peragere
 abstrahi posset Canisium mittendum, et tunc. Accidit supra vita Comitibus viri talis ad-
 uentus Ille Comitibus ambos, vnum & uxorem, diuini mysterii familiam eorum alios
 complures praecurauit, eosdemque, ac possum doctrina salutis instruit multa priuatim ac
 publice ad pietatem vel correxit, vel addidit gratiam in dies magis ac fructuosus. Quo gra-
 tius certamen exarsit, ubi mentio facta est remigrationis. Ceterum quia agen-
 dum cum viro fuit, qui nullam adprehendendum dabat ansam, & quicquid au-
 ditoriatu & gratia collegerat, id omne conferebat eo, ut cum bona pace mitteretur,
 abeunte remiam demum vel elicit, vel expressit. Cogitabat enim Generalis
 Congregationis decreto esse parendum, qua diutinas peregrinationes & emersiones
 vetat: de nunc providendum, ne mora longiorum exemplum Societatis rebus apud alios
 Magnates fieret. Quam rem ubi cognouit Praepositus Euerardus, ita probauit, ut Canisio
 gratulatus his verbis sit: Gaudeo & gratulor, quod Reuerentia Vestra Comitibus
 Curia expedita ad nostros mature redierit, viceritque omnes eorum,
 qui illam

qui illam retinere conabantur preces. Quo animo fissent omnes nostri qui Aulas frequentant, non tantum verbis molestia aliquando afferrent, & certe cum ipsis etiam Principibus nullum nobis, aut exiguum esset negotium. Quare quod Reuerentia Vestra valde illos hortatur, vt quam maxime Aulas à Societate propulsemus, equidem puta hoc me affirmare posse, nemini me concedere, vt id ardentius ex animo exoptet.

CAPVT XXV.

Animaduersionis.

Dillingenses Iesuitæ in *Iusta defensionis* libro contendunt, contumeliam Principes accipere, si quis Confessarios eorum Iesuitas Aspendios esse & intus canere, & suo siue honori, siue emolumento velificati insimulet. At enim hic hominis sapientissimi vsuque peritissimi Canisij iudicium habemus, partim de Germaniæ Principibus, qui omni vi Iesuitas adiscunt, vt ijs conscientia rectoribus vtantur, partim de ipsis Iesuitis, qui se Principes dicto audientes habere, inque Aulis adspectari & Palatinis delicijs saginari gaudent. De Principibus sibi compertum ait, eos tam iniquo esse ingenio, tamque corrupta morum disciplina, vt quia suum Societati patrocinium profitentur, propterea Confessarios ipsis in seruitutem dedi, & Societatis salutem perspicuo labis & exitij periculo sua causa offerri, Confessarios denique honore ac delicato victu delinitos & inescatos se ingenijs ipsorum accommodare, sicque peccatis sæpe alienis communicare postulent, quod reuera nihil aliud habet argumenti ac sententia, quam Principes in negotio Conscientia ac salutis cum fraude ac dolo versari, & *maligne ac duplici corde ad Deum accedere* (Eccl. 1.) quippe qui eum velint Confessarium, qui loquetur, quæ ad aures ipsorum grata iucundaque accidunt, nec talem æque facile extra Societatem inuenturi sibi videantur. Cuius quidem ingenij & corruptelæ Principes iam olim Dei sententiam ipsis intatam legere possunt Isai. 30. vbi sic Propheta Deus præcipit: *Scribe super buxum & in libro diligenter exara illud, & erit in die nouissimo in testimonium vsque in aeternum* (tamquam diceret: Quando mundus haud longe ab interitu aberit, hoc oraculo Germaniæ Principes velut testimonio à Conscientia propria conuincantur, si tamen nihil fallitur Canisij iudicium, de quo meum nihil interpono, nec alienæ Conscientiæ arcana aut notitiæ meæ vindico, aut sub censuram voco.) *Populus ad iracundiam prouocans est, vt filij mendaces, filij nolentes audire legem Dei* (ex ore puta Videntium, siue hominum contemplatiuorum, qui totam vitam contemplationi deputant, & prætermisissis rebus omnibus ad hanc vitam pertinentibus, nisi quantum necesse sitas postulat, Soli rerum diuinarum contemplationi vacare delectantur, estque voluntas eorum in lege Domini, in eaque

die ac nocte meditantur, nec satis habent Adspiciensium more tempus ab actuosæ vitæ negotiis vacuum Scripturarum lectioni & orationi impendere, & Contemplatione vt pro medio & exercitio, non pro fine & officio, quos Videntes seu Contemplatiuos esse S. Thomas perspicue negat. 2. 2. quæst. 81. art. 1. ad 5.) *Qui dicunt Videntibus, Nolite videre: & Adspiciensibus, Nolite Adspicere nobis ea quæ recta sunt: loquimini nobis placentia: videte nobis errores: auferre à me viam* (securam & certam ad salutem) *declinate à me semitam; cesser à facie nostra Sanctus Israel*, siue vt habet versio Chaldaea, *cesset à facie nostra verbum sancti Israel*. id est, ne mihi allatis Scripturæ verbis aures oppiletis, vt Principis dilectam officium. Eiusdem ingenij Principes Ose. 12. sic descriptos videmus: *Chanaan seu Mercator in manu eius statera dolosa, calumniam seu circumuentionem dilexit & dixit: Veruntamen diues effectus sum, inueni Idolum mihi, omnes labores mei non inuenient mihi iniquitatem quam peccaui* Ac si diceret: Princeps iste est dolosus mercator, qui Confessarium calumniari seu circumvenire cogitat, quæque dat & accipit, iniquissimo stateræ examine librat & expendit. In vna enim lance ponit fauoris & emolumentum paulum nescio quid, quo Societatem & Confessarium prosequitur, in altera vero Confessarii animam & Societatis vniuersæ bonum nomen ac salutem: Cumque suo poritus est voto, tam quasi re bene gesta sibi gratulatur, qui Confessarium qualem optabat inuenierit, mutum nempe & surdum, vereque Idolum aut simulacrum, qui nempe *os habet & non loquitur: oculos & non videt: pedes & non ambulat*, neque ex aula manibus demissis se proripit, & *non clamat in gustere suo* (Psal. 113.) quod tamen boni Confessarij est officium, vt cui dictum sit, Isai. 58. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum*. Iam ergo omnes labores eius, siue quicquid fecerit, iniquitate & peccato vacaturum sibi pollicetur: De eiusdem notæ Principibus & Iudicibus eorum, seu Confessariis, Mich. 7. ista legimus: *Nolite credere amico, & nolite confidere in Duce. Perijt enim Sanctus de terra, & rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur* (id est, mutua inter Principes & Confessarios est captatio, & alter alterius animam habet quæstui.) *Malum manuum suarum dicunt bonum* (siue Princeps gladio in manu, hoc est, potestate sua male vsus fuerit, siue Confessarius manum male peccata confessio, nec de peccatis dolenti imposuerit & absolutionem tribuerit, tamquam mali nihil fecissent, ita animis ociosi & securi sunt.) *Princeps postulat, & Iudex est in reddendo* (id est, Confessarius in eo est totus, vt parem Principi voluntatem reddat, cum sciat, etiam *Principes sequi retributionem*, neque gratis velle Confessariis benefacere) & *Magnus locutus est desiderium anima sua, & conturbauerunt eam* (Princeps postulans quod sibi libet, animam ipse suam turbat ac perdit) *Qui optimus in eis est, est quasi paliurus* (plenus spinis, id est, voluptatibus vitæ fallacia diuitiarum & curis seculi, vt verbum Dei in corde eius seminatum suffocari ac sine fructu effici oporteat, Matt. 13.) & *qui Rectus, & quasi spina de saxe, quam minime tutum est tangere*. Et huiusmodi quidem Canisij de Principibus, quos nouerat, fuit iudicium. Iam

de ipsis Iesuitis, quos Principes inescarunt & obnoxios ac seruire paratos habent, ita censet, eos paulatim à Religiosa professione in Aulicam degenerare. Principum ingenis & receptis Aularum moribus sese accommodare, eorundem gratia & bonitate ad professionis suæ neglectum & ad excutiendum obedientiæ iugum abuti, & spiritus tandem naufragium facere. Ad extremum ingentia mala ex isto Iesuitarum Aulicismo oriri oportere vsu & experientia doctus pronunciat. Principum videlicet conscientiam malo regi tum famam & existimationem eorum labe aliqua adspergi, quasi qui de Confessarij arbitrio agant omnia, eius nutum obseruent, ac velut pupilli sibi nondum sapiant, nec suæ spontis esse suoque remigio rem gerere didicerunt. Confessarios in contemptum Aulicorum venire, velut Canes offæ & ossibus in Aula inhiantes: Sapientes & insipientes offendi & scandalum deque Societatis existimatione ac fama detrahendi occasionem accipere, quasi Iesuitæ sint Magnatum assellæ & Polypragines ac sæcularium negotiorum captatores, quibus à Formula desciscere Societatisque leges & instituta parum sancto habere ac palam migrare nulla sit religio. Alios Iesuitas exemplo sociorum, Aulas celebrantium, corrumpi, ac saluam eis moueri, vt etiam ipsi ad Aulam adspirent: alios indignari, nec fraternam Aulicis fratribus caritatem exhibere. Disciplinam religiosam in Societate relaxari obedientiam superioribus debitam conuelli & euerri, postem denique & exitum Societati ex Aulicismo portendi, ita vt quisquis saluam cupit Societatem, caput ipsum ad Aulicisimam circumscribendum in discernendum debeat. Ab hoc Canisij iudicio haud quoquam abiit Claudius Aquauia, Generalis Societatis Præpositus, cuius supra verba hæc recitauit: *Sæcularitas & Aulicisimus, insinuans in familiaritates & gratiam externorum, Morbus est in Societate, & intra & extra periculosus* (non tantum Aululariis Iesuitis, sed & Principibus, quorum illi Aulas obeunt, periculum animæ ostentans) *& istis qui eum patiuntur, & Nobis* (Superioribus) *serè nescientibus paulatim subintrat, SPECIE quidem lucrificandi Principes, Prælatos, Magnates conciliandi ad diuinum obsequium homines eiusmodi Societati, iuuandi proximos &c. Sed REVERA quærimus interdum Nos ipsos, & paulatim ad sæcularia deflectimus, ac pro Religiosis Aulicis inuenimur. Cæterum de huius Aulicisimi causis, generibus & effectis Marianæ distinctius agit & copiosius in libro de Morbu Societatis cap. 20. vnde nonnulla hæc transcribi opere pretium fore censeo. Homines (inquit) *seculares tam hebetes, obtusi & rerum imperiti inueniuntur, vt quoniam eorum elemosynis ac beneficijs adiuuamur, à nobis vicissim postulent, vt in omnibus rebus eorum necessitatibus è vestigio succurrere paratissimus, seu consilio eius, seu qua re alia opus sit: vt conciliamus eorum matrimonia, condamus Testamenta, patrocinemur litigantibus, gratiam aliquam apud Magnates aut Iudicis ambientibus suffragemur, prospiciamus eis delicias & necessitates, domesticas, vt nisi iam id factum est, propediem videantur impositori nobis officium Maiorū domus vel Oeconomi, & tabellarij, aut mediastini domum verrentis. Et in talibus quidem exercitijs, est nimis secularibus, sub specie tamen caritatis nostri occupati plus iusto foris esse solent. Quin**

vique.

vsque adeo abusus istere dicit, vt sub Confessarij titulo multi Magnates, tam seculares, quam Ecclesiastici, quocumque vadunt assellam habent, aut in comitate habeant aliquam ex nostris, non aliter ac si essent eorum sacellani vel Capellani ad sacra in domesticis eorum Oratorijs facienda. *1. Sola quidam ciuitate Vallis oleti plus quam duodecim Patres in eiusmodi negotijs occupantur. Est autem verisimile, Magnates in eo positi Ambitione aut dignitatis seu reputationis studio duci, quam pietati ac deuotioni seruire* (NB. Principes) *præterquam quod etiam minore impensa vnius de nostris, quam alicuius insignis de Vniuersitate aut Academia viri opera vtuntur.* (Itaque Principes Iesuitas volunt confessarios, aut propter Reputationem, aut propter Rationem status, id est aut ex Vanitate, aut ex fordida compendij cupiditate) *Hinc porro multa parum nobis digna oriri solent. Non nemo enim nostrorum fretus fauore Magnatum, cui est à Confessionibus, minime bonus Regula sua obseruator euadet, & superioribus suis aduersari non timebit, sicut sane quotidie experimur. Huius mali causam credo, quod Patribus senioribus & minime contemnendum nullus à Superioribus honos habetur, nec eorum voluntatibus vlla in re obsecundatur: Neglecti ergo ex eoque exacerbati tam alienationibus honorari quarunt, atque superiores, à quibus contempti oppressique sibi videntur, vltum eunt. Hæc Mariana: cui si credimus, duo sunt Iesuitarum Aulicisimi morbo affectorum genera. Alij enim Patriarchæ sui Ambitioni seruiunt, eiusque Monarchiæ amplificandæ in Aulis ancillantur, vt nempe noua Societati Collegia regie extructa ac manicæ dotata conficiant, aut opulenta cœnobita antiquis Monachorum Ordinibus per maioris boni causam erepta in Societatem transferant: quod Aulicorum genus Deus Hircorum pecus vocat, eorumque consilia & conatus tali parabola describit Ezech. 34. *Ecce ego iudico inter pecus Hircorum. Nonne satiu vobis erat, o Hirci olentes, Ecclesiasticæ ac sæcularis potestatis fauore tamquam Cornibus armati, nonne inquam satis vobis erat pascua bona depasci? (& ad vitam necessarijs minime defici) insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcasti pedibus, & cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabati. Lacerabitis & humeris impingebatis, & Cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras. Suaque pascua & prata vobis cederent. Similiter Zach. 10. *Super Pastores iratus est furor meus, & super Hircos visitabo. Pastores interellige, de quibus Ierem. 2. ita queritur: Pastores multi demoliti sunt Vineam meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in deserto solitudinis. Id est interprete Spiritu Sancto in Concilio Tolet. V. Canon. 51. *Monasteria, que sunt illustris portio Christi Episcopi ac Principes vexarunt, iura eorum vsurparunt, aut in ea Hircos immiserunt, qui Monachos velut infirma pecora inde eijcerent. Alij vero Iesuitarum à nemine plus, quam ab Ordinis sui Patriarchæ eiusque Monarchiæ administris metuunt, adeoque in Aulis patronos quarunt, quorum præsidio se muniant, atque è contemptu exeant. Sed quæcumque eos causa impellat, vt Aulis & sæcularibus negotijs implicari velint, certum est, eos manu ad aratrum missa retro respicere, ne regno Dei aptos esse. Nam & Principum atque Episcoporum peccata siue adulando, siue tacendo & diffi-****

M 2

mulando

mulando probant, sicque alienorum peccatorum sunt participes, & Hircumolentes, siue male ab omnibus audientes, multiplicique specie mala plurimos mortalium grauiter offendunt, & ipsam Societatem atque institutum eius ludum hominibus iocumque faciunt. Sunt quippe qui *V. sperditiones* eos vocent. Sicut enim illi, vt Varro ait, *nec in muribus sunt plane, nec in volucris us*: Similiter Iesuitæ nec Religiosi plane sunt, nec Aulici. Non nemo eis illam Diphili poëta Comici sententiam impingit: *Erronis est, aut Verberoni, vt puto, Aulas sequi, vel Esurionis denique. In Aulas quippe* (ait Clemens Alexandrinus 2. Pædag. 10.) *Cadit corruptio & interitus, inique est vana honesti opinio, inanè gloria cupiditas, error & adulario.* Cum enim, vt est apud Liuium, *raro hominibus simul bona fortuna, & bona mens datur,* & ex Plutarchi sententia paucissimè contingat & *fortunatos esse, & sane sapere, rerumque vsus illum Aquinatis poëtae versum comprobet, Rarus enim ferme sensus communis in ampla est Fortuna:* propterea in Aulis versari cupientem d. ἡ πρῶτος τοῦ σφαιροῦ, καὶ μὴ τὰ μακρὰ. ἕως μὲν ἐσθλῶν, καὶ ἔπειτα οἷς καὶ πιδνῶν οἷς ὄντα εἰ. καὶ πιδνῶν, oportet cum fatuis desipere, & cum furiosis insanire, & inter feras ac feras agentem ipsum esse simiam, ac semper & omni nocte dieq. opus est alienū sumere vultum, siue hominibus siue vtilitatis causa placere, & esse in sermone adulationis. *Qui vsuuntur mollibus in domibus Regum sunt,* (ait Christus de Aulicis, quorum molliti sunt sermone super oleum De talibus porro certum habemus, eos Deo non placere, nec Christi seruos, sed inimicos esse. Galat. 1. *An quaro hominibus placere? si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Rom. 16. *Huiusmodi Christo non seruiant, sed suo Venti, & per dulces sermones ac benedictiones* (siue mollia loquentes. ac velut molli vestitu occultantes) *seducunt corda innocentium.* 1. The. 2. *Ita loquor, non quasi hominibus placens, sed Deo, qui probat corda nostra.* Neque enim fuimus aliquando in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritia, Deum testis est, neque quærentes ab hominibus gloriam, nec à vobis, nec ab aliis Psal. 52. *Deus dissipauit ossa eorum* (siue vires imminuit) *qui hominibus placens. Confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos, velut mundi amatores, suosque inimicos.* Iacob. 4. *Amicitia huius mundi inimica est Dei. Quicumque ergo voluerit amicus esse seculi huius* (vt fere sunt Aulici) *inimicus Dei constituitur.* 1. Iohan. 2. *Nolite diligere mundum, neque ea qua in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo.* Cum denique S. Ignatius, quem Societas velut Ducem *pubertatis sue* venerari debet, Aularum fugam exemplo suo docuerit (ita quippe lib 3. de vita eius cap. 1. *Maffei* scribit: *Peregrinis hominibus conditionem ipso interprete in Principum Aula quærentibus, negabat sibi rem esse nisi cum summi Regis aula: ad eam si aditum optarent, daturum se operam, vt essent in intimis Regis amicis ac familiaribus*) cum etiam secunda Congregationis Generalis Canon ab ipsa Societate fixus Aularum vsus Congregationis assignari debet dixerit: *Nec Principibus, nec dominis aliis secularibus aut Ecclesiasticis assignari debet aliquis ex nostris Religiosis, qui Aulas eorum sequatur & in eâ habitet, vt Confessarij aut Theologi, aut alio quoum munere fungatur nisi forte ad perbrene tempus vnus vel duorum mensium, propterea euadere Societas non potest, quin velut Secutuleia vel adultera,*

adultera mulier, fidei Deo & Ignatio datæ turpiter oblita infestis omnium sermonibus differatur, iustoque conuicio propter tantum Aularum vsus passim vapulet, & iuuenturi ad illam aggregari se cupienti verbis illis Spiritus sancti obiciatur religio: *Prudentia seruabit te, vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, qua molles sermones suos, & relinquit Ducem pubertatis sue, & pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semita ipsius.* Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ. Pro. 2. *Vir qui intrauerit à via doctrina, in catu Gigantium commorabitur.* Pro. 21.

Fr. Iuniperus ab Ancona librum hunc suum Sacrae Romanae Ecclesiae iudicio stare cupit, aut cadere.

I N D E X

BREVIS ET COMPENDIOSVS
RERVM MEMORABILIVM, &c. IN LVDOVICI
Soteli relatione & Iuniperi de Ancona Consultatione
FFr. Minoritarum contentarum.

<i>A.</i>			
	<i>Dolens quidam nobilis se ipsum in ignem proiecit</i>	16.	
	<i>Apostoli Ducis Fridlandia & Comitibus Tilly magis Pisticè quam Apostolicè omnes fere provincias in Germania debellarunt</i>	33.	
	<i>Apostoli plus paupertate & vita asperitate ac avaritia quam verbi predicatione vel Miraculis profecerunt</i>	56.	
	<i>Apostolico Doctore qua sint necessariae Alterationes oriuntur ex parte Iesuitarum</i>	60.	
	<i>Aquavina Societatis Iesu patriarcha. scriptis de Iesuitarum Trabitibus</i>	40. 41. ibid.	
	<i>Ardicus Barbofus quis fuerit</i>	50.	
	<i>Arma Apostolica qua sint?</i>	28.	
	<i>Armatura Iesuitarum, ad conuertendos Hæreticos</i>	28.	
	<i>Auari Sacerdotes & Episcopi Dei nomen despicunt</i>	63.	
	<i>Aulicis & secularitate agrotant Iesuitarum superiores</i>	40.	
	<i>B.</i>		
	<i>Barbarici principum causa in Hispania</i>	44.	
	<i>Boni apud Iesuitas leui & sine causa affliguntur, atque morte afficiuntur</i>	43.	
	<i>C.</i>		
	<i>Boni Confessarij Officium</i>		89.
	<i>Canisus testatissima virtutis & eruditionis Iesuita</i>		56.
	<i>Canisus quales cupiuit esse socios suos</i>		56.
	<i>Canisus noluit pecuniam, sibi ab Episcopo & Clero Argentiniensi oblatam, accipere</i>		57.
	<i>Canisus iusta causa fuerunt tanta contentione de corrigendu cleri Moribus laborare</i>		65.
	<i>Canisus prisca nota Iesuita nihil aliud spectabat, quam Dei gloriam, & suam aliorumq. hominum salutem</i>		67.
	<i>Canisus Cardinalem Augustanum ad reuendendam suam Ecclesiam hortatur</i>		69.
	<i>Canisij Indicum de Iesuitarum Aulicismo</i>		85.
	<i>Canisij de principibus, quos nouerat, Indium</i>		88. 89.
	<i>Canisij Iudicium de Iesuitis, quos Principes inescarunt</i>		90.
	<i>Caritas Christianorum erga proximum</i>		39.
	<i>Carolus crassus propter vsum solum S. Emmeriani Monasterij, ab Imperio deiectus & ad Mendacitatem redactus est</i>		35. 36.
	<i>Catholici cuiusvis ordinis & Aetholici vniuersi omnes ore tantarum in Germania calamitatum</i>		
			M 3.

I N D E X.

etiam eam sam Iesuitis assignant, eosq; omnes Germa-	Florauantius Iesuita & Papa Confessarius, Pontificem	
nia Edicto pellendos censent	obtestatur ut ad Societatem Iesuitarum instauran-	42
Catholicis nihil periculi est ab Haretica Doctrina. s. E-	dans animam appelleret	61
piscopi simul verbo & exemplo eos doceant	Franciscani, Dominicani, Augustiniani optime inter	23
Causa cur Deus Iesuitas penitus submergat	se conueniunt	8
Causa cur Iesuita a Gregorio XIII. cõtenderint, ut ipsi	Franciscani impediuntur à Iesuitis. 6. quatuor Fran-	16
soli ad Iapaniã accedendi ius haberet	ciscani pro fide Martyrio afficiuntur	41
Centum Iaponij Christiani Martyrio afficiuntur	Franciscus Galvez, Hispanus, Franciscanus, capitur	8
Christus dedit Pastores & Doctores in adificationem	ab Imperatore Iaponico	16
animarum, non Collegiorum principe dignorum	Franciscus Sosa Auximensis Episcopus & Status Con-	41
Christianorum officium	siliarius	70
Cleri Germanici Epicurismus, vitæque lutescentia por-		
cos quam homine, maxime sacris addito dignior,	Generalis Societatis non leges curat, neque in dandis of-	42
causa est, cur à Catholicorum in Germania nunc	ficiis, neque in constituendis legibus, neque in aliu re-	
status sit.	bus	66
Conciliatorum raritas morum Corruptela publica inter		
Christianos causa est		
Confessarij officium		
Confessarij in aula in contemptum Aulicorum veni-		
unt.		
Contradictio quam antea acrior, ratione diuisionis fa-		
cta per Iesuitas		
Contentio est improbitum penitentia		
Confessarius non loqui debet placencia		
non sit adulator		
	D.	
Dicecisis pro bono pacis inter Episcopos disponenda seu	Iaponensis Episcopus moritur, & alius à Societate Iesu	21
discernenda sunt	creatur. 4. in Iaponia multi incola conuertuntur ad	10
Dillingenses Iesuita irrident Monachorum stoliditatem.	Christianismum	14
	Iaponij duas esse Deos iactant, unum diuitem scilicet &	57
Dillingensium Iesuitarum Patientia	potentem: alterum pauperem à potente oppressum.	19
Disputatio Religiosorum cum Iesuita	Iaponij sunt aptissimi ad ministeria sacra	11
Doctores, qui errantes vel Hareticos in viam reducere	Iaponenses ingenio polentes facile aliter per experien-	31
suscipiunt, quales esse debent	tiam indicant, quam initio Iesuita pratexebant, ne	70
Ducum Militia Christi officium	alij quam ipsi in Iaponia Religiosi uenirent, qui in	32
Duo requiruntur in Doctore, qui Hareticos conuertere	diuerso habitu, in ordine, in doctrina & moribus o-	22
vult	ptime conueniunt	4
Duo sunt Iesuitarum Aulicissimi morbo affectorum ge-	Iesuita ferunt indignè alios Religiosos in Iaponia pres-	91
nera	ci, & impediunt: a aliena manu	33
	Iesuita Didacus Valens, qui se Episcopum Iaponensem	33
E.	Consecratum gloriabatur, petit impedire Franciscanos. 6	33
E. dictio omnes Iesuita pellendi sunt Germania	Iesuita lingua Iaponica ignari, canantur eius peritos	33
Episcopus Iaponensis à Soc. Iesu moritur. 4. successor ex	Franciscanos impedire. 6. quatuor Iesuita pro fide	33
eadem Societate eligitur	martyrio afficiuntur. 8. impediunt alios Religiosos	64
Episcoporum & Sacerdotum auarorum contumelia in	ne euangelizent. 11. 12. Modus oppositionis. ib. oppo-	64
Deum est triplex	nunt se multis Religiosis. 12. Eorum fastus intollera-	67
Episcopi hodierni nri, quam de suscipienda Cleri emen-	bilis. ibid. in Iaponia soli uolunt pro Dominis haberi.	92
datione uocem mittunt		13
Erronius aut Verberonius est aulus sequi	Iesuita iactans se de magnis Patronis Roma, & in Hi-	70
Excubitorum munus	spania	14
	F.	
Fastus intollerat illis Iesuitarum	gubernant suum Episcopum	12

I N D E X.

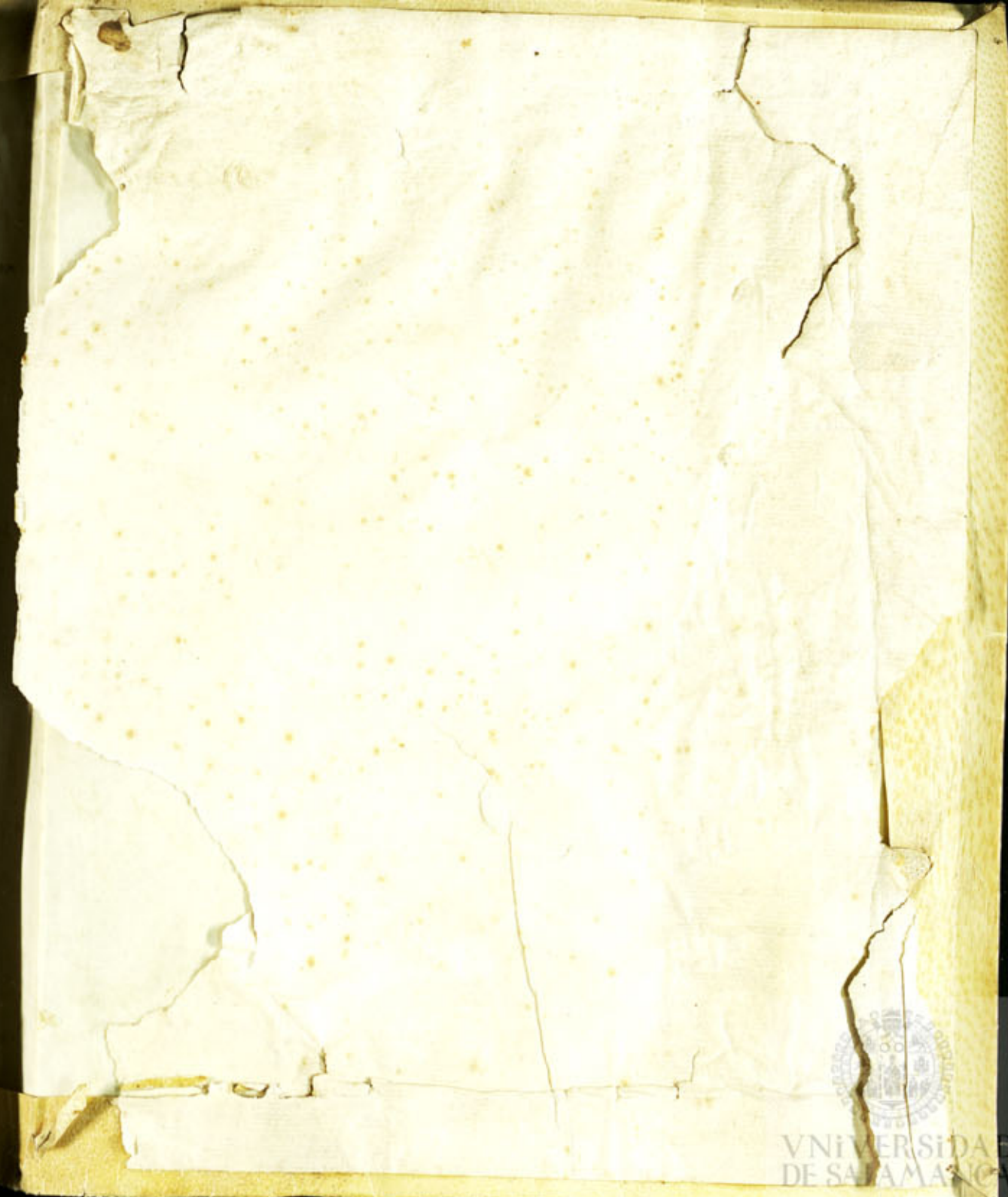
Iesuita in Iaponia falso gloriantur de rebus suorum in	Ioannes Faramunda Imperatoris Iaponici propinquus	
Germania praclare gessit. 27. non unquam ciuitatem	consanguineus ob fidem Catholicam capitur & com-	61
armis Apostolicis uicerunt, quemadmodum gloria-	buritur	28
ti sunt	Ioannes Mariana Iesuita unus ex antiquissimis, De	28
Iesuita in Germania student magnificentia in habita-	morbu Societatis, eorumque causis & remedijs scri-	28
tionibus, sunt mendaces, simulatores &c. 28. domi-	pist. 4. edidit librum Colonia, in quo Ministrorum	28
nantur in aula principum, & ab ipsis proceribus co-	Hispanorum fraudes perscringit, propterea à Duce	28
luntur, & tantum non adorantur	Lerma in vincula coniectus fuit	28
Iesuita Dillingenses irrident Monachorum stolidita-	ib.	28
tem	Iuniperus de Ancona Minorita reuocatur ex Iaponicis	28
Iesuita & Monachi discrepant in modo conuertendi	Insula. 27. mittitur in Galliam & Germaniam. ib.	28
Hareticos	longe aliter se ibi habet, res, quam in Iaponia Iesuita	28
Iesuita non sunt apti ad conuertendos Hareticos. ibid.	gloriantur sunt, inuenit	28
circiter septingenti ex varijs collegijs Lutheranorum	Iuniperi consilium ad Iesuitas ut secum in Iaponiam	28
metu profugiunt. 32. omnium calamitatum in Ger-	fugiant, re in Germania male gesta. 33. uidet Ie-	28
mania causa sunt. 33. 34. libris, consilijs, monitis &	suitas Germanos propter linguarum exoticarum in-	28
instigationibus suis totum Imperium usque à fun-	scitiam	37
damento commouerunt. 34. ubi uic locorum se inge-	Iuniperus viscera caritatis Iesuitis aperit	39
runt, & principibus ac Magnatibus à Confessio-	Iuniperus unget reformationem Iesuitarum	46
nibus esse postulant. ibi. contra legem Dei, Episcop-		
um oportet esse Doctorem, nugantur, aliquem		
bona conscientia esse posse Episcopum qui ne semel		
quidem in omni uita predicauerit, nec predicare uel		
sciat, uel uelit.		
Iesuitarum Dillingensium liber, qui inscribitur Pla-		
cida dilceptatio, est sacrilegus & sacrilegiorum		
magister		
Iesuita omnibus loquodiodo habentur		
Iesuitarum plus sunt in Gallia & Italia, quam Mus-		
carum cum caletur maxime		
Iesuita Germanu quo fugiant non locus est, neque in		
Gallia uel Italia. 37. neq; Hispania		
Iesuitissimum Ordo		
Iesuitarum multi sunt Delatores & Adulatores quam-		
uis honestiori nomine appellerentur		
Iesuita Principem & Abbatem Fuldensem Iohannem		
Bernardum, à cucullo tonjuque Monachito uoluerunt		
Iesuita scientes & uolentes falsum testimonium dicunt		
82		
Iesuita postulant haberi pro Ordine Religiosorum Medi-		
cantium. 84. Mamonna seruiunt non Christo		
sunt Vespertilionis & quare		
S. Ignatius Iesuita uelut Ducem Paupertatis sua		
norari debet		
Imperator Iaponicus Religiosos in sua aula clam docentes		
capi iubet. 6. & comburi		
Impudens apud Iesuitas toleratur		
Inuidia ergo Iesuitas protestantium causa princeps qua		
siu		

I N D E X.

	S.	
P.		
Poenitentia impedimentum est contentio	79	Saxonia Elector per neminem alium, nisi per Iesuitas à
Palae qua sint in Domo Dei	83	sua erga Caesarem fide est abductus 33
Paulus Laimannus ceteros Iesuitas falsitate & Mendacitudo	82.83	Scriptores contentiosi ac rixosi nemini quicquam pro-
cio antea videtur		sunt 79
Persecutio aduersus Christianos in Iaponia	4	Signum Apostolatus Iesuitarum 57
Philippus Faxecura moritur	16	Societatis Iesu multa mala & turpia committit, qua
Placida Disceptatio, est liber quem Bauaria & Sueuia		manent impunita, & involuntur silentio 34
Iesuita aduersus veterum Ordinum Monachos edi-	21	Sotelo Fr. Minorita mittitur à rege Oxu ad Papam 3.
dere	50	excipitur humanissime ibid. designatur in Episco-
Pontificem Iesuita palam habent ludibrio	51	pum regni Oxensis, ibid. magnifice excipitur à rege
Pontifex Iesuitarum Ordinem Bulla dissipauit	32	Hispania. 4. eius consecratio ib. opponit se Concil. re-
Prædicatori duo necessaria sunt; Bona Vita & Bona Pa-		gio. 5. Venit in nouam Hispaniam ibid. inde in Phi-
ma		lippinas. 6. impeditur à Didaco Valente Iesuita, qui
Principes agre ferunt tyrannidem Imperatoris Iaponici,	18	se Episcopum Iaponensem dicebat 6. capitur & de-
cui licet obsequantur	29	tinetur ne pergat ad Regem Oxensem. 7. de nouo im-
Princeps, qui Iesuitas mittit ad conuersionem Hæretico-	33	peditur à suo proposito. 7. capitur rursus & presenta-
rum, suo officio non satisfacit, nec sine peccato Hæreti-		tur Iudici. ibid. incarceratur Negasaqui & deinde
cos, talibus doctoribus non credentes, punire potest	78	arctius Omuri. 8. cum aliis Sacerdotibus in carce-
Princeps causa Invidia erga Iesuitas qua sit	91	re celebrat missam, & maximam exinde percipit
Principes Davidis exemplo solliciti debent esse anima sua	33	diuinam consolationem. 9. conqueritur & lamenta-
		tur quod nondum ei permissum sit videre commissas
Principes Iesuitas volunt Confessarios aut propter Repu-	42	oves. 15. Commendat oves suas à sociis acquisiteas
tationem aut Rationem status		summo pontifici. 16. petit, à Pontifice mitti binos &
Protestantium Invidia erga Iesuitas causa qua sit	33	binos, i. e. paves & pacificos in Iaponiam. 17. Iterum
Provinciales & superior Societatis violentum exercent		petit multos operarios. 18. Iterum petit dari Episcopos
imperium		19. 24. pugnat pro Ecclesia. 26. refert se liberatum iri
		à rege Oxensi. ibid. optat martyrium ibid.
Quales armati ad debellandos Hæreticos mittendi sunt	82	Stulto iuxta stultitiam suam non est respondendum ne
		efficiaris ei similis 82
Querimonia contra patres Iesuitas impediētes alios reli-		
giosos ne euangelizent		
R.		T.
Rationes cur à 70. iam amplius annis in Iaponia creuerit	21	Theologia duplex, Didactica & Erastica 75
Religio Christiana		Theologi didactici quid? 75
Reditus Iesuitarum in Hispania	20	Theologi Erastici qui? 75
Regimen Societatis Iesu est contra naturam		Trabes Iesuitarum 41. 42. 43. 44. 45
Religiosi multi pro fide martyrio afficiuntur	38	Triticum quid sit in Domo Dei 73
duo Religiosi igne cremantur	44	
Remedium omnium Malorum & calamitatum sunt fre-	8	V.
quentes Synodi vel Conuentus Cleri	10	Vasa pretiosa & filia qua sint? 32
	66	Vitellescus Iesuita homo cui frons & pudor periit, Ma-
		riana libro se opponit. 42

F I N I S.

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

SO

AL

F

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GEDOS USALES

